

ประสิทธิผลของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อพฤติกรรมการป้องกันสารเสพติด
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

บทคัดย่อ
ของ
สำเร็จ ถาวรทรัพย์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษา
พฤษภาคม ๒๕๔๘

๖๑๒.๘
๕๗๑๒
๕๐

สำเร็จ ทวารทรรพ์ (2548). ประสิทธิผลของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อพฤติกรรมการ
ป้องกันสารเสพติดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประม
ศึกษาอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ
: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม :
รองศาสตราจารย์ วิริยา สุขวงศ์, อาจารย์ ดร. กมลมาลย์ วิรัตน์เศรษฐิน.

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาประสิทธิผลการ
เรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ที่มีต่อความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเพื่อป้องกันสารเสพติด ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชายและนักเรียนหญิงระดับชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี จำนวน 50
คน เป็นกลุ่มทดลองจำนวน 25 คนและกลุ่มควบคุมจำนวน 25 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอน
สารเสพติดโดยโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ส่วนกลุ่มควบคุมจะได้รับการ
สอนสารเสพติดตามปกติ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความรู้ แบบสอบถามเจตคติและ
การปฏิบัติเพื่อป้องกันสารเสพติด ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบน
มาตรฐาน วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยความรู้ เจตคติ การปฏิบัติของกลุ่ม
ทดลองและกลุ่มควบคุมภายในกลุ่มก่อนทดลองและหลังทดลอง โดยใช้สถิติ Wilcoxon Signed
Rank test และวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยความรู้ เจตคติ การปฏิบัติระหว่าง
กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้สถิติทดสอบ Mann-Whitney U
test

ผลการศึกษาพบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนสารเสพติดโดยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีความรู้เจตคติและ
การปฏิบัติในการป้องกันสารเสพติด ดีวก่อนได้รับการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.001
2. นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนสารเสพติดโดยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีความรู้
เจตคติ และการปฏิบัติดีกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนสารเสพติดตามปกติอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ..001

THE EFFECT OF PARTICIPATORY LEARNING ON DRUG ABUSE
PREVENTION OF UPPER PRIMARY SCHOOL STUDENTS UNDER PRIMARY
EDUCATION DEPARTMENT, AMPHUR WIHANDANG, SARABURI

AN ABSTRACT
BY
SAMREUNG THAWORNSUP

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Health Education
at Srinakharinwirot University
May 2005

Samreung Thawornsup. (2005). *The Effect of Participatory learning on Drug Abuse Prevention of Upper Primary School Students Under Primary Education Department, Amphur Wihandang, Saraburi*. Master thesis, M.Ed. (Health Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assoc. Prof. Viriya Sukvongs, Dr. Kamonmam Virutsetazin.

This was a quasi-experimental study . The purposes of this research were to study the effect of participatory learning on knowledge, attitude, and protection on addictive substances of Prathom Suksa VI students in Amphur Wihandang, Saraburi province. The subjects included 50 students. Twenty-five students were randomly assigned into the experimental group participated in 3 health education sessions, the first session was knowledge about addictive substances, the second sessions was an attitude on drug abuse prevention, and the last session was about protection on addictive substances. A self-administered questionnaire was used to gather data and the data were then analyzed for percentage , mean, standard deviation, Wilcoxon signed lank test, and Mann-Whitney U test.

The results revealed that

1. Students in the experimental group after attending the participatory learning program had knowledge, attitude, and protection on addictive substances better than before attending the program with statistically significant at .001 level.
2. Students in the experimental group after attending the participatory learning program had knowledge, attitude, and protection on addictive substances better than the students in the control group who attended the conventional program with statistically significant at .001 level.

ประสิทธิผลของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อพฤติกรรมการป้องกันสารเสพติด
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

ปริญญานิพนธ์
ของ
สำเร็จ ถาวรทรัพย์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษา
พฤษภาคม 2548
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

ประสิทธิผลของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อพฤติกรรมการป้องกันสารเสพติด
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

ของ
นางสำเริง ถาวรทรัพย์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาสุศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)
วันที่...20...เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2548

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์วิริยา สุขวงศ์)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.กมลมาลย์ วีรดิษฐ์เศรษฐิน)

.....กรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร. ชาดา วิมลวัตรเวที)

.....กรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กฤตกรณ์ ประทุมวงศ์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี โดยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจากคณาจารย์หลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ วิริยา สุขวงศ์ ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ อาจารย์ ดร.กมลมาลย์ วิรัตน์เศรษฐิน กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ธาดา วิมลวัตรเวที กรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤตกรณ์ ประทุมวงศ์ กรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติม

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน รองศาสตราจารย์ สพัญ นภาพร มัชฌมางกูร ผู้ช่วยศาสตราจารย์วินัส ปัทมภาสพงษ์ อาจารย์ ดร.ทรงพล ต่อนี้ อาจารย์ ดร.แสน สมนึก คุณสุภา วิเชียรพงษ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนอง โลหิตวิเศษ คุณอนุ เจริญวงษ์ระยับ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย รวมทั้งข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ยิ่ง

ขอขอบพระคุณ นายสันติชัย เข้มพงษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศรีสังฆาวาส นายสหัส สุขไทย ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบ้านดอน นายวิลาศ พันธุ์วิไล ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านราษฎร์เจริญ นายประคอง พุกสุข ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนวิหารแดงและผู้อำนวยการโรงพยาบาลวิหารแดง ที่ได้อนุเคราะห์อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล และขอขอบคุณเพื่อนๆครูทุกท่านที่ให้ความสนใจแก่ผู้วิจัย จนทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วง

ผลแห่งความภาคภูมิใจ และความสำเร็จตลอดจนคุณค่าของปริญญานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอมอบให้แก่ บิดาและมารดา และญาติพี่น้องทุกท่านที่ส่งเสริมสนับสนุนและให้กำลังใจตลอดมา ตลอดจนคณาจารย์ทุกท่านที่เคยประสิทธิ์ประสาทความรู้ ความขยันหมั่นเพียร และเป็นกำลังใจสำคัญยิ่งแก่ผู้วิจัย

สำเร็จ ถาวรทรัพย์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
คำนำ.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	4
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	4
ตัวแปรที่ศึกษา.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า.....	6
สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	6
2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย.....	7
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า.....	7
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า.....	38
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	38
งานวิจัยในประเทศไทย.....	40
3 วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	47
แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง.....	47
แบบแผนการวิจัย.....	48
วิธีการดำเนินการทดลอง.....	49
การดำเนินการทดลอง.....	50
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	50
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	53

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาค้นคว้า.....	58
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	70
สังเขป ความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	70
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	70
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	70
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	70
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	70
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	71
อภิปรายผล.....	72
ข้อเสนอแนะ.....	75
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	76
บรรณานุกรม.....	77
ภาคผนวก.....	82
ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ.....	84
หนังสือขอความอนุเคราะห์.....	84
ข โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันสารเสพติดของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.....	96
ค แบบสอบถามเกี่ยวกับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อป้องกัน สารเสพติดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.....	114
ง คุณภาพเครื่องมือ.....	127
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	132

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงจำนวนผู้ป่วยทั้งหมด จำแนกตามระดับการศึกษาปี 2540 – 2542	2
2	องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและลักษณะเฉพาะของการสอน ความรู้.....	21
3	องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและลักษณะเฉพาะของการ สอนเจตคติ.....	22
4	สรุปขั้นตอนและกิจกรรมการสอนเจตคติ.....	23
5	องค์ประกอบของการเรียนรู้ และลักษณะของการสอนทักษะ.....	27
6	สรุปขั้นตอนและกิจกรรมการสอนทักษะ.....	28
7	หลักการและวิธีการ ขั้นตอนและกิจกรรมการสอนทักษะปฏิเสธ.....	30
8	ขั้นตอนในการปฏิเสธพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดสารเสพติด.....	31
9	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ เพศ พักอาศัย เพื่อน สนิททั้งในและนอกโรงเรียน กิจกรรมที่ทำในเวลาว่าง สัมพันธภาพ ครอบครัว บุคคลที่ไว้วางใจ.....	59
10	ผลการวิเคราะห์ระดับความรู้ในการป้องกันสารเสพติดของกลุ่มตัวอย่างก่อน และหลังการทดลอง.....	62
11	ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ในการป้องกันสารเสพติดของกลุ่มตัว อย่างก่อนและหลังการทดลอง.....	62
12	ผลการวิเคราะห์ระดับเจตคติในการป้องกันสารเสพติดของกลุ่มตัวอย่างก่อน และหลังการทดลอง.....	63
13	ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยด้านเจตคติในการป้องกันสารเสพติดของกลุ่ม ตัวอย่างก่อนและหลังการทดลอง	63
14	ผลการวิเคราะห์ระดับปฏิบัติในการป้องกันสารเสพติดของกลุ่มตัวอย่างก่อน และหลังการทดลอง.....	64
15	ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยด้านการปฏิบัติในการป้องกันสารเสพติดของ กลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลอง.....	64
16	ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ในการป้องกันสารเสพติดก่อนและ หลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่าง.....	65
17	ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยด้านเจตคติในการป้องกันสารเสพติดก่อนและ หลังทดลองของกลุ่มตัวอย่าง.....	65
18	ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยด้านการปฏิบัติเพื่อป้องกัน สารเสพติดก่อนและหลังทดลองของกลุ่มตัวอย่าง.....	66

บัญชีตาราง(ต่อ)

ตาราง

หน้า

19	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ เพื่อป้องกันสารเสพติดหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่ม ควบคุม.....	67
20	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยด้านเจตคติ เพื่อป้องกันสารเสพติดหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่ม ควบคุม.....	67
21	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยด้านการปฏิบัติ เพื่อป้องกันสารเสพติดหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่ม ควบคุม.....	68

บัญชีภาพประกอบ

เลขที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
2	องค์ประกอบ 4 ประการ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	20
3	รูปแบบการวิจัย	46

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ประสบปัญหาเรื่องสารเสพติด ซึ่งเป็นปัญหาที่ทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนตระหนักดีว่าเป็นปัญหาที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ทุกหน่วยงานต่างพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวทั้งกำหนดมาตรการป้องกัน การบำบัดรักษา การปราบปราม การควบคุมยาเสพติดมาโดยตลอด แต่ไม่มีทีท่าว่าจะสามารถลดลงได้ในระยะเวลาอันสั้น ในทางตรงข้ามกลับมีแนวโน้มว่าจะขยายตัวเพิ่มขึ้น การดำเนินงานที่ผ่านมาด้านการป้องกันในเร็ววันนี้ ได้ผ่านกระบวนการให้คำปรึกษาแนะแนวซึ่งเป็นมาตรการหนึ่งที่ยับยั้งไม่ให้เกิดปัญหาเกิดขึ้น ถึงแม้ว่าการดำเนินงานที่ผ่านมาจะสามารถให้ภูมิคุ้มกันกับประชาชนกลุ่มใหญ่ของประเทศได้พอสมควร แต่มาตรการดังกล่าวยังไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มชนบางกลุ่มซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงได้ ดังนั้นมาตรการป้องกันที่มีอยู่ในปัจจุบันจึงไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะประกันได้ว่าสามารถป้องกันเด็กและเยาวชนไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับสารเสพติดได้ (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 3)

การแพร่ระบาดของสารเสพติดในประเทศไทยในปัจจุบัน จากการสรุปการศึกษากรณีการแพร่ระบาดของสารเสพติดในเขตพื้นที่ภาคกลาง โดยพบสารเสพติดที่มีการแพร่ระบาดมากที่สุดคือยาบ้า รองลงมาคือ เฮโรอีน ในพื้นที่เป็นแหล่งการเกษตร แหล่งอุตสาหกรรม หรือแหล่งศูนย์กลางการขนส่ง ส่วนพื้นที่ชายฝั่งทะเลจะมีการแพร่ระบาดของเฮโรอีนมากกว่ายาบ้า แต่ถ้ามองกลุ่มประชากรพบว่ากลุ่มผู้ใช้แรงงาน รวมทั้งชุมชนชนบท เยาวชน และนักเรียนที่อยู่ใกล้แหล่งอุตสาหกรรมหรือแหล่งเกษตรกรรมจะใช้ยาบ้ามากกว่าเฮโรอีนส่วนกรุงเทพมหานครมีการแพร่ระบาดของสารเสพติดสูงสุดในประเทศ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ยาบ้า เฮโรอีน และสารระเหย (กรมการแพทย์. 2541 : 3-6)

มนุษย์คือทรัพยากรที่มีค่าของประเทศ (วิภาวรรณ ผลผลา. 2541 : 1) หากชาติใดมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพสูงก็จะสามารถพัฒนาชาติให้เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าได้ด้วยวิริยะอุตสาหะ ความฉลาดแห่งปัญญาและความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ซึ่งกำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) เด็กและเยาวชนถือเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญกลุ่มหนึ่ง ควรได้รับความสนใจและเอาใจใส่อย่างจริงจัง ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลเกี่ยวกับการป้องกันสารเสพติดในข้อ 2 และข้อ 4 คือ ส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย และให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับกลุ่มเด็กและเยาวชนทั้งในและนอกระบบโรงเรียนและใช้สื่อสาธารณะทุกรูปแบบในการเสริมความรู้ความเข้าใจกับประชาชนในการร่วมป้องกันและแก้ไข

ปัญหาอาชญากรรม สารเสพติด อุบัติภัย เป็นต้น (ศึกษานิเทศก์. 2540 : 3-11) และนโยบายกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชนในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) ข้อ 2 คือ ให้ดำเนินการพัฒนาระบบการเรียนการสอนครบวงจร นับตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตร สื่อ วิธีสอนและกิจกรรมของสถานศึกษา เน้นการฝึกทักษะชีวิตและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่จำเป็นสำหรับเยาวชน ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 (2) กระบวนการจัดการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาดำเนินการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา (สุวิทย์ มูลคำ. 2545 : 5) และการเรียนรู้เป็นเรื่องของการพัฒนาคุณภาพที่ต้องทำอย่างจริงจัง มีเป้าหมายที่ตัวผู้เรียน (กรมวิชาการ. 2541 : 2)

หลายปีที่ผ่านมา สำนักงานตำรวจแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ : 2542) ได้ประมวลข้อมูลแสดงจำนวนผู้เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติด จำแนกตามประเภทการใช้ยาเสพติดไว้ดังนี้

ตาราง 1 แสดงจำนวนผู้ป่วยทั้งหมด จำแนกตามระดับการศึกษาปี 2540 – 2542

ประเภทยาเสพติด	2540		2541		2542	
	คน	%	คน	%	คน	%
ประถมศึกษา	2,577	29.71	2,419	23.22	1,767	25.34
มัธยมศึกษา	4,254	49.05	5,829	55.96	3,852	55.23
อาชีวศึกษา	1,614	18.61	1,867	17.92	1,092	15.66
มหาวิทยาลัย	115	1.32	155	1.49	138	1.98
ไม่ได้เรียน	95	1.10	145	1.39	111	1.59
อื่น ๆ	18	0.21	2	0.02	14	0.20
รวม	8,673	100.00	10,417	100.00	6,974	100.00

ที่มา : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2543) เปรียบเทียบผลการจับกุมยาเสพติดประเภทต่างๆ ปีพ.ศ. 2536 – 2540 หน้า 11

จากตาราง 1 แสดงถึงระดับการศึกษาของผู้เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดในปี 2540 – 2542 โดยในปี 2540 จากจำนวนผู้เข้ารับการรักษายาเสพติดทั้งหมดมีกลุ่มผู้เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดซึ่งเป็นผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาจำนวน 4,254 คน คิดเป็นร้อยละ 49.06 ของผู้ป่วยทั้งหมด รองลงมาคือระดับประถมศึกษา ซึ่งมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปีเป็นลำดับที่สองเช่นกัน นั้นหมายความว่าความถึงการแพร่ระบาดยังมีจำนวนเพิ่มขึ้น ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนว

ทางในการป้องกันสารเสพติดในระดับประถมศึกษาเพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ มีเจตคติ และการปฏิบัติตนที่ถูกต้องเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันมิให้เป็นกลุ่มเสี่ยงต่อสารเสพติด

จากรายงานสถิติวิเคราะห์ (กระทรวงสาธารณสุข. 2544 : 619-647) ระบบข้อมูล การติดสารเสพติดประชากรซึ่งรับการบำบัดรักษาทั่วประเทศ จำแนกตามสถานพยาบาลปีงบประมาณ 2543 มีจำนวนผู้เข้ารับการบำบัดรักษาในสถานพยาบาลภาคกลางที่ส่งรายงานปีงบประมาณ พ.ศ. 2543 ทั่วประเทศมีผู้เข้ารับการรักษารายใหม่ 13,389 ราย ผู้เข้ารับการรักษารายเก่า 9,651 ราย รวมผู้เข้ารับการรักษารายใหม่ 23,040 ราย และสถานพยาบาล โรงพยาบาลวิหารแดง จังหวัดสระบุรี มีจำนวนผู้เข้ารับการรักษารายใหม่จำนวน 40 ราย และผู้เข้ารับการรักษารายเก่าจำนวน 6 ราย รวมจำนวนผู้เข้ารับการรักษารายใหม่ 46 ราย และผู้เข้ารับการบำบัดรักษา อายุ 10 – 14 ปี จำนวน 30 ราย คิดเป็นร้อยละ 65.2

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ในรายวิชาสุขศึกษา สารที่เกี่ยวกับครอบครัวศึกษาสุขอนามัยและสอดแทรกในวิชาสังคมศึกษา วิทยาศาสตร์และพื้นฐานสาธารณสุข และกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษาเรื่องครอบครัวศึกษาและสุขอนามัยตลอดจนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ภายใต้แนวคิดการคล้อยตามค่านิยมของคนส่วนมากและอิทธิพลกลุ่มเพื่อนสนิท เช่น กิจกรรมเพื่อนเตือนเพื่อน กิจกรรมตามสุขบัญญัติแห่งชาติข้อที่ 5 เพื่อสร้างเสริมและปลูกฝังพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้องในเรื่องการงดสูบบุหรี่ สุรา ยาเสพติด การพนันและการสำส่อนทางเพศ ให้เกิดขึ้นกับประชาชนตามนโยบายสุศึกษาแห่งชาติ (เรณู โกยสุขโข. 2539 : 9) โดยใช้ยุทธศาสตร์ที่สำคัญคือ การจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมซึ่งจะทำให้กระตุ้นให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดโดยผ่านกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนเกิดองค์ความรู้

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอนวิชาสุขศึกษาได้เล็งเห็นและตระหนักถึงปัญหาว่าการสร้างเจตคติและพฤติกรรมในการป้องกันสารเสพติด ซึ่งเป็นปัญหาใกล้ตัว ความสำคัญของการสร้างสรรค์สังคม และทักษะการปฏิเสธเพื่อรักษาหัวใจผู้อื่นเพื่อเกิดพฤติกรรมในการป้องกันสารเสพติด ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันสารเสพติดของนักเรียนชั้นประถมศึกษา 6 จังหวัดสระบุรี โดยเน้นการเกิดความรู้เจตคติและการปฏิบัติในการป้องกันสารเสพติด เพื่อนำไปสู่พฤติกรรมในการป้องกันสารเสพติดอย่างยั่งยืน และสามารถพัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้มีทักษะชีวิตที่ดี มีเจตคติที่ดีตัดสินใจหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อสารเสพติด และสามารถสร้างความอบอุ่นในครอบครัวตลอดจนสังคมประเทศชาติได้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการป้องกันสารเสพติด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทราบประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
2. เป็นการพัฒนาวัตกรรมทางสุศึกษาที่มีผลต่อพฤติกรรมในการป้องกันสารเสพติด โดยการใช้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ในการให้ความรู้ การปลูกฝังเจตคติและการปฏิบัติในการป้องกันสารเสพติดของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ปีการศึกษา 2547 จำนวน 24 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 1,141 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนวัดศรีสัจจาวาส อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยได้มาจากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Sample Random Sampling) ได้เป็นกลุ่มทดลองคือ โรงเรียนวัดศรีสัจจาวาส จำนวน 25 คน ได้รับการใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และกลุ่มควบคุม คือ โรงเรียนชุมชนวัดวิหารแดง จำนวน 25 คน ได้รับการสอนตามปกติ

กลุ่มทดลอง คือ กลุ่มที่ได้รับการใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 4 ครั้ง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

กลุ่มควบคุม คือ กลุ่มที่ได้รับการเรียนการสอนตามปกติ 4 ครั้ง

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการป้องกันสารเสพติด

ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการป้องกันสารเสพติดของนักเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หมายถึง ผลของการจัดโปรแกรม โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ เจตคติและการปฏิบัติตนในการป้องกันสารเสพติด

2. โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หมายถึง การจัดกิจกรรมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความสามารถในการใช้ทักษะที่จำเป็นในการเผชิญสถานการณ์ นำไปสู่การป้องกันสารเสพติด ด้วยกระบวนการจัดประสบการณ์ การสะท้อนความคิดเพื่อให้เข้าใจ เกิดความคิดรวบยอด และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

3. การเรียนการสอนตามปกติ หมายถึง การสอนตามเนื้อหาหลักสูตรเกี่ยวกับเรื่องสารเสพติด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยครูประจำวิชาสุขศึกษาในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มควบคุม

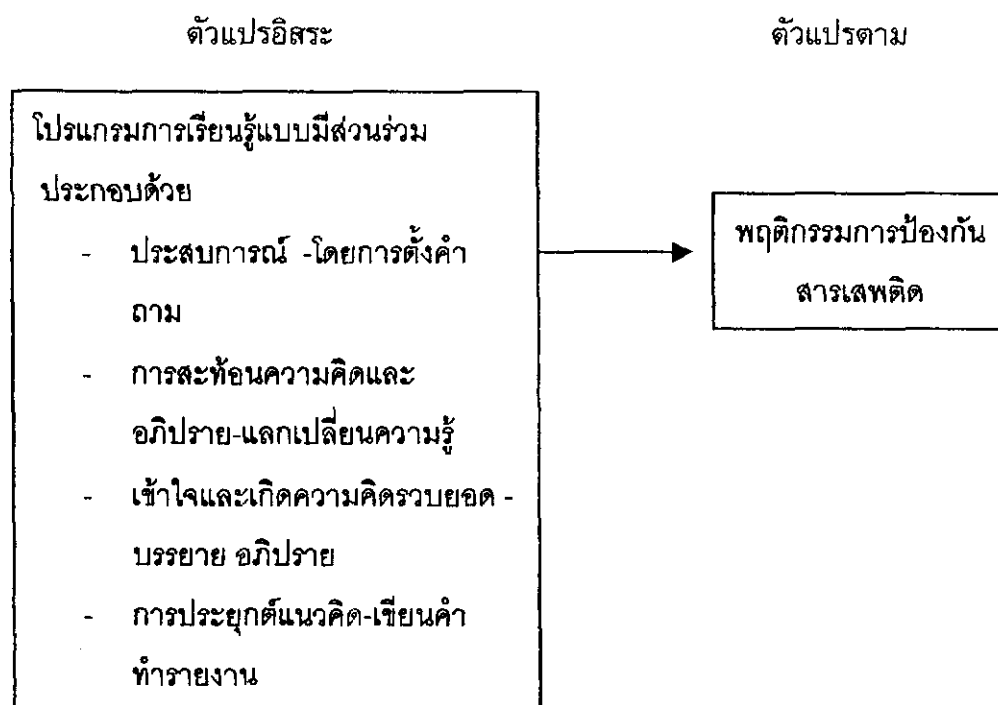
4. พฤติกรรมในการป้องกันสารเสพติด หมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้เจตคติและการปฏิบัติตน ในการป้องกันสารเสพติด ดังนี้

4.1 ความรู้ในการป้องกันสารเสพติด หมายถึง ความคิด ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ประเภท สาเหตุและลักษณะผู้ติดสารเสพติด แนวทางป้องกันสารเสพติด และโรคที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด

4.2 เจตคติในการป้องกันสารเสพติด หมายถึง ความรู้สึก ความเชื่อค่านิยมท่าทีเกี่ยวกับความรุนแรงของโรคที่เกิดจากการเสพสารเสพติด ผลดีของการไม่เสพสารเสพติดการปฏิบัติตามคำแนะนำของเพื่อนและครูเพื่อป้องกันสารเสพติด

4.3 การปฏิบัติตนในการป้องกันสารเสพติด หมายถึง การมีทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาน้ำใจของผู้อื่นและผลประโยชน์ของตนเองในการป้องกันสารเสพติดได้ การหลีกเลี่ยง การไม่ยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติดด้วยการกระทำต่าง ๆ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานในการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีความรู้ในการป้องกันสารเสพติดดีกว่าก่อนได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
2. นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีเจตคติในการป้องกันสารเสพติดดีกว่าก่อนได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
3. นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีการปฏิบัติในการป้องกันสารเสพติดดีกว่าก่อนได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
4. นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีความรู้ในการป้องกันสารเสพติดดีกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ
5. นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีเจตคติในการป้องกันสารเสพติดดีกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ
6. นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีการปฏิบัติในการป้องกันสารเสพติดดีกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีผลต่อการป้องกันสารเสพติด ในโรงเรียนประถมศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า
 - 1.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสารเสพติด
 - 1.2 พฤติกรรมการป้องกันสารเสพติด
 - 1.3 หลักสูตรประถมศึกษา (สารเสพติด)
 - 1.4 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
 - 1.5 แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการสุขศึกษา
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันสารเสพติด
 - 2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ
 - 2.2 งานวิจัยในประเทศ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

ความรู้เกี่ยวกับสารเสพติด

นโยบายแผนป้องกันสารเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2540 : 2544 มีนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในกลุ่มเยาวชน ในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับแผนพัฒนายุทธศาสตร์การลดอุปสงค์ (Demand Reduction) เช่นเดียวกับแผนพัฒนายุทธศาสตร์การลดอุปทาน (Supply Reduction) และการให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น ส่วนนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2545 – 2549 การควบคุมการขยายตัวของปัญหาและลดปัญหาการแพร่ระบาดของสารเสพติดให้รวดเร็วต้องอาศัยการผนึกกำลังและความร่วมมือจากส่วนในสังคมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างต่อเนื่องจริงจัง โดยให้ชุมชนและสถาบันการศึกษาเป็นรากฐานในการสร้างกระแสต่อต้านและกดดันการกระทำผิดเกี่ยวกับสารเสพติด ทั้งนี้ให้ปฏิบัติต่อผู้ติดสารเสพติดในฐานะผู้ป่วย แต่ในขณะเดียวกันให้ระดมการปฏิบัติการเพื่อรื้อถอนและทำลายกระบวนการผลิต การค้าสารเสพติดตลอดจนยับยั้งและยุติการค้าสารเสพติดมาแพร่ระบาดในประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2545 : 13)

ความหมายของสารเสพติด

ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตราที่ 4 ให้ความหมายของคำว่ายาเสพติดให้โทษดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2540) สารเสพติดให้โทษ หมายความว่า สารเคมีหรือวัตถุชนิดใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใด ๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพเรื่อย ๆ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงอยู่ตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง กับให้รวมตลอดถึงพืชหรือส่วนของพืชที่เป็นหรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษหรืออาจใช้ผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษและสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษดังกล่าวด้วยทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ไม่หมายความถึงยาสามัญประจำบ้านบางตำรับตามกฎหมายว่าด้วยยาที่มีสิ่งเสพติดให้โทษผสมอยู่

ประเภทของสารเสพติด

สารเสพติดที่ปรากฏแพร่หลายอยู่ในปัจจุบันนี้มีจำนวนมาก จึงมีการจัดหมวดหมู่หรือจัดประเภทของสารเสพติดขึ้น เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจตรงกัน แต่การจัดประเภทของสารเสพติดในปัจจุบันนี้ก็ยังคงแตกต่างกันไปทั้งนี้เนื่องจากใช้หลักเกณฑ์การจำแนกประเภทต่างกันต่อไปนี้จะเสนอตัวอย่างการจัดประเภทของสารเสพติด จาก 3 หลักเกณฑ์ดังนี้

1. ประเภทของสารเสพติด ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2540 : 13-15) ได้จำแนกสารเสพติดไว้เป็น 5 ประเภท ดังนี้

ประเภทที่ 1 สารเสพติดให้โทษทั่วไป เช่น เฮโรอีน (Heroin)

ประเภทที่ 2 สารเสพติดให้โทษทั่วไป เช่น มอร์ฟีน (Morphine) โคคาอีน (Cocaine) โคเดอีน (Codeine) ยาฝิ่น (Medicinal Opium)

ประเภทที่ 3 สารเสพติดให้โทษที่มีลักษณะเป็นต้นตำรับยาและมีสารเสพติดให้โทษประเภท 2 เช่น อาเซติกแอนไฮไดรด์ (Acetic Anhydride) อาเซทิลคลอไรด์ (Acetyl Chloride)

ประเภทที่ 4 สารเคมีที่ใช้ในการผลิตสารเสพติดให้โทษประเภท 1 หรือประเภท 2 เช่น อาเซติกแอนไฮไดรด์ (Acetic Anhydride) อาเซทิลคลอไรด์ (Acetyl Chloride)

ประเภทที่ 5 สารเสพติดให้โทษที่มีได้อยู่ในประเภท 1 ถึงประเภท 4 เช่น กัญชากระท่อม

2. ประเภทของสารเสพติด ตามแหล่งกำเนิดของสารเสพติด หากจัดประเภทของสารเสพติดตามแหล่งกำเนิดของยาของสารเสพติดแล้วจำแนกได้เป็น 2 ประเภทดังนี้

ประเภทที่ 1 สารเสพติดธรรมชาติ (Natural Drugs) ได้แก่ สิ่งที่ได้มาจากพืชหรือพันธุ์ไม้บางชนิดโดยตรงที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น ฝิ่น กัญชา กระท่อม โคคาอิน เป็นต้น

ประเภทที่ 2 สารเสพติดสังเคราะห์ (Synthetic Drugs) ได้แก่ สารเสพติดที่ผลิตขึ้นด้วยวิธีทางเคมีและนำมาใช้แทนสารเสพติดธรรมชาติได้ เช่น การนำฝิ่นมาทำเป็นมอร์ฟีนยาเสพติด

3. ประเภทของสารเสพติด ตามฤทธิ์ของยาที่มีต่อร่างกาย การจัดประเภทของสารเสพติด ตามฤทธิ์ของยาที่มีต่อร่างกายแล้ว จะจำแนกได้เป็น 4 ประเภท

ประเภทที่ 1 ยากดประสาท (Depressant) ทำให้ประสาทสมองมีนชา อารมณ์จิตใจเฉื่อยชา กล้ามเนื้อหย่อนคลายตัว ได้แก่ มอร์ฟีน (อนุพันธ์ของฝิ่น) เฮโรอินและยานอนหลับ เช่น บาร์บิตูเรท ไดอาซีเฟม

ประเภทที่ 2 ยากระตุ้นประสาทสมอง (Stimulant) ทำให้ประสาทและสมองตื่นตัว กระวนกระวาย ได้แก่ กระท่อม แอมเฟตามีน หรือยาบ้า ยาขยัน เป็นต้น

ประเภทที่ 3 ยาหลอนประสาท (Hallucinogen) ทำให้ประสาทหลอน เห็นภาพผิดไปจากปกติ ความรู้สึกสัมผัสแปรปรวน มีปฏิกิริยาผิดไปจากความจริงทั้งหมด ได้แก่ LSD, DMT. และ STP.

ประเภทที่ 4 ยาที่ออกฤทธิ์ผสมผสานกัน (Mixed) สารเสพติดบางชนิดเมื่อเสพปริมาณน้อยจะออกฤทธิ์กระตุ้นประสาท เช่น กัญชา แต่ถ้าเสพปริมาณมากขึ้นอีกจะทำให้เกิดประสาทหลอน

สารเสพติดที่แพร่ระบาดในประเทศไทย

สารเสพติดที่แพร่ระบาดอยู่ในประเทศไทยขณะนี้ แบ่งตามคุณสมบัติของสารเสพติดได้ดังนี้

1. สารเสพติดประเภทฝิ่นและอนุพันธ์ของฝิ่น

1.1 สารเสพติดประเภทฝิ่น (Opium) เป็นสารเสพติดชนิดแรกที่แพร่หลายมาก่อนชนิดอื่น ๆ ในโลก เฉพาะประเทศไทยเป็นที่รู้จักกันดีหลายปีมาแล้ว ฝิ่นเป็นพืชล้มลุกที่ชอบขึ้นอยู่ในพื้นที่สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ 3,000 ฟุตขึ้นไป ซึ่งได้แก่ทางภาคเหนือของประเทศไทย บางทีก็ได้จากผลฝิ่นสุก จะมีรสขม และมีกลิ่นเฉพาะ

1.2 มอร์ฟีน (Morphine) เป็นสารแอลคาลอยด์ ที่สกัดได้จากฝิ่น สีขาว นวลไม่มีกลิ่น รสขม ละลายน้ำง่าย ออกฤทธิ์กดประสาทแรงกว่าฝิ่นประมาณ 10 เท่า สารเสพติดชนิดนี้ในประเทศไทยผลิตเป็นแท่งสี่เหลี่ยม และมีตราต่าง ๆ

1.3 เฮโรอิน (Heroin) เป็นสารเสพติดที่ร้ายแรงที่สุดในประเทศไทย ระบาดแพร่หลายทั่วโลกทำได้จากมอร์ฟีน มีฤทธิ์เสพติดรุนแรงกว่ามอร์ฟีน ประมาณ 10

เท่า และแรงกว่าฝิ่นประมาณ 100 เท่า ลักษณะเฮโรอีน มีทั้งเป็นเกล็ดและเป็นผง ถ้าเป็นชนิดเกล็ดจะมีสีม่วง สีดินลูกรัง จะมีเนื้อเฮโรอีนไม่เกิน 10% ไม่มีกลิ่น แต่มีรสขม ถ้าเป็นชนิดผงสีขาวจะมีความแรงของเฮโรอีนบริสุทธิ์ถึง 80-90% เฮโรอีนมีชื่อเรียกในนามแฝงต่าง ๆ กัน เช่น แคป ไข่ เฮ ผงขาว และไอระเหย เป็นต้น

2. สารเสพติดประเภทยานอนหลับและยาระงับประสาท สารเสพติดกลุ่มนี้ออกฤทธิ์ไปกดประสาท ที่ใช้ในวงการแพทย์ มีประมาณ 30 กว่าชนิด ทำให้ประสาทชา มีนเมา อารมณ์ถูกกด ชีพเศร้า บางครั้งก้าวร้าว ขาดความรู้สึกยับยั้งชั่งใจ มีอาการทางจิตเหมือนคนเมาเหล้า

2.1 เซโคโดนาล (เซโคบาบิคาโซเตรียม) เป็นยานอนหลับอยู่ในแคปซูล เล็กสีแดง มีนามแฝงว่า เหล้าแห้ง ไข่แดง ปีศาจแดง

2.2 อิมอบาร์บิทัล เป็นยานอนหลับอีกประเภทหนึ่งบรรจุอยู่ในแคปซูลเล็ก สีเหลืองพวกเสพติดมักเรียกว่า เสือสีเหลือง

2.3 ยากล่อมประสาท เป็นยาสงบอารมณ์ กดประสาทให้หายกังวล หายซึมเศร้ามีผู้นำมาใช้ในทางที่ผิด ถ้าใช้ยานี้บ่อย ๆ จนเสพติดจะเป็นอันตรายต่อประสาทสมอง ระบาดมากในกลุ่มวัยรุ่นขณะนี้คือ เมโอบาเมท

3. สารเสพติดประเภทแอมเฟตามีน ซึ่งเป็นยากระตุ้นประสาทที่มีชื่อเรียกให้ผู้เสพติดว่า ยาขยัน ยาบ้า ยาม้าขาว นักเรียนนักศึกษานำมาใช้ในทางที่ผิด เรียก ยาขยัน เพราะทำให้ไม่ง่วง เนื่องจากฤทธิ์ยาจะกระตุ้นสมองให้ตื่นตัวอยู่เสมอ และในขณะเดียวกันร่างกายกลับอ่อนล้าลงทุกที บังคับตนเองไม่ได้ นานเข้าจะมีอาการของโรคจิตและอาจถึงคลุ้มคลั่งได้ นอกจากนักเรียนนักศึกษาแล้วยังมีผู้ทำงานกลางคืน เช่น ผู้ขับรถบรรทุก ชาวประมง กิจติดยาประเภทนี้มาก แอมเฟตามีน (เพนซิทรีน เดิร์กซิทรีน) ที่ผลิตออกมามีลักษณะต่าง ๆ กัน แต่ส่วนมากจะเป็นเม็ดกลมสีขาว บางบริษัทจะผลิตออกมาในรูปหัวใจสีส้ม ใช้สำหรับคนไข้ที่ต้องการจะลดความอ้วน ให้เบื่ออาหาร เป็นต้น

4. สารเสพติดประเภทพืช ได้แก่ กัญชาและใบกระท่อม

4.1 กัญชา เป็นพืชล้มลุก ขึ้นง่ายในประเทศเขตร้อน เช่น อินเดีย เม็กซิโก อาหรับ ลักษณะใบเป็นแฉก ตั้งแต่ 5 - 9 แฉก สารที่ทำให้สารกัญชาเป็นสารเสพติดคือ เตตราไฮโดรแคนนาบินอล (Tetrahydrocannabinol) ซึ่งเป็นเรซิน มีมากที่ดอก เมล็ด กัญชาออกฤทธิ์ต่อร่างกายทั้งกระตุ้นประสาท กดประสาท และหลอนประสาท ทำให้ประสาทปรวนแปร อารมณ์ความรู้สึกนึกคิดสับสน การรับรู้รับภาพในประสาทสมองจะบิดเบือนไปจากปกติบางครั้งเกิดคุ่มสติไม่อยู่ มีอาการโรคจิต

4.2 กระท่อมเป็นพืชต้นมีในประเทศไทย อินเดีย มี 2 ชนิด คือก้านใบแดงและก้านใบเขียว เสพโดยเอาใบมาเคี้ยวหรือชงกับน้ำร้อนกิน รสขม กระท่อมเมื่อเสพแล้วจะออกฤทธิ์กระตุ้นประสาทใหม่ ๆ จะรู้สึกหายปวดเมื่อย ทำงานไม่รู้เหน็ดเหนื่อย แต่เมื่อ

เสพมาก ๆ จะเกิดกระวนกระวาย ผิวหนังแห้ง ท้องผูก และมีอาการอยากยาเช่นเดียวกับการขาดฝิ่นคลุ้มคลั่งเป็นโรคจิตได้ง่ายเหมือนกัญชา

5. สารเสพติดประเภทหลอนประสาทและไอระเหย สารเสพติดประเภทนี้ใช้เพื่อให้เกิดความมึนเมาหลอนจิตประสาทของตนเองผืนเห็นแต่ภาพลวงตา ประสาทรับรู้สึก การมองเห็น การรับรสกลิ่น และสัมผัสต่าง ๆ ปรวนแปรผิดปกติดังหมด เห็นแสงสีวิจิตรพิสดาร และได้ยินเสียงแปลกประหลาดขาดความควบคุมตนเอง เป็นอันตรายแก่ชีวิตตนเองและผู้อื่นได้

5.1 แอล.เอส.ดี (LSD) เป็นสารสังเคราะห์ที่ได้จากเชื้อราของข้าวไร้นชนิดหนึ่งทำมาในรูปของยาเม็ดกลม ๆ เล็ก ๆ สีฟ้าอ่อน สีเขียวอ่อน สีขาว ไม่มีกลิ่น ไม่มีรส บางครั้งก็ทำมาในรูปของยาน้ำปกติใช้กัน แต่ก็อาจใช้ฉีดได้ชนิดฉีดบรรจุในหลอดแก้วเป็นน้ำสีเงินใส

5.2 สารระเหยจากสารเคมี เช่น น้ำชักแห้ง ทินเนอร์ (น้ำยาล้างเล็บ) การนำ เบนซิน มีผู้นำมาสูดดมเพื่อให้เกิดการมึนเมา อารมณ์เลื่อนลอย เคลิ้มฝัน ถ้าเสพติดมาก ๆ จะเกิดอาการคลุ้มคลั่งทางจิตได้

5.3 สุราหรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ผู้ที่เสพสุราเป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง ซึ่งขณะนี้มีประมาณร้อยละ 5 ของผู้ดื่มสุรา จะมีอาการอดยากคือหยุดดื่มไม่ได้ถ้าหยุดก็เกิดอาการไม่สบายทั้งใจและกาย ตื่นเช้าขึ้นมาต้องถอนในที่สุดก็ตกเป็นทาสสุราอย่างถอนตัวไม่ขึ้น

โทษและภัยของสารเสพติด

โทษและภัยของสารเสพติด (กรมการฝึกหัดครู. 2530 : 92)

1. โทษต่อผู้เสพ มีทั้งทางกายและจิตใจ

- 1.1 ทำลายสุขภาพให้ทรุดโทรม น้ำหนักตัวลด ผิดซัดคล้า
- 1.2 อารมณ์ไม่ปกติเปลี่ยนแปลงได้ง่าย เกียจคร้าน เฉื่อยชา
- 1.3 บุคลิกภาพเสีย ขาดความสนใจตนเองทั้งความประพฤติความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย

1.4 อาจประสบอุบัติเหตุได้ง่าย เช่น หกล้ม รถชน

1.5 เกิดโรคแทรกต่าง ๆ เพราะความต้านทานน้อยกว่าปกติ มักเป็นโรค ผิวหนัง โรคทางเดินอาหาร วัณโรค กามโรค และโรคเกี่ยวกับไต

1.6 มีความผิดตามกฎหมาย

2. โทษต่อครอบครัว

- 2.1 ไม่เอาใจใส่ต่อครอบครัว ทำให้ครอบครัวขาดความสุข
- 2.2 ไม่สามารถเล่าเรียนหรือทำงานต่อไปได้ ต้องออกจากโรงเรียน ออกจากงานหมดอาชีพ เกิดภาระต่อครอบครัว

3. โทษต่อสังคม

3.1 เป็นที่รังเกียจแก่สังคม

3.2 มีโอกาสเป็นอาชญากรรมได้ง่าย เนื่องจากต้องการเงินมาซื้อยาเสพติด

แนวคิดในการป้องกันสารเสพติด

ความหมายของการป้องกันสารเสพติด

สำนักคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2540 : 4-8) ได้ให้ความหมายของการป้องกันสารเสพติดไว้ว่า เป็นวิธีการให้การศึกษา ข่าวดสาร ความรู้ และข้อมูลในเรื่องของสารเสพติดอย่างถูกต้องด้วยวิธีการต่าง ๆ ไปสู่นักเรียนเพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันมิให้นักเรียนหันไปใช้สารเสพติดเป็นทางออกเมื่อประสบปัญหาขึ้นกับตนเองและครอบครัว และในขณะเดียวกันก็ดำเนินการป้องกันการแพร่ระบาดของตัวยา รวมทั้งปรับปรุงสภาพแวดล้อมมิให้มีส่วนผลักดันให้คนไปใช้สารเสพติดควบคู่กันไปด้วย

ขั้นตอนการป้องกันการติดสารเสพติด

Glatt (1974) และ Susman (1979) ได้แบ่งการป้องกันสารเสพติดออกเป็น 3 ประเด็น คือ

ประเด็นที่ 1 การจัดการล่วงหน้าเพื่อป้องกันการขยายตัวของกาพึ่งยาโดยการจัดสภาวะทางสังคม และจิตวิทยาที่เหมาะสมจนกระทั่งคนไม่มีความจำเป็นที่จะพยายามหนีความจริงโดยการใช้อยาอันตราย

ประเด็นที่ 2 การป้องกันอาการเจ็บป่วยไม่ให้ทรุดโทรมลงยิ่งขึ้น โดยการวินิจฉัย แรกเริ่ม ค้นหาสาเหตุและหาทางหยุดยั้ง หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม ตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อปัญหาให้คลี่คลายลงสู่สถานการณ์ปกติโดยเร็วที่สุดก่อนที่ผลของปัญหานั้น ๆ จะนำบุคคลไปสู่การใช้ยาในทางที่ผิด

ประเด็นที่ 3 การกระทำที่ต่อเนื่องจากประเด็นที่ 2 เพื่อจัดหรือระงับการใช้ยาอย่างรุนแรง เป็นการให้บริการระยะยาวครอบคลุมถึงการฟื้นฟูสุขภาพ สมรรถภาพและการศึกษา ซึ่งแพทย์และจิตแพทย์เข้าไปจัดการเพื่อรักษาชีวิตการป้องกันการสูญเสียบุคลิกภาพและการปรับตัวเป็นรายบุคคลต่อสังคม

สำนักงาน ป.ป.ส. (2543 : 40-47) ได้กำหนดแนวทางในการดำเนินการป้องกันสิ่งเสพติดไว้ดังนี้

1. ใช้กระบวนการทางการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบเป็นหลัก เพื่อให้ความรู้ปลูกฝังความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมในการต่อต้านสารเสพติด

2. พัฒนาเนื้อหา กลยุทธ์ เทคโนโลยีในการให้การศึกษา การเผยแพร่และการผลิตสื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ การรับรู้ ขนบธรรมเนียมประเพณีของกลุ่มเป้าหมายโดยดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

3. นำวิธีการป้องกันปราบปรามมาใช้ในการดำเนินงานป้องกันและแก้ปัญหาการแพร่ระบาดของเสพติดในกลุ่มเสี่ยง

4. จัดให้มีกิจกรรมทางเลือกที่เหมาะสม เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม โดยปลูกฝังนิสัยการไม่ใช้สารเสพติดโดยเริ่มตั้งแต่เด็ก

5. สร้างแนวร่วมการป้องกันสารเสพติดอย่างเป็นรูปธรรมในทุกระดับ โดยสถาบันและแนวคิดทางการศึกษา ศาสนา ครอบครัว และองค์กรประชาชนเข้ามามีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

6. สร้างเสริมสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิตโดยปราศจากการใช้สารเสพติดของกลุ่มเป้าหมาย โดยเน้นที่สถาบันการศึกษาสถานที่ทำงาน และครอบครัว

7. ระดมทรัพยากรและความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันสารเสพติดอย่างมีระบบ

8. จัดทำระบบข้อมูลข่าวสาร และวิชาการเกี่ยวกับการป้องกันสารเสพติดเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการประสานงานและการดำเนินงานป้องกันสารเสพติดให้เข้ากลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

9. พัฒนาระบบบริหารและการจัดการให้มีขีดความสามารถ ในการดำเนินงานป้องกันสารเสพติดให้ถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

10. พัฒนาบุคลากรทั้งระดับผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และผู้นำชุมชนให้มีศักยภาพในการดำเนินงานป้องกันสารเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

11. ดำเนินการให้มีการศึกษา วิจัย ติดตามผลและประเมินผลเพื่อพัฒนารูปแบบการป้องกันสารเสพติด ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการที่แท้จริง ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคม

สำนักงาน ป.ป.ส. (2545 : 40) การป้องกันปัญหาการติดยาเสพติดหรือสารเสพติดที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่สุดคือ การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวบุคคล โดยการส่งเสริมให้บุคคลมีสัมฤทธิ์ผล ด้วยวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถ และทักษะต่าง ๆ ให้บุคคลมีความมุ่งมั่นในการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสมและชาญฉลาด มีความเคารพตนเองและเกียรติภูมิของบุคคลมีทักษะส่วนตนและทักษะสังคม ด้วยวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาทางด้านอารมณ์ คุณธรรม จริยธรรม และทำให้เกิดความกระตือรือร้นในค่านิยม สิ่งสำคัญสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กก็คือ การแสวงหาแนวทางหรือเทคนิควิธีต่าง ๆ ที่จะนำไปใช้กับเด็กนักเรียนอย่างเหมาะสมแล้วส่งผลให้นักเรียนมีภูมิคุ้มกันสารเสพติด นั่นคือ นักเรียนมีความสามารถในการตัดสินใจอย่างชาญฉลาดมีนิสัยใน

การหลีกเลี่ยงสารเสพติดอย่างถาวร แนวคิดในการป้องกันสารเสพติดว่าควรเป็นการพัฒนาเด็ก เพื่อให้มีความทนแข็งแรงต่อการตัดสินใจไม่ใช้สิ่งเสพติดนั้น ควรพัฒนาโดยการจัดโปรแกรม การเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาค่านิยมในการหลีกเลี่ยงสารเสพติดให้เกิดขึ้นกับตัวเด็กเพื่อใช้เป็น ภูมิคุ้มกันเกี่ยวกับสารเสพติดให้กับเด็กตลอดไปและได้ให้แนวคิดในการพัฒนาการเรียนการสอน การป้องกันสารเสพติดว่าควรจำแนกตามสภาพของเด็กเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ (โกวิท ประวาลพุกษ์. 2528 : 1-2)

1. กลุ่มเด็กที่ปลอดสารเสพติด คือกลุ่มที่มีภูมิคุ้มกันแล้ว ไม่มีปัญหาทางสังคม ทางบ้าน การปรับตัว ชีวิตมีความสุขสมบูรณ์ ไม่มีความขัดแย้งและสามารถหาแนวทางแก้ไข ปัญหาได้ เพื่อให้เขามีภูมิคุ้มกันต่อไปเรื่อย ๆ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะนำมาใช้กับ เด็กกลุ่มนี้ ก็คือ การสร้างให้เขาประสบความสำเร็จในการเรียน ประสบความสำเร็จในการทำงาน ประสบความสำเร็จในการคบเพื่อนฝูงโดยใช้เทคนิคการแนะแนว

2. กลุ่มเด็กที่มีความเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติด จะเป็นกลุ่มเด็กที่มีปัญหามากมี โอกาสไปสัมผัสกับเพื่อนและมีความคับข้องใจและจะเริ่มแสวงหาแนวทางในการใช้สิ่งเสพติดใน การแก้ไขปัญหาคือ เด็กกลุ่มนี้ต้องมีเทคนิคหรือมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการป้องกัน ครู ต้องมีความสามารถในการสังเกตและเฝ้าระวัง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนก็ควรเน้น กระบวนการที่เกิดจากทฤษฎีการทำค่านิยมให้กระจ่าง (Value Clarification) และทฤษฎีการ ปรับพฤติกรรม (Behavior Modification) กระบวนการเหล่านี้จะมีการสร้างความตระหนักเพื่อ ให้เกิดความรับรู้ การตัดสินใจไม่ใช้สารเสพติดและมีความชื่นชมในเรื่องของการไม่ใช้สารเสพติด ลักษณะกิจกรรมต้องเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ให้เห็นทางเลือกหลากหลายที่ไม่จำเป็นต้องหัน ไปใช้สารเสพติด และมีความมั่นคงในการประเมินที่จะไม่ไปเลือกใช้สารเสพติด กระบวนการ เหล่านี้จึงเป็นชุดของกระบวนการการป้องกันสารเสพติดนั่นเอง

3. กลุ่มเด็กที่ติดยาแล้ว ควรใช้มาตรการที่เข้มงวด การบำบัดรักษาและจัดโปรแกรม การเรียนการสอนที่เหมาะสมควบคู่กันไป

กลุ่มเป้าหมายการป้องกันสารเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส. 2545 : 40-47) ได้ กำหนดกลุ่มเป้าหมายเพื่อการป้องกันสารเสพติดใหม่เป็น 4 กลุ่มคือ

1. กลุ่มเป้าหมายในสถานศึกษา หมายถึง เด็กและเยาวชนในสถานศึกษา ทั้ง 3 ระดับคือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา

2. กลุ่มเป้าหมายในชุมชน หมายถึง เด็กและเยาวชนนอกสถานศึกษาทุกกลุ่ม

3. กลุ่มเป้าหมายในสถานประกอบการ หมายถึง ผู้ใช้แรงงานและผู้ให้บริการใน สภาวะอาชีพต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มแรงงานประมงพาณิชย์ แรงงานขนส่ง แรงงานอุตสาหกรรม และพาณิชย์กรรมและกลุ่มผู้ให้บริการในสถานบริการเรีงรมย์

4. กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ หมายถึง กลุ่มประชาชนที่มีความเสี่ยงต่อปัญหาเสพติดสูงมีรูปแบบการดำเนินงานที่เฉพาะเจาะจงและมีกฎระเบียบปฏิบัติของตนเองแตกต่างจากกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ อย่างเด่นชัด รวมทั้งกลุ่มชนที่มีรูปแบบทางสังคมและวัฒนธรรมของตนเอง

หลักสูตรประถมศึกษาเกี่ยวกับสารเสพติด

จากที่กล่าวมาทั้งด้านความหมายของสารเสพติด แนวคิดในการป้องกันการติดสารเสพติด และกลุ่มเป้าหมายเพื่อป้องกันสารเสพติด เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดบังเกิดผลต่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนอันจะเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เป็นผู้มีความสามารถในการตัดสินใจอย่างชาญฉลาด และมีนิสัยในการหลีกเลี่ยงสารเสพติดอย่างถาวรโดยใช้กระบวนการทางการศึกษา จัดกิจกรรมการเรียนการสอน การป้องกันสารเสพติดในโรงเรียนประถมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ขึ้นโดยยึดหลักการและแนวคิดในการพัฒนาการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมแล้วนำไปทดลองหาค่าประสิทธิภาพดัชนีประสิทธิผล และพฤติกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของนักเรียน โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ที่มีสถานการณ์เสี่ยงหรือมีแนวโน้มต่อการใช้สารเสพติดแล้วเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทดลองเพื่อใช้พัฒนาวิธีการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อจะช่วยให้แก่นักเรียนเป็นบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอันตรายของสารเสพติด มีวิธีการตัดสินใจในการป้องกันอย่างชาญฉลาดและหลีกเลี่ยงสารเสพติดได้อย่างถาวร กลายเป็นภูมิคุ้มกันสารเสพติดให้แก่ นักเรียนได้ตลอดไป

เนื้อหาวิชาสุขศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วย ความคิดรวบยอด จุดประสงค์ เนื้อหา

ความคิดรวบยอด / หลักการ

มนุษย์จะมีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี มีชีวิตจิตใจที่สมบูรณ์และอยู่รอดปลอดภัยได้ จำเป็นต้องรู้จักเลือกรับประทานอาหารที่มีคุณค่าครบ ได้สัดส่วนเหมาะกับวัยถูกหลักอนามัย ปฏิบัติให้ถูกต้องในการพักผ่อนและนันทนาการ สามารถป้องกันและบำรุงรักษาอวัยวะได้ถูกต้อง นอกจากนี้ยังต้องรู้จักใช้บริการสาธารณสุข และปฐมพยาบาลเมื่อเกิดอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วย รู้จักหลีกเลี่ยงสิ่งเสพติดให้โทษทั้งหลายตลอดจนเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

จุดประสงค์

1. เพื่อสร้างเสริมอุปนิสัยในการดูแลรักษา และป้องกันอันตรายที่จะเกิดแก่อวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย
2. เพื่อสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจ และเจตคติที่ถูกต้องในการรับประทานอาหาร และปฏิบัติตนถูกต้องเหมาะสมเป็นกิจนิสัย
3. เพื่อสร้างบุคลิกภาพที่ดีและปฏิบัติตนให้มีบุคลิกภาพที่ดีได้

4. เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักมนุษยสัมพันธ์ และนำไปปฏิบัติใช้ใน ชีวิตประจำวัน
5. เพื่อสร้างเสริมเจตคติที่ดี ในเรื่องการปฐมพยาบาล รู้จักป้องกันหลีกเลี่ยงอุบัติเหตุ และนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น
6. เพื่อสร้างให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ ผลร้ายของสิ่งเสพติด และหลีกเลี่ยงสิ่งเสพติด
7. เพื่อสร้างเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องสาธารณสุข

เนื้อหาวิชาสุขศึกษา

กำหนดเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ได้กำหนดอัตราเวลา เรียนไว้ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2534 : 5-6)

1. อวัยวะที่สำคัญของร่างกาย จำนวนเวลาเรียน 18 คาบ ประกอบด้วยเนื้อหา
 - 1.1 ระบบหายใจ จำนวนเวลาเรียน 6 คาบ
 - 1.2 ระบบวงจรโลหิต จำนวนเวลาเรียน 6 คาบ
 - 1.3 ระบบย่อยอาหาร จำนวนเวลาเรียน 3 คาบ
 - 1.4 ระบบขับถ่าย จำนวนเวลาเรียน 3 คาบ
2. โภชนาการ จำนวนเวลาเรียน 15 คาบ ประกอบด้วยเนื้อหา
 - 2.1 สารอาหาร (อาหารหลัก 5 หมู่) จำนวนเวลาเรียน 9 คาบ
 - 2.2 ความสำคัญของสารอาหาร จำนวนเวลาเรียน 6 คาบ
3. บุคลิกภาพ จำนวนเวลาเรียน 22 คาบ ประกอบด้วยเนื้อหา
 - 3.1 ความหมายบุคลิกภาพ จำนวนเวลาเรียน 3 คาบ
 - 3.2 องค์ประกอบของบุคลิกภาพ จำนวนเวลาเรียน 9 คาบ
 - 3.3 แนวทางเสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดี จำนวนเวลาเรียน 10 คาบ
4. มนุษยสัมพันธ์ จำนวนเวลาเรียน 9 คาบ ประกอบด้วยเนื้อหา
 - 4.1 ความหมายและความสัมพันธ์ของมนุษย์ จำนวนเวลาเรียน 3 คาบ
 - 4.2 การสร้างมนุษยสัมพันธ์ จำนวนเวลาเรียน 6 คาบ
5. การปฐมพยาบาล จำนวนเวลาเรียน 15 คาบ ประกอบด้วยเนื้อหา
 - 5.1 ความหมายและหลักการปฐมพยาบาล จำนวนเวลาเรียน 6 คาบ
 - 5.2 วิธีปฐมพยาบาล จำนวนเวลาเรียน 9 คาบ
6. สารเสพติด จำนวนเวลาเรียน 12 คาบ ประกอบด้วยเนื้อหา
 - 6.1 ความหมายและประเภทสารเสพติด จำนวนเวลาเรียน 3 คาบ
 - 6.2 สาเหตุและลักษณะของผู้ติดสารเสพติด จำนวนเวลาเรียน 3 คาบ

6.3 โทษของสารเสพติดและวิธีการป้องกันการติดสารเสพติด

จำนวนเวลาเรียน 3 คาบ

6.4 โรคเอดส์กับสารเสพติด

จำนวนเวลาเรียน 3 คาบ

7. สุขภาพของบุคคลในวัยต่าง ๆ จำนวนเวลาเรียน 9 คาบ ประกอบด้วยเนื้อหา

7.1 วัยเด็ก 2-12 ปี จำนวนเวลาเรียน 3 คาบ

7.2 วัยรุ่น 13-20 ปี จำนวนเวลาเรียน 3 คาบ

7.3 วัยผู้ใหญ่ 21-60 ปี จำนวนเวลาเรียน 3 คาบ

7.4 วัยชรา 60 ปีขึ้นไป

7.5 ข้อควรปฏิบัติของบุคคลในวัยต่าง ๆ จำนวนเวลาเรียน 3 คาบ

8. การสาธารณสุข จำนวนเวลาเรียน 15 คาบ ประกอบด้วยเนื้อหา

8.1 ความหมายและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จำนวนเวลาเรียน 9 คาบ

8.2 สถานบริการสาธารณสุข จำนวนเวลาเรียน 6 คาบ

คิดเป็นคาบเวลาคาบละ 20 นาที จะมีการสอนวิชาสุขศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รวมทั้งสิ้น 115 คาบ ผู้วิจัยสนใจจะศึกษาโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเรื่องสารเสพติด ซึ่งนักเรียนจะต้องมีทักษะจำเป็น เพื่อป้องกันตนเองให้หลุดพ้นจากสารเสพติด

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) (ประยูร อองกุลนะ. ม.ป.ป. : 19) เป็นการเตรียมความพร้อมของนักเรียนเพื่อปรับสภาพให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตโดยเน้นความรู้ การสร้างเจตคติและฝึกทักษะจากประสบการณ์ของนักเรียน เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ต่อเนื่องกันเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนเอง หรือระหว่างนักเรียนกับครู ซึ่งก่อให้เกิดขยายเครือข่ายความรู้และแนวทางปฏิบัติอย่างกว้างขวาง

ปัจจัยที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

1) การเรียนรู้สูงสุด (Maximum Learning)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีหลักสำคัญคือ ต้องการให้เกิดการเรียนรู้สูงสุด (Maximum Learning) ขึ้นกับผู้เรียน การเรียนรู้สูงสุดจะเกิดขึ้นได้จากการมีส่วนร่วมสูงสุด (Maximum Participation) ของผู้เรียน และในการมีส่วนร่วมนั้นจะต้องเกิดงานหรือเกิดการสร้างความรู้ หรือที่เรียกว่าเกิดการบรรลุงานสูงสุด (Maximum Performance) ทั้งการมีส่วนร่วมสูงสุด และการบรรลุสูงสุดจะต้องเกิดขึ้นในทุก ๆ องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมก็คือ มีการแบ่งปันประสบการณ์ ได้สะท้อนความคิดและถกเถียงกันอย่างลึกซึ้ง เกิด

ความเข้าใจและเกิดความคิดรวบยอด ตลอดจนได้ทดลองหรือประยุกต์แนวคิด ซึ่งอาจสรุปได้ว่า

การเรียนรู้สูงสุด (Maximum Learning) เกิดจากการมีส่วนร่วมสูงสุด (Maximum Participation) และการบรรลุงานสูงสุด (Maximum Performance) ในทุกองค์ประกอบของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning หรือ PL) หรือ

$$\text{การเรียนรู้สูงสุด (ML)} = \frac{(\text{การมีส่วนร่วมสูงสุด} + \text{การบรรลุงานสูงสุด}) \times 4}{\text{Max. Par.} \quad \text{Max. Per.}}$$

2) การมีส่วนร่วมสูงสุด (Maximum Participation)

การมีส่วนร่วมสูงสุดเกิดจากการออกแบบกระบวนการกลุ่มที่เหมาะสม ในแต่ละองค์ประกอบของการเรียนรู้ กลุ่มแต่ละประเภทจะมีข้อดีและข้อจำกัดที่ต่างกัน

การร้อยรัดกระบวนการกลุ่มที่หลากหลายเข้าด้วยกันอย่างเหมาะสม ในแต่ละชั่วโมงการสอนจะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างสูงสุด มีพลวัตหรือการเคลื่อนไหวของการเรียนรู้ตลอดเวลา ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจอย่างต่อเนื่อง

3) การบรรลุงานสูงสุด (Maximum Performance)

แม้ว่าการออกแบบกระบวนการกลุ่มที่หลากหลายจะช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมได้มาก แต่ไม่ได้หมายความว่า การมีส่วนร่วมนั้นได้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ หัวใจสำคัญของการบรรลุงานสูงสุดจึงอยู่ที่การกำหนดงานให้กระบวนการกลุ่ม ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญของการกำหนดงาน 3 ประการ คือ

1. กำหนดกิจกรรมที่ชัดเจนว่าจะให้นักเรียนแบ่งกลุ่มอย่างไร เพื่อทำอะไร ใช้เวลานานแค่ไหน เมื่อบรรลุงานแล้วจะให้ทำอะไรต่อ เช่น เตรียมเสนอหน้าชั้นในเวลาที่กำหนดให้

2. กำหนดบทบาทของกลุ่ม หรือสมาชิกที่ชัดเจน โดยปกติการกำหนดบทบาทในกลุ่มย่อย ควรให้แต่ละกลุ่มมีบทบาทที่แตกต่างกัน เมื่อมารวมเสนอในกลุ่มใหญ่จึงจะเกิดการขยายหรือขยายการเรียนรู้โดยไม่น่าเบื่อ การกำหนดบทบาทยังรวมถึงสมาชิกในกลุ่มด้วย เช่น บทบาทของผู้เล่นบทบาทสมมติและผู้สังเกตการณ์หรือบทบาทของการนำกลุ่ม การรวบรวมความเห็นและการนำเสนอ เป็นต้น

3. ควรมีโครงสร้างของงานที่ชัดเจน ซึ่งบอกรายละเอียดของกิจกรรมและบทบาท โดยทำเป็นกำหนดงานที่ครูแจ้งแก่นักเรียน หรือทำเป็นใบงานมอบให้กับกลุ่ม ซึ่งประการหลังจะเหมาะกับการทำกลุ่มย่อย ที่ต้องการทำงานให้ได้ผลงานที่เป็นข้อสรุปของกลุ่ม โดยจัดทำเป็น

3.1 ใบงาน เป็นกำหนดงาน หรือ ใบมอบหมายงานให้กลุ่มเล็กหรือกลุ่มย่อยระดมสมองที่มีรายละเอียดมากและต้องการผลงานที่เป็นข้อสรุปของกลุ่มที่มีความลึกซึ้งมาก ผู้สอนอาจพิมพ์หรือเขียนใส่กระดาษแจกให้ผู้เรียน หรือแจกให้กลุ่มประกอบการทำงานกลุ่ม มักใช้ในกิจกรรมสะท้อนความคิดและอภิปราย และกิจกรรมประยุกต์แนวคิด

3.2 ใบชี้แจงงาน เป็นการอธิบายงานที่มีรายละเอียดไม่มากนักในกลุ่มใหญ่ ก่อนทำกิจกรรมกลุ่ม ผู้สอนอาจเขียนบนกระดานหรือแผ่นใสให้ผู้เรียนอ่านพร้อมกันในชั้นเรียน หรือในกลุ่มใหญ่ มักใช้ในกิจกรรมด้านประสบการณ์หรือประยุกต์แนวคิด

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning)

กระทรวงสาธารณสุข. (2542 : 40-47) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม อาศัยหลักการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยพื้นฐานสำคัญประการแรก คือ การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ และประการที่ 2 การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพการเรียนรู้เชิงประสบการณ์มุ่งเน้นอยู่ที่การให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้จากประสบการณ์เดิม การเรียนรู้เชิงประสบการณ์มีหลักสำคัญ 5 ประการ คือ

1. เป็นการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์ของผู้เรียน
2. ทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่ท้าทาย อย่างต่อเนื่อง และเป็นการเรียนรู้ที่เรียกว่า Active Learning
3. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยตนเอง และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน
4. ปฏิสัมพันธ์ที่มีทำให้เกิดการขยายตัวของเครือข่าย ความรู้ที่ทุกคนมีอยู่ออกไปอย่างกว้างขวาง
5. มีการสื่อสารโดยการพูด หรือการเขียน เป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนวิเคราะห์ และสังเคราะห์ความรู้

องค์ประกอบของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ในการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

องค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีอยู่ 4 ประการ

1. ประสบการณ์ (Experience) ครูช่วยให้นักเรียนนำประสบการณ์เดิมของตนมาพัฒนาเป็นองค์ความรู้
2. การสะท้อนความคิดและถกเถียง (Reflex and Discussion) ครูช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงออกเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างลึกซึ้ง
3. เข้าใจและเกิดความคิดรวบยอด (Understanding and Conceptualization) นักเรียนเกิดความเข้าใจและนำไปสู่การเกิดความคิดรวบยอด อาจเกิดขึ้นโดยนักเรียนเป็นฝ่ายริ

เริ่มแล้วครูช่วยเติมแต่งให้สมบูรณ์หรือในทางกลับกัน ครูเป็นผู้นำทางและนักเรียนเป็นผู้สานต่อจนความคิดนั้นสมบูรณ์ เป็นความคิดรวบยอด

4. การทดลอง หรือ ประยุกต์แนวคิด (Experiment / Application) นักเรียนนำเอาการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ไปประยุกต์ใช้ในลักษณะหรือสถานการณ์ต่าง ๆ จนเกิดเป็นแนวทางปฏิบัติของนักเรียนเอง

องค์ประกอบเหล่านี้สามารถสรุปเป็นภาพรวมดังแผนภาพ

ภาพประกอบ 2 องค์ประกอบ 4 ประการของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้ง 4 ประการจะเป็นไปอย่างพลวัตร โดยอาจเริ่มจากจุดใดจุดหนึ่ง และเคลื่อนย้ายไปมาระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนั้นในแง่ของการเรียนการสอนจึงอาจเริ่มต้นที่จุดใดก่อนก็ได้ แต่สำคัญที่การจัดกระบวนการให้ครบทุกองค์ประกอบ

การสอนในลักษณะดังกล่าว นอกจากจะเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในด้านความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ โดยมุ่งเน้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และความคิดวิจารณ์แล้ว ยังเป็นพื้นฐานในการสอนทักษะชีวิตอื่น ๆ

หลักการสอนความรู้แบบมีส่วนร่วม

การสอนความรู้ (Knowledge) ที่ใช้หลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ช่วยสร้างทักษะชีวิตที่เป็นพื้นฐานและเป็นองค์ประกอบรวมของทักษะชีวิตตัวอื่น ๆ ทั้งหมด นั่นก็คือความคิดสร้างสรรค์และความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ลักษณะของการสอนความรู้ที่ยึดหลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมดังตาราง

ตาราง 2 องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและลักษณะเฉพาะของการสอนความรู้

องค์ประกอบของ PL	ลักษณะเฉพาะของการสอนความรู้แบบ PL
ประสบการณ์	ตั้งคำถามเพื่อรวบรวมประสบการณ์ของผู้เรียน
การสะท้อนความคิดและอภิปราย	ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ เพื่อสร้างความรู้ตามงานที่ได้รับมอบหมาย
ความคิดรวบยอด	การบรรยาย (โดยผู้สอนหรือสื่อ) การรายงานผลงานกลุ่มหรือบูรณาการความรู้ของกลุ่มย่อยโดยการอภิปรายในกลุ่มใหญ่
ประยุกต์แนวคิด	ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมที่ประยุกต์ความรู้ที่เกิดขึ้น เช่น เขียนคำขวัญ จัดบอร์ด ทำรายงาน เขียนเรียงความ ฯลฯ

ที่มา : กระทรวงสาธารณสุข. (2542). การสอนทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หน้า10

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชานั้นไม่มีขั้นตอนการสอนที่เฉพาะเจาะจง เพียงแต่ให้คำนึงถึงการจัดกิจกรรมที่ครอบคลุมของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทั้ง 4 ประการ

หลักการสอนเจตคติแบบมีส่วนร่วม

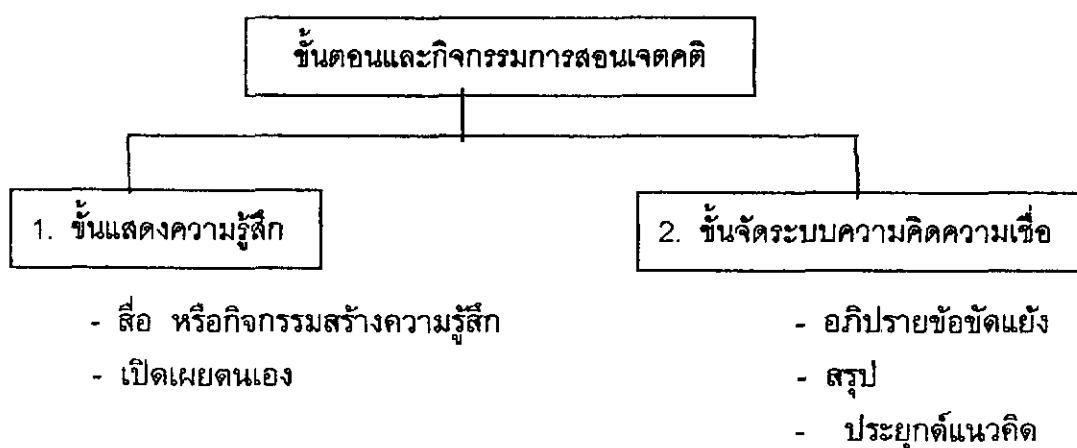
ถึงแม้กระบวนการสอนแต่ละครั้งจะมีองค์ประกอบทั้งด้าน พุทธพิสัย จิตพิสัย และ ทักษะพิสัย แต่การสอนเจตคติจะมุ่งเน้นการสอนในด้านจิตพิสัย ซึ่งมีองค์ประกอบ 2 ด้าน คือ การสร้างความรู้สึกละเอียดคล่องกับเจตคติดังกล่าว และการจัดระบบความถึความเชื่อเมื่อนำมาสัมพันธ์กับหลักการทั่วไปของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมซึ่งองค์ประกอบ 4 ประการ การสอนเจตคติจึงควรมีลักษณะเฉพาะดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 3 องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและลักษณะเฉพาะของการสอนเจตคติ

องค์ประกอบของการเรียนรู้	ลักษณะเฉพาะของการสอนเจตคติ
ประสบการณ์	เน้นประสบการณ์ด้านความรู้สึกของผู้เรียน
การสะท้อนความคิด และถกเถียง	ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและโต้แย้งอย่างเต็มที่
การสรุปความคิดรวบยอด	ผู้เรียนได้ข้อสรุปด้วยตนเองโดยผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดและช่วยเพิ่มเติม
การทดลอง / ประยุกต์แนวคิด	ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมทั้งในหรือนอกเวลาเรียนเพื่อให้มีเจตคติที่ฝังแน่นมากขึ้น

ที่มา : กระทรวงสาธารณสุข. (2542). การสอนทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หน้า11

เนื่องจากเจตคติเป็นความคิดหรือความเชื่อที่มีความรู้สึกเป็นองค์ประกอบ ดังนั้นการสอนจึงต้องมีทั้ง 2 องค์ประกอบ คือ ด้านความรู้สึกและด้านความคิดความเชื่อดังนี้

ขั้นสร้างความรู้สึก จะใช้สื่อหรือกิจกรรมสร้างความรู้สึก อาจใช้เวลาประมาณ 5-20 นาทีของคาบ ส่วนที่เหลือจะเป็นการจัดระบบความคิดความเชื่อ ดังนั้นผู้สอนจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์ในการสื่อสาร/ กิจกรรมให้เกิดความรู้สึกได้จริง รวมทั้งมียุทธศาสตร์ในการใช้กระบวนการกลุ่มช่วยจัดระบบความคิดความเชื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้นักเรียนมีโอกาสอภิปรายโต้แย้งจนผู้เรียนสามารถสรุปได้ด้วยตนเองและนำข้อสรุปที่ได้มาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ โดยมีรายละเอียดกิจกรรมสรุปได้ดังนี้

ตาราง 4 สรุปขั้นตอนและกิจกรรมการสอนเจตคติ

ขั้นตอน	องค์ประกอบ PL	กิจกรรม
1. ขั้นสร้างความรู้สึก	ประสบการณ์	สื่อหรือกิจกรรมสร้างความรู้สึก เป็นการใช้อุสือหรือกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกหรืออารมณ์ร่วมกับเรื่องนั้น สื่อสร้างความรู้สึก - บทสำหรับอ่านในรูปแบบ กรณีศึกษา จดหมาย บันทึก บทสัมภาษณ์ ฯลฯ - แถบเสียง วีดิทัศน์ กิจกรรมสร้างความรู้สึก - กิจกรรมสร้างความรู้สึกโดยตรง เช่น ละคร - กิจกรรมจำแนกเจตคติของผู้เรียน เช่น การสำรวจความคิดเห็น แบบสอบถาม จัดลำดับความสำคัญ เป็นต้น - กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีเนื้อหาเชื่อมโยง การต่อเรื่องและกิจกรรมเร้าความสนใจอื่น ๆ การเปิดเผยตนเอง เป็นการตั้งประสบการณ์เก่าของผู้เรียนมักทำในกลุ่ม 2 คน หรือกลุ่มย่อยระดมสมองโดยกิจกรรมเช่น ให้เล่าความรู้สึกโดยตรง ให้สมมุติตนเองเป็นบุคคลในเรื่องให้เขียนแล้วแลกเปลี่ยน เป็นต้น
2. ขั้นจัดระบบความคิดความเชื่อ	สะท้อนความคิดและอภิปราย ความคิดรวบยอด ประยุกต์แนวคิด	การอภิปรายข้อขัดแย้ง เป็นการตั้งประเด็นคำถามให้เกิดการอภิปรายในกลุ่มเพื่อให้มีการจัดระบบความคิดความเชื่อของสมาชิก การสรุป เป็นการให้กลุ่มรายงานข้อสรุป และร่วมกันสรุปแนวคิดในกลุ่มใหญ่ การประยุกต์แนวคิด เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้เจตคติที่เกิดขึ้นควรเป็นกิจกรรมในห้องเรียนและอาจต่อยอดโดยการทำกิจกรรมเสริม

ที่มา : กระทรวงสาธารณสุข. (2542) การสอนทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หน้า 12

การสอนเจตคติ ยังแบ่งเป็น 2 ระดับ คือการสร้างเจตคติก่อนจะมีพฤติกรรม กับ การเปลี่ยนแปลงเจตคติความแตกต่างที่สำคัญในขั้นตอนการสื่อและกิจกรรมสร้างความรู้สึก คือ ในการสร้างเจตคติจะเน้นการสร้างความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับเจตคตินั้น ๆ ส่วนการเปลี่ยนแปลงเจตคติจะให้ความสำคัญในการใช้สื่อและกิจกรรมที่โยกคลอนความรู้สึกของเจตคติเดิมส่วนในขั้นจัดระบบความคิดความเชื่อ การเปลี่ยนแปลงเจตคติจะต้องมีประเด็นอภิปรายที่เข้มและชัดเจนกว่าในการสอนเจตคติ สิ่งนี้อาจเกิดขึ้นได้ก็คือ ผู้เรียนสรุปประเด็นอภิปรายได้ไม่ตรงกับจุดประสงค์ผู้สอนจำเป็นต้องหาทางออกในกรณีเช่นนี้ โดยอาศัยแนวคิด 4 ประการ ต่อไปนี้

1. ผู้สอนควรมีใจกว้าง เพื่อที่จะยอมรับว่าเจตคติที่เหมาะสมอาจมีได้มีเพียงเจตคติตามที่ผู้สอนคาดหวังเพียงประการเดียว
2. ผู้สอนควรไว้วางใจในตัวผู้เรียน ภายใต้ความเชื่อที่ว่า หากเจตคติที่สอนนั้นเป็นสิ่งที่ดีก็ควรที่จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนท้าทายหรือทดสอบ โดยหาเหตุผลมาถกเถียงอภิปรายจนเกิดการยอมรับในขั้นตอนกระบวนการกลุ่มซึ่งความคิดเห็นที่มีเหตุผลก็จะได้รับการสนับสนุนไม่ว่าความคิดเห็นนั้นจะเป็นของใคร
3. ผู้สอนสามารถช่วยขยายเครือข่ายการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ โดยช่วยตั้งคำถามให้ผู้เรียนคิดหรือผู้สอนกับผู้เรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน นั่นคือการใช้สื่อสารแบบ 2 ทางมากกว่าการยึดเยียด
4. การเรียนรู้เป็นกระบวนการสร้างความรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม หากสิ่งใดที่ผู้สอนเห็นว่าดีแต่ผู้เรียนไม่ยอมรับแม้ผู้สอนจะพยายามถ่ายทอดต่อไปก็ไม่เกิดการเรียนรู้ ในทางตรงข้ามหากผู้สอนยอมรับความคิดเห็นของผู้เรียนโดยผู้สอนสว่นความคิดเห็นของตนเองไว้ ผู้เรียนก็จะรู้สึกยอมรับผู้สอนเช่นกัน และขยายการเรียนรู้ออกไป

กิจกรรมที่ใช้ในการสอนเจตคติ

1. กิจกรรมในขั้นตอนสร้างความรู้สึก เป็นกิจกรรมที่มุ่งกระตุ้น จูงใจ หรือโน้มน้าวให้เกิดอารมณ์ ความรู้สึกตามจุดประสงค์ เพื่อนำไปสู่การจัดระบบความคิดความเชื่อและสร้างเป็นเจตคติที่ต้องการ หรือเปลี่ยนเป็นเจตคติที่พึงประสงค์ กิจกรรมในขั้นตอนนี้ ได้แก่

1.1 สื่อหรือกิจกรรมสร้างความรู้สึก

1.1.1 สื่อ เป็นเรื่องราวที่บันทึกไว้ เช่น บทความ บันทึกประจำวัน จดหมาย ฯลฯ อาจทำเป็นบทสำหรับอ่าน (Script) แถบเสียง วีดิทัศน์

บทสำหรับอ่าน (Script) ใช้ได้ง่าย แต่ต้องอาศัยความสามารถของผู้สอนในการใช้น้ำเสียง จังหวะ เพื่อช่วยให้เกิดความรู้สึก

แถบเสียง ใช้ได้ง่ายและสามารถใช้ดนตรี รวมทั้งเสียงของบุคคลมีอาชีพมาช่วยทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีขึ้น

วิธีทัศน์ ถ้าสร้างได้ดีจะช่วยกระตุ้นความรู้สึกได้มาก แต่ก็มีปัญหาเรื่องเครื่องมือปัญหาทางเทคนิคของภาพและเสียง ตลอดจนขนาดของจอด้วย

1.1.2 กิจกรรมสำหรับสร้างความรู้สึกอาจแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มได้แก่

1. กิจกรรมสร้างความรู้สึกโดยตรง เป็นการประยุกต์กรณีศึกษาให้เป็นกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ได้แก่

ละคร เป็นเรื่องสั้น ๆ โดยเขียนบทให้ผู้เรียนเตรียมการแสดงมาก่อนซึ่งผู้เรียนมักจะแสดงได้ และเพื่อน ๆ ให้ความสนใจ จุดสำคัญอยู่ที่บทละครจะต้องอารมณ์ความรู้สึกที่สัมพันธ์กับจุดประสงค์ได้ดี ไม่ควรมีฉากหลายฉากเกินไป และแต่ละฉากจะสั้น ทั้งนี้เพื่อให้เล่นได้ง่ายชวนติดตามและไม่เสียเวลามาก

2. กิจกรรมที่จำแนกเจตคติของผู้เรียน โดยหวังผลให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้สึกประหลาดใจและตระหนักในความคิดเห็นที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่ม วิธีทำ กิจกรรมนี้ได้แก่

การสำรวจความคิดเห็น เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนใช้เพื่อให้ผู้เรียนได้รับรู้ความคิดของอีกฝ่าย ซึ่งจะโยกคลอนความรู้สึกเดิมที่ตนเองยึดถืออยู่ได้ดี จากนั้นก็ใช้กระบวนการกลุ่มมาอภิปรายต่อให้ลึกซึ้ง

การตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามที่ออกแบบได้ดีจะทำให้เกิดความรู้สึกผิดคาดได้ว่าตนคิดแตกต่างกับคนอื่น หรือกลุ่มอื่นอย่างไร

การจัดลำดับความสำคัญ ทำให้ผู้เรียนเผชิญกับความรู้สึกขัดแย้งว่า จะให้ความสำคัญกับอะไรมากกว่า

3. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีเนื้อหาเชื่อมโยงกับเจตคติที่ต้องการ จะช่วยสร้างความตระหนัก ซึ่งสามารถเชื่อมโยงไปสู่การจัดระบบความคิดความเชื่อได้ดี

4. กิจกรรมอื่น ๆ เช่นการได้วาที การต่อเนื่อง การเล่นเกมบทบาทสมมติ การใช้จินตนาการ ฯลฯ หากจัดให้เข้ากับจุดประสงค์ที่กระตุ้นความรู้สึก และเหมาะสมกับผู้เรียน ก็จะช่วยในขั้นตอนนี้ของการสร้างและเปลี่ยนแปลงเจตคติได้ดี

1.2 การเปิดเผยตนเอง เป็นการเปิดเผยความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียนที่มาจากประสบการณ์เดิมมีกิจกรรมย่อย ๆ หลายกิจกรรมที่มักทำในกลุ่ม 2 คน กลุ่ม 3 คน หรือกลุ่มระดมสมอง 3-4 คน เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนได้แสดงความคิดเห็นได้เต็มที่

- การเล่าความรู้สึกโดยตรง เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

- การสมมุติตัวเองเป็นบุคคลในเรื่อง เพื่อให้เกิดประสบการณ์ของความเห็นใจและเข้าใจเหมือนกับเป็นบุคคลนั้นเอง

- การเขียนแล้วแลกเปลี่ยนกันอ่าน เหมาะสำหรับผู้เรียนกลุ่มที่ไม่กล้าแสดงออกในการระดมสมอง วิธีการนี้ยังแบ่งได้ 2 ชนิด คือ ให้เจ้าตัวอ่านหรือสลับให้คนอื่นอ่านวิธีหลัง

เหมาะกับเรื่องที่ย่อหน้าต่อการเปิดเผย เช่น การถามประสบการณ์ที่เคยใช้สารเสพติด หรือ ความเห็นที่ขัดแย้งกันและมีการแบ่งเป็นฝ่ายชัดเจน

2. กิจกรรมในขั้นตอนจัดระบบความคิดความเชื่อ โดยอาศัยกระบวนการกลุ่มเพื่อให้ เกิดการมีส่วนร่วมสูงสุด ประกอบไปกับการงานใน 3 กิจกรรม เป็นขั้นตอนต่อเนื่องกัน กล่าวคือ

2.1 การอภิปรายรูปแบบที่ดีได้โดยวิธีแบ่งกลุ่ม โดยจัดกลุ่มเล็ก (5-6 คน) หรือ กลุ่มย่อยระดมสมอง (3-4 คน) เพราะผู้เรียนได้แสดงออกมากกว่า ดังนั้นจึงควรให้แบ่งกลุ่ม ย่อยอภิปราย แล้วจึงช่วยกันหาข้อสรุปในกลุ่มใหญ่ภายหลังได้ อย่างไรก็ตามการอภิปรายแม้จะ สนับสนุนให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกความคิดเห็น แต่ก็ต้องเคารพสิทธิของคนที่เลือกจะเป็นฝ่าย ฟังเช่นกัน ในการอภิปรายข้อขัดแย้งหากมีน้อยจะทำให้เจตคติที่เกิดขึ้นไม่ยั่งยืน ผู้สอนจึงควร กระตุ้นให้เกิดประเด็นขัดแย้งโดยอาศัยใบงานที่ตั้งคำถาม เพื่อกระตุ้นให้แสดงความคิดเห็นที่แตก ต่างกันและอภิปรายข้อโต้แย้งจนการอภิปรายยังเป็นกิจกรรมสำคัญในการฝึกทักษะชีวิตในด้าน การคิดวิเคราะห์วิจารณ์และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งจะผสมผสานไปในประเด็นที่ผู้สอนตั้งขึ้น เพื่อให้ ผู้เรียนคิดและถกเถียงกันได้เอง

2.2 การสรุป เป็นการสร้างความคิดรวบยอดรวมกัน ทั้งนี้ผู้สอนควรสนับสนุนให้ ผู้เรียนเป็นผู้สรุปแนวคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม หากไม่ครอบคลุม ผู้สอนจึงเพิ่มเติมให้ สมบูรณ์ ในระหว่างการสรุปควรสนับสนุนให้มีการอภิปรายความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันในกลุ่ม ใหญ่ เพื่อช่วยให้มีการจัดระบบความคิดความเชื่อที่ชัดเจน

2.3 การประยุกต์แนวคิด ผู้สอนควรใช้เวลาช่วงท้ายชั่วโมงเพื่อให้ผู้เรียนได้ ประยุกต์แนวคิดโดยการทำกิจกรรมที่ไม่ใช้เวลามาก เช่น เขียนคำขวัญ สรุปข้อความสำคัญ หรือตอบแบบทดสอบ ซึ่งเท่ากับเป็นการประเมินการสอนไปด้วยโดยใช้กลุ่มที่มีจำนวนคนน้อย เช่นกลุ่ม 2 คน หรือ 3 คน และอาจมอบหมายให้ผู้เรียนทำเป็นกิจกรรมเสริม เช่น เขียน จดหมาย จัดบอร์ด คุยกับบิดามารดา ฯลฯ

การสอนทักษะแบบมีส่วนร่วม

ดังที่ทราบกันดีแล้วว่า การสอนแต่ละครั้งจะมีองค์ประกอบผสมผสานกันไปในด้าน ความรู้ เจตคติ การปฏิบัติ แต่การสอนทักษะต่าง ๆ เช่น ทักษะการสื่อสารเป็นการสอนที่มุ่ง เน้นในด้านทักษะพิสัยซึ่งต้องอาศัยการสร้างให้เกิดความชัดเจนในตัวทักษะ ให้เป็นขั้นตอนที่ ปฏิบัติได้ง่าย และผู้เรียนได้มีโอกาสลงมือปฏิบัติในสถานการณ์ใกล้เคียง เมื่อดูจาก องค์ ประกอบทั่วไปทั้ง 4 ประการของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การสอนทักษะจึงควรมีลักษณะดัง ตารางต่อไปนี้

ตาราง 5 องค์ประกอบของการเรียนรู้ และลักษณะเฉพาะของการสอนทักษะ

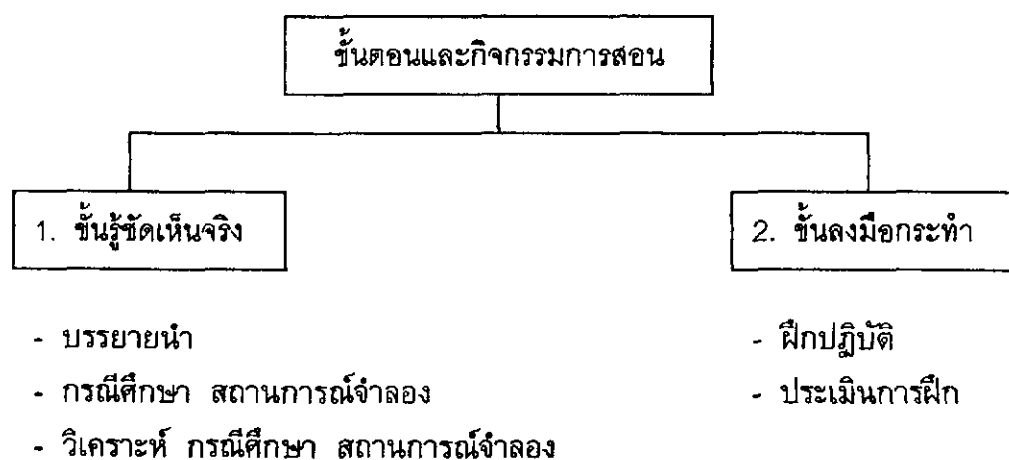
องค์ประกอบของการเรียนรู้	ลักษณะเฉพาะของการสอนทักษะ
ประสบการณ์ การสะท้อนความคิดและอภิปราย	อาศัยเหตุการณ์ที่ตรงกับชีวิตจริงในการเรียนรู้ทักษะ ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันในการ วิเคราะห์ปัญหาหากฎเกณฑ์ หรือวิเคราะห์ขั้นตอนในการ ฝึกทักษะต่าง ๆ
การสรุปความคิดรวบยอด	ได้ความคิดรวบยอดหลายขั้นตอน ทั้งจากการฟัง บรรยาย จากการสังเกต การสาธิต การประเมินผลใน กลุ่มและการประเมินผลรวม
การทดลอง หรือประยุกต์แนวคิด	ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกซ้ำ ๆ โดยการแสดงบทบาทสมมุติ ตามสถานการณ์ต่าง ๆ

ที่มา : กระทรวงสาธารณสุข. (2542) การสอนทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

หน้า 15 -16

ทักษะ เป็นความสามารถที่คนเราไม่เคยมีมาก่อน แต่ได้เรียนรู้จนกระทั่งทำได้อย่าง
ชำนาญ ดังนั้นการสอนทักษะจึงต้องมี 2 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นรู้ชัดเห็นจริง เป็นขั้นตอนที่มุ่งให้ผู้เรียนรับรู้ ว่า ทักษะเหล่านั้นมีความสำคัญ
และฝึกฝนให้ทำเป็นหรือทำได้อย่างไร
2. ขั้นลงมือกระทำ เป็นขั้นตอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติตามที่ได้เรียนรู้
มาจากขั้นตอนแรก

ตาราง 6 สรุปขั้นตอนและกิจกรรมการสอนทักษะ

ขั้นตอน	องค์ประกอบ PL	กิจกรรม
1. ขั้นรู้ชัดเห็นจริง 2. ขั้นลงมือกระทำ	ความคิดรวบยอด ประสบการณ์ สะท้อนความคิดและ อภิปราย ประยุกต์แนวคิด ความคิดรวบยอด	<u>บรรยายนำ</u> เพื่อให้ข้อมูลหรือความรู้ที่จำเป็น ในเวลาสั้น ๆ <u>กรณีศึกษา สถานการณ์จำลอง หรือสาธิต</u> - กรณีศึกษา เป็นการตั้งโจทย์ให้ผู้เรียนคิด และแสดงความเห็น - สถานการณ์จำลอง เป็นการตั้งโจทย์เป็นเหตุ การณ์ที่มีผู้แสดง - การสาธิต เป็นการแสดงให้เห็นขั้นตอนปฏิบัติที่ ถูกต้องโดยอาจแสดงเปรียบเทียบกับปฏิบัติ ที่ไม่ถูกขั้นตอน <u>การวิเคราะห์</u> กรณีศึกษา สถานการณ์จำลอง หรือการสาธิต <u>การฝึกปฏิบัติ</u> โดยการฝึกทักษะเป็นขั้นตอน หรือครบองค์ประกอบของทักษะนั้น โดยการ แสดงบทบาทสมมติหรือการฝึกซ้อมบทเพื่อให้ เกิดความชำนาญ <u>การประเมินการฝึก</u> โดยให้สมาชิกในกลุ่มฝึก ประเมินกันเองและผู้สอนประเมินอีกครั้งในกลุ่ม ใหญ่

ที่มา : กระทรวงสาธารณสุข. (2542) การสอนทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หน้า 17

ในการสอนทักษะการสื่อสาร โดยเฉพาะทักษะการปฏิเสธ หรือการสอนทักษะอื่น ๆ ก็ตาม มักมีปัญหว่าสถานการณ์ที่นำมาสอนนั้นจริง ๆ แล้วผู้เรียนไม่คิดจะปฏิเสธ เช่น เพื่อนชวนให้ลองดื่มเบียร์ ทำให้การฝึกเป็นไปอย่างแกน ๆ หรือไม่สมจริง

ทักษะการปฏิเสธและการเจรจาต่อรอง

ทักษะการปฏิเสธและการเจรจาต่อรองเพื่อรักษาน้ำใจของผู้อื่น และผลประโยชน์ของตนเองในการป้องกันเอดส์ (กระทรวงสาธารณสุข. 2539 : 16-19) ถือเป็นทักษะชีวิตหนึ่งที่มี

ประโยชน์ ในเชิงยับยั้งพฤติกรรมเสี่ยงและพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่จะนำไปสู่การเสพติด อันเกิดจากการมีความคิดที่ไม่สร้างสรรค์ ถือเป็นทักษะที่มีความสำคัญต่อเยาวชนเป็นอันมาก เพราะจะช่วยทำหน้าที่เป็นภูมิคุ้มกันที่คอยเหนี่ยวรั้งเยาวชนออกจากพฤติกรรมเบี่ยงเบน และชักนำให้เยาวชนเลือกกระทำพฤติกรรมที่เหมาะสมได้ เช่น การปฏิเสธการชักชวนของเพื่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนช่วงวัยรุ่น ซึ่งจากมุมมองของนักพฤติกรรมศาสตร์เห็นว่า เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่คนหนุ่มสาวจะต้องให้ความสำคัญกับเพื่อนสูงสุด จนอาจกล่าวได้ว่าเป็นวัยที่ “ติดเพื่อน” ก็ได้ พฤติกรรมเบี่ยงเบนและพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดสารเสพติดของกลุ่มนักเรียน มักจะเป็นพฤติกรรมที่กระทำตามการตัดสินใจของผู้ในกลุ่ม หรือตามความคิดริเริ่ม และจินตนาการของสมาชิกในกลุ่ม โดยที่สมาชิกในกลุ่มจะต้องเร่งรัดตัดสินใจฉับพลันเป็นการเฉพาะหน้าภายใต้แรงกดดันของกระบวนการกลุ่มเพื่อนอีกด้วย ในสภาวะการณ์คับขันเช่นนี้ หากนักเรียนได้ฝึกทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรอง เพื่อรักษาน้ำใจของผู้อื่นและผลประโยชน์ของตนเองในการป้องกันสารเสพติดจะสามารถคิดหาทางเลือกในการป้องกันสารเสพติดอย่างเหมาะสมกับตนเองได้ด้วย

ขั้นตอนของการสอนทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรอง เพื่อรักษาน้ำใจของผู้อื่นและผลประโยชน์ของตนเองในการป้องกันสารเสพติด

การสอนทักษะการปฏิเสธนี้เป็นการสอนที่เน้นในด้านทักษะพิสัย (กระทรวงสาธารณสุข, 2539 : 16-19) ซึ่งต้องอาศัยการสร้างให้เกิดความชัดเจนในตัวทักษะ ให้เห็นเป็นขั้นตอนที่ปฏิบัติได้ง่ายและนักเรียนมีโอกาสลงมือปฏิบัติในสถานการณ์ใกล้เคียง ถือเป็นความสามารถที่คนเราไม่เคยมีมาก่อนแต่ได้เรียนรู้จนกระทั่งทำได้อย่างชำนาญด้วยนั้นการสอนทักษะการปฏิเสธพฤติกรรมเสี่ยงจึงต้องมี 2 ขั้นตอนคือ

1. รู้แจ้งเห็นจริง เป็นขั้นตอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนรับรู้ ว่า ทักษะต่าง ๆ ในการปฏิเสธสถานการณ์และพฤติกรรมเสี่ยงมีความสำคัญ และฝึกฝนให้ทำเป็นหรือทำอย่างไร

2. ขั้นลงมือกระทำ เป็นขั้นตอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียน ได้ลงมือปฏิบัติตามที่ได้เรียนรู้มาจากขั้นตอนแรก

กิจกรรมในขั้นรู้แจ้งเห็นจริง ครูใช้การบรรยายนำประกอบกับการยกตัวอย่าง และให้นักเรียนร่วมอภิปรายถึงความสำคัญและวิธีการฝึกทักษะนั้น ๆ จากนั้นใช้สถานการณ์จำลองให้นักเรียนคิดใช้ทักษะดังกล่าว หรือใช้การสาธิตซึ่งอาจให้นักเรียนมีส่วนร่วมได้ การสาธิตจะช่วยให้นักเรียนเห็นจริงเป็นลำดับขั้นตอนอย่างชัดเจน จากนั้นให้นักเรียนจัดกลุ่มย่อยหรือกลุ่มระดมสมองเพื่อหากฎเกณฑ์

สำหรับขั้นลงมือกระทำ เป็นการให้นักเรียนฝึกใช้ทักษะโดยการใช้นบทบาทสมมุติ (Role Play) หรือการซ้อมบท (Rehearsal Play) เป็นกิจกรรมหลัก และมีการฝึกซ้ำโดยผลัดกันแสดงบทบาทจนชำนาญ ดังนั้นการฝึกอบรมนี้จะต้องฝึกให้ครูมีทักษะในการใช้สถานการณ์จำลองและการสาธิตเพื่อให้นักเรียนเห็นจริง ขณะเดียวกันก็มีทักษะในการนำมาฝึกบทบาท

สมมุติหรือการช่อมบทและประเมินผลการฝึกได้ มีรายละเอียดของกิจกรรมสรุปได้ดังตาราง
ดังนี้

ตาราง 7 หลักการ วิธีการ ขั้นตอนและกิจกรรมการสอนทักษะการปฏิบัติ

หลักการ	วิธีการและขั้นตอน	กิจกรรม
หลักทั่วไป	การมีส่วนร่วมของนักเรียนการ ได้เรียนรู้ร่วมกัน และการลง มือปฏิบัติจริง	
หลักเฉพาะ	ขั้นตอนที่ 1 ขั้นรู้แจ้งเห็นจริง	บรรยายนำ เพื่อให้ข้อมูลหรือความรู้ที่จำเป็นในเวลาสั้น ๆ กรณีศึกษาสถานการณ์จำลองหรือสาธิต - กรณีศึกษาเป็นการตั้งโจทย์ให้ผู้เรียนคิดและแสดงความคิดเห็น - สถานการณ์จำลอง เป็นการตั้งโจทย์เป็นเหตุการณ์ที่มีผู้แสดง - การสาธิต เป็นการแสดงให้เห็นขั้นตอนปฏิบัติที่ถูกต้อง การวิเคราะห์ กรณีศึกษา สถานการณ์จำลองหรือการสาธิต
	ขั้นตอนที่ 2 ขั้นลงมือกระทำ	การฝึกปฏิบัติ โดยการฝึกทักษะเป็นขั้นตอนประกอบ โดยการแสดงบทบาทสมมุติหรือการฝึกช่อมบทเพื่อให้เกิดความชำนาญ การประเมินการฝึก โดยให้สมาชิกในกลุ่มฝึกประเมินกันเอง และผู้สอนประเมินอีกครั้งในกลุ่มใหญ่

ที่มา : ประยูร อองกุลนะ. (ม.ป.ป.) คู่มือแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนเพื่อป้องกัน
เอดส์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา หน้า 42

ตาราง 8 ขั้นตอนในการปฏิเสธพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดสารเสพติด

องค์ประกอบการปฏิเสธ	คำอธิบาย	ตัวอย่างคำพูด
1. การแสดงความรู้สึกของตนเอง หรือบอกผลดี – ผลเสียของการกระทำนั้น	เป็นการบอกความรู้สึกโดยไม่อ้างเหตุผล เพราะเหตุผล	- ฉันไม่ชอบ - ฉันไม่อยาก
2. การปฏิเสธ	ตอบปฏิเสธอย่างชัดเจน เพราะเรามีสิทธิ์ปฏิเสธในสิ่งที่ไม่เห็นด้วย	- ขอไม่ไปนะ
3. การถามความเห็น	เป็นการแสดงความห่วงใย ความรู้สึกของอีกฝ่าย เพื่อให้การปฏิเสธนุ่มนวลและรักษาความสัมพันธ์กับอีกฝ่าย	- เธอคงเข้าใจนะ - เธอคงไม่ว่าอะไรนะ
4. เมื่อผู้ชวนตอบในทำนองยอมรับหรือไม่ก็ตามแสดง ความขอบคุณ และอำลาหากอีกฝ่ายยังเข้าชี้	เช่นเดียวกับข้อ 3 และอำลา เพื่อตัดการเข้าชี้	- ขอบใจนะที่ชวน - ฉันขอตัวไปก่อนนะ

ที่มา : ประยูร อองกุลนะ. (ม.ป.ป.) คู่มือแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อป้องกัน
เอชไอวีในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา หน้า 42

กิจกรรมที่ใช้ในการสอนทักษะการปฏิเสธ

ขั้นรู้ชัดเห็นจริง กิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่

1. การบรรยายนำ เป็นการนำเข้าสู่บทเรียนให้เกิดความน่าสนใจและให้ข้อมูลหรือความรู้ที่จำเป็นควรเป็นการใช้เวลาที่สั้นและดึงการมีส่วนร่วมจากผู้เรียน เช่น การตั้งคำถามหรือยกตัวอย่างที่ใกล้ตัวแล้วให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น

2. ประสบการณ์การใช้ทักษะ แบ่งได้เป็น 3 ชนิด

- กรณีศึกษา คือผู้สอนตั้งเป็นโจทย์ให้ผู้เรียนคิดและแสดงความคิดเห็นว่าจะทำอย่างไรกับกรณีศึกษา

- สถานการณ์จำลอง คือ ผู้สอนกำหนดโจทย์เป็นสถานการณ์แล้วนำไปแสดงโดยผู้สอนสมมุติตนเองเป็นบุคคลตามโจทย์ และแสดงการสนทนาตอบโต้กับผู้เรียนทั้งสอง ซึ่งสมมุติเป็นคู่สนทนา หรือให้ผู้เรียนจับคู่สนทนากันเอง

จุดสำคัญของการเรียนรู้อยู่ที่การอภิปราย และสอนประกอบสถานการณ์จำลอง

- การสาธิต โดยแสดงบทบาทสมมุติ มักให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมเป็นคู่สนทนา คนใดคนหนึ่งหรือเป็นทั้ง 2 คน โดยผู้สอนจะชักชวนบทกับผู้เรียนที่ขึ้นมาร่วมสาธิตก่อน หลังจากนั้นผู้สอนจะนำบทสนทนา (dialog) ขึ้นกระดานหรือแผ่นใส เพื่ออภิปรายและสอนประกอบบทสนทนานั้น

3. การอภิปรายในกลุ่มเล็ก เพื่อให้ผู้เรียนวิเคราะห์จากสถานการณ์จำลอง หรือจากการสาธิตเพื่อให้เข้าใจชัดเจนถึงขั้นตอนและวิธีการในแต่ละขั้นตอน

ชั้นลงมือกระทำ กิจกรรมการเรียนการสอน แบ่งได้เป็น 2 ส่วนคือ

1. การฝึกปฏิบัติ ทำได้โดย การฝึกบทบาทสมมุติ และการฝึกซ้อมบท

1.1 การฝึกบทบาทสมมุติ เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการฝึกทักษะ โดยสมมุติตัวละครและสถานการณ์ขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนสมมุติตัวเองเป็นตัวละครตามโจทย์ ดังนั้นต้องกำหนดโจทย์ให้ชัดเจน คือ สถานการณ์ บทบาทของตัวละคร 2 ฝ่าย และบทบาทของผู้สังเกตการณ์การฝึกบทบาทสมมุติอาจแบ่งกลุ่มเป็นกลุ่ม 2 คน กลุ่ม 3 คน หรือกลุ่มย่อย 5-6 คน ยิ่งกลุ่มมีคนมากขึ้นก็จะมีการเรียนรู้กันเองมากขึ้นจากการอภิปรายกลุ่ม แต่จะใช้เวลามากกว่าจะฝึกได้ทั่วถึง

1.2 การฝึกซ้อมบท เป็นการให้ผู้เรียนฝึกเป็นตัวของผู้เรียนเอง ในสถานการณ์ที่เป็นที่ทราบกันว่าเกิดขึ้นได้จริงในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ผู้เรียน (ผู้ฝึก) และเพื่อน ๆ ได้ช่วยกันดูว่ามีการใช้ทักษะอย่างไร

การฝึกบทบาทสมมุติและการฝึกซ้อมบทมีความแตกต่างกัน คือ

- การฝึกบทบาทสมมุติจะตั้งโจทย์โดยการ สมมุติ ทั้งสถานการณ์และตัวละครที่ให้ผู้เรียนแสดงโจทย์มักขึ้นต้นด้วยคำว่า

“สมมุติ ให้ผู้เรียนเป็น.....”

ขณะที่ทำการฝึกซ้อมบท ให้ผู้เรียนเล่นเป็นตัวผู้เรียนเองเมื่ออยู่ในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งผู้เรียนสามารถพูดหรือกระทำตามที่ต้องการโดยไม่ต้องการโดยไม่ต้องสมมุติตนเอง โจทย์มักขึ้นต้นว่า

“หากผู้เรียน.....”

การฝึกซ้อมบท เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับการฝึกทักษะการปฏิเสขในสถานการณ์ที่ผู้เรียนพบได้เสมอ ๆ และสถานการณ์ไม่ซับซ้อน ซึ่งสามารถฝึกได้ง่าย โดยให้ผู้เรียนแบ่งเป็นกลุ่ม 2 คน หรือกลุ่ม 3 คน

ขณะที่การฝึกบทบาทสมมุติ เป็นการฝึกในสถานการณ์ที่ซับซ้อนกว่า เป็นเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นไม่บ่อยก็ได้แต่มีความสำคัญที่ผู้เรียนควรได้ฝึกหาทางออกโดยมากมักจะฝึกในกลุ่มเล็ก

2. การประเมินการฝึก เป็นการช่วยกันสะท้อนความคิดว่า สิ่งที่คุณฝึกทักษะได้ทำไปนั้น ตรงตามขั้นตอนที่ควรจะเป็นหรือไม่ การประเมินการฝึกสามารถทำได้โดยให้ผู้เรียนประเมินกันเองในกลุ่มหรือผู้สอนกับผู้เรียนช่วยกันประเมินในชั้นเรียน หรือทั้ง 2 แบบ

2.1 ในกรณีแรกที่ทำให้ผู้เรียนประเมินเอง ผู้สอนควรกำหนดในใบงานให้ชัดเจนว่าจะประเมินอย่างไร เช่น

“หลังการฝึก ให้นักเรียนช่วยกันอภิปรายว่า ผู้ที่แสดงเป็นมาลีทำได้ตามขั้นตอนหรือไม่ สมศักดิ์ตอบสนองอย่างไร ขั้นตอนไหนที่มีความยุ่งยากในการฝึก และในชีวิตจริงจะนำทักษะนี้ไปใช้ได้หรือไม่เพียงใด”

2.2 ในกรณีที่ผู้สอนช่วยประเมิน ผู้สอนอาจใช้วิธีให้ผู้ฝึกออกมาแสดงหน้าชั้น ผู้สอนช่วยวิจารณ์ประกอบการขอความคิดเห็นจากผู้เรียนในชั้น หรือผู้สอนอาจใช้วิธีสัมภาษณ์หรือให้สมาชิกกลุ่มเล่าถึงสิ่งที่เกิดขึ้น

การอภิปรายกลุ่ม

สุริย์ จันทรมณี (2527 : 100-102) กล่าวว่า การอภิปรายรายกลุ่ม คือ การประชุมพิจารณาหรืออภิปรายกันระหว่างบุคคล ซึ่งประกอบด้วยผู้นำกลุ่มอภิปรายและสมาชิกจำนวนตั้งแต่ 6-20 คน ร่วมอภิปรายกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่ผู้เข้าประชุมสนใจร่วมกัน หรือมีผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งการอภิปรายกลุ่มมีโอกาสดำเนินการได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์ ได้เข้าใจตนเอง รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น มีอิสระในการแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ และสมาชิกต่างให้ความร่วมมือในการช่วยกันแก้ปัญหา นอกจากนี้การอภิปรายกลุ่มช่วยฝึกฝนให้ผู้เรียนได้ปรับตัวเข้ากับคนอื่นเข้ากับสภาพสังคม สิ่งแวดล้อม ฝึกฝนการสะท้อนความคิดในการแก้ปัญหา ร่วมกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน ช่วยให้สมาชิกได้ใช้ความคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้อิทธิพลของกลุ่มมีส่วนช่วยให้สมาชิกเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพ การตัดสินใจด้วยการยอมรับและสมัครใจ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพที่ถาวรต่อไป ซึ่งสรุปแล้วการอภิปรายกลุ่มมีวัตถุประสงค์คือ

1. ให้สมาชิกในกลุ่มทราบเรื่องราว และสนใจปัญหาของกลุ่ม
2. ให้สมาชิกแต่ละคนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตนเองโดยเสรี
3. พิจารณาเรื่องราวที่เป็นผลประโยชน์ร่วมกันของสมาชิกในกลุ่มนั้น
4. พัฒนาสมาชิกของกลุ่ม ให้มีลักษณะการเป็นผู้นำในด้านการอภิปราย
5. เสริมสร้างระบบการประชุมกลุ่มในหมู่คณะหรือในองค์กร และส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างสมาชิกด้วยกัน
6. รวบรวมความคิดเห็นของบุคคลในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่ม
7. สำรวจปัญหาต่าง ๆ

8. แก้ไขปัญหาใดปัญหาหนึ่งโดยอาศัยความคิดจากคนหลาย ๆ คน

9. ตกลงกันในการวางแผนดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

สำหรับคุณค่าของการอภิปรายนั้น นับว่าให้คุณค่าแก่ผู้เรียนทุกด้าน คือ พัฒนาด้านความรู้ ด้านเจตคติและด้านทักษะการเรียนรู้ ซึ่งสามารถสรุปคุณค่าได้ดังนี้ (สิริวรรณ ศรีพหลและพันทิพา อุทัยสุข. 2529 : 91-92)

1. ด้านความรู้

1.1 ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ของตน ในระหว่างที่เข้าร่วมอภิปราย กล่าวคือ สามารถแสดงความคิด ข้อโต้แย้ง หรือข้อสนับสนุนได้ เมื่อรู้ข้อเท็จจริงหรือมีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งเป็นการส่งเสริมความรู้ให้แก่ผู้เรียน นอกจากการได้เรียนรู้ด้วยตนเองแล้ว ผู้เรียนยังได้รับในด้านวิชาการ จากการอภิปรายของสมาชิกในกลุ่มหรือจากการเสนอข้อสรุปของกลุ่มอื่น ๆ อีกด้วย

1.2 ผู้เรียนสามารถรวบรวมและจัดลำดับความรู้ของตนเองก่อนจะอภิปราย ผู้เรียนจะต้องรวบรวมและจัดลำดับความรู้ของตนให้เป็นหมวดหมู่ หรือเป็นเหตุเป็นผลเพื่อนำมาเสนอแก่กลุ่ม

2. ด้านเจตคติ

2.1 พัฒนาค่านิยมด้านประชาธิปไตย คือ นำเอากลไกของกระบวนการประชาธิปไตยมาใช้เป็นส่วนใหญ่ เช่น การเปิดโอกาสให้สมาชิกของกลุ่มแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ และการยอมรับมติของกลุ่ม เป็นต้น ด้วยวิธีดังกล่าวทำให้ผู้เรียนรับเอาค่านิยมทางด้านประชาธิปไตยไปด้วย เกิดความสำนึกและเห็นคุณค่าของความเป็นประชาธิปไตยยิ่งขึ้น

2.2 พัฒนาค่านิยมด้านอื่น ๆ ขณะที่ทำการอภิปรายนั้น ผู้อภิปรายคนอื่น ๆ ย่อมแสดงเจตคติและค่านิยมต่าง ๆ กันออกไป เจตคติและค่านิยมเหล่านี้อาจแตกต่างจากของตนเองทำให้เกิดการยอมรับ หรือคล้อยตาม ถ้าสิ่งนั้นเป็นสิ่งถูกต้อง

3. ด้านทักษะการเรียนรู้ มีอยู่หลายประการ ซึ่งการสอนด้วยวิธีการอภิปรายจะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับ คือ

3.1 ทักษะของกระบวนการในการคิด การอภิปรายเป็นกิจกรรมที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกฝนเกี่ยวกับกระบวนการของการใช้ความคิด คือ คิดในลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล คิดในเชิงเปรียบเทียบ คิดอย่างมีลำดับ คิดอย่างแยกแยะ และคิดอย่างมีเหตุผล

3.2 ทักษะในการทำงานร่วมกับกลุ่ม การอภิปรายจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยเฉพาะการทำงานเป็นกลุ่ม ตั้งแต่การวางแผนการอภิปรายการดำเนินการอภิปรายและการแสดงความคิดเห็น การทำงานในลักษณะนี้จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มอีกด้วย

3.3 ทักษะในการพูดและการแสดงความคิดเห็น การเข้าร่วมอภิปรายนี้จะส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการพูดอย่างถูกต้อง พูดอย่างมีเหตุผล พูดชัดเจน พูดตรงประเด็น เป็นต้น ทักษะดังกล่าวจะส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นนักพูดที่มีประสิทธิภาพในโอกาสต่อไป

3.4 ทักษะในการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ผู้เรียนจะมีโอกาสฝึกฝนมารยาทในการฟังและวิธีการฟังอย่างวิเคราะห์ วิวิจารณ์

บทบาทสมมุติ

บทบาทสมมุติเป็นวิธีที่มีการกำหนดสถานการณ์โดยครู เพื่อให้ให้นักเรียนได้แสดงออกทั้งคำพูดและท่าทาง ตามลักษณะนิสัยของบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์สมมุตินั้น โดยไม่มีการฝึกซ้อมมาก่อน และถือเอาการแสดงออกทั้งความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นข้ออภิปราย เพื่อการเรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรมการแสดงออกของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งครูสามารถนำบทบาทสมมุติไปช่วยผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ได้หลายด้านดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจว่าพฤติกรรมมีสาเหตุ การที่ให้ผู้เรียนได้แสดงบทบาทต่าง ๆ ที่ถูกจำกัดอยู่ในสถานการณ์ต่าง ๆ จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจสาเหตุต่าง ๆ ที่ผลักดันให้คนต้องแสดงพฤติกรรมใด ๆ ออกไป ความเข้าใจนี้จะช่วยให้ผู้เรียนไม่ด่วนตัดสินใจอะไรง่าย ๆ ก่อนที่จะพิจารณาถึงสาเหตุ นอกจากนั้นยังจะช่วยให้ผู้เรียนได้แนวทางในการแก้ปัญหาให้ตรงจุดอีกด้วย

2. ช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นการที่ผู้เรียนได้สวมบทบาทของผู้อื่นจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ว่า ผู้อื่นมีความคิดและความรู้สึกอย่างไร ความเข้าใจนี้จะช่วยให้ผู้เรียนรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา

3. ช่วยลดความรู้สึกตึงเครียดของผู้เรียน ในบางครั้งผู้เรียนอาจจะมีความรู้สึกเกร็งแรงในใจหลายประการที่ไม่สามารถจะแสดงออกมาได้ ครูอาจใช้บทบาทสมมุติเป็นเครื่องมือในการให้ผู้เรียนระบายความรู้สึกนั้น ๆ ออกมา เป็นการช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดของผู้เรียนลงได้บ้าง

4. ช่วยให้ผู้เรียนรู้ความต้องการของผู้เรียน ในกรณีที่ผู้เรียนไม่สามารถจะบอกความต้องการของตนออกมาได้ ครูอาจจะจัดบทบาทสมมุติให้ผู้เรียนได้แสดง ซึ่งผู้เรียนอาจจะเปิดเผยความต้องการของตนออกมาโดยไม่รู้ตัว

5. ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในทางที่ดี การให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสำรวจตนเองและเรียนรู้เกี่ยวกับผู้อื่น โดยใช้บทบาทสมมุติเป็นเครื่องมือจะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตนเองมากขึ้นและพัฒนาความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเอง สิ่งนี้นับว่าเป็นพื้นฐานของความเจริญงอกงามทางจิตใจ อันจะช่วยให้บุคคลนั้นดำรงชีพอยู่อย่างมีความสุขและสามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

6. ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสสำรวจค่านิยมของตน และหาหลักยึดเหนี่ยวในการดำรงชีวิตของตน ในขณะที่ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมุติอยู่นั้น ผู้เรียนจะมีพฤติกรรมการตัดสินใจที่แสดงให้เห็นถึงค่านิยมของตน การที่มีโอกาสได้แสดง อภิปราย และวิเคราะห์ค่านิยมเหล่านั้น จะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตนเองมากขึ้น

7. ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความสามัคคีในกลุ่มให้ดีขึ้น ในการทำงานร่วมกันสมาชิกในกลุ่มมักจะมีปัญหาขัดแย้งกันอยู่เนือง ๆ ความขัดแย้งนี้ทำให้เกิดความไม่เข้าใจกันและเกิดความแตกแยกกันในหมู่คณะ วิธีการบทบาทสมมุตินี้สามารถนำมาใช้ทำให้คนในกลุ่มเกิดความเข้าใจ และมีความสามัคคีปองดองกัน

8. ช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในสังคม เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม ดังนั้นการเรียนรู้ที่จะปฏิบัติตนให้เหมาะสมในสังคมจึงเป็นสิ่งจำเป็น บทบาทสมมุติจะช่วยให้การเรียนรู้นี้เป็นจริงและสนุกมากยิ่งขึ้น

9. ช่วยให้นักเรียนฝึกการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ บทบาทสมมุติแทบทุกบทบาท มักจะมีสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งแฝงอยู่ ผู้แสดงจะใช้วิจารณ์ญาณและไหวพริบในการแก้ปัญหา จึงนับว่าวิธีการนี้ช่วยฝึกเรื่องการแก้ปัญหาและการตัดสินใจได้อย่างดี

10. ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ และฝึกการปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมในหลาย ๆ บทบาท เพราะคน ๆ หนึ่งมักจะมีหลายบทบาทในชีวิตจริง เช่น เป็นพี่ เป็นลูก เป็นหลาน เป็นนักเรียน เป็นหัวหน้าชั้น เป็นต้น ผู้เรียนควรมีโอกาสฝึกฝนบทบาทต่าง ๆ เพื่อค้นหาพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมในสถานการณ์แต่ละอย่าง

11. ช่วยฝึกให้ผู้เรียนปฏิบัติตามขั้นตอน “รู้สึก คิด กระทำ” โดยปกติเมื่อผู้เรียนเผชิญปัญหาก็จะเกิด “รู้สึก” แล้วจะ “กระทำ” ไปตามความรู้สึกนั้นทันทีแล้วจึงจะหวนกลับมา “คิด” หาวิธีที่ดีกว่า จึงเท่ากับขั้นตอน “รู้สึก กระทำ คิด” แต่การแสดงบทบาทสมมุติจะช่วยเปลี่ยนให้ผู้เรียนทำตามขั้นตอนที่ดีกว่าคือ “รู้สึก คิด กระทำ” แทน

การใช้สื่อการสอน

สื่อการสอน เป็นเครื่องมือ หรือสื่อสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยในการเรียน การสอน ให้ดำเนินไปด้วยดี และมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะสื่อการสอนมีลักษณะพิเศษ ซึ่งสามารถทำให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมาย กล่าวคือ สื่อการสอนจะเป็นจุดรวมความสนใจสามารถเพิ่มความเป็นรูปธรรมและความเป็นจริงต่อการเรียนรู้ สามารถนำเรื่องราวหรือสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ห่างไกลเข้ามาในห้องเรียนได้ สื่อการสอนจะเป็นเครื่องมือกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดมองเห็นความสัมพันธ์ของเรื่องราวหรือสิ่งที่จะเรียนรู้ได้ถูกต้อง จดจำเรื่องต่าง ๆ ได้นาน เกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ได้ง่าย และเข้าใจได้รวดเร็ว การใช้สื่อการสอน ได้แก่ ภาพพลิก เอกสารแผ่นพับ และวีดิทัศน์

มานี ชูไทย (2523 : 53-54) กล่าวว่า อุปกรณ์สุขศึกษา หมายถึง สิ่งที่เป็นเครื่องประกอบ หรือเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจดีขึ้น การถ่ายทอดความรู้ ความคิดหรือประสบการณ์แก่ผู้เรียนนั้น การใช้ภาษาอย่างเดียวย่อมทำให้เกิดความผิดพลาดได้ง่ายเพราะความไม่ชัดเจน เนื่องจากภาษาเป็นนามธรรม มองไม่เห็น แต่ถ้าสิ่งนั้นเป็นรูปธรรมก็ทำให้สนใจอยากและต้อง ฉะนั้นอุปกรณ์สุขศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่ใช้ประกอบการให้สุขศึกษาเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้รับความรู้ได้เรียนรู้และเข้าใจดียิ่งขึ้น

คุณลักษณะของสื่อการสอนที่ดี ดังนี้

1. เหมาะสมกับระดับอายุ และระดับสติปัญญาของผู้เรียน
2. เหมาะสมกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน
3. เหมาะสมกับความต้องการ และความสนใจของผู้เรียน
4. เหมาะสมกับเนื้อหาที่จะสอน
5. ตรงกับจุดมุ่งหมาย
6. มีลักษณะน่าสนใจ
7. ไม่ทำให้เสียเวลาในการใช้มากเกินไป
8. ให้ความถูกต้องและความแท้จริงของข้อสงสัย
9. ให้ความคิดรวบยอดง่าย ไม่ซับซ้อนมากเกินไป
10. มีความชัดเจน และสภาพดี
11. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาวิชาได้ดียิ่งขึ้น
12. ช่วยเสริมสร้างเจตคติที่ดีแก่ผู้เรียน
13. ให้ผลต่อการเรียน การสอนมากที่สุด
14. ราคาไม่แพงเกินไป

จากความหมายข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้นำสื่อการสอนหลาย ๆ อย่างมาใช้ในการวิจัย ดังนี้

ภาพพลิก (Flipcharts)

ภาพพลิก เป็นชุดของภาพถ่าย และวาดภาพ มีขนาด 30 x 30 เซนติเมตร มีจำนวนภาพ 15-20 แผ่น นำมาจัดเรียงรวมกันเป็นเรื่อง โดยเรียงภาพตามลำดับเรื่อง ผู้สอนสามารถวางตั้ง และพลิกไปได้ที่ละภาพ ด้านหลังของภาพมีคำบรรยายประกอบ

ประโยชน์ของภาพพลิก

1. สามารถทำใช้เองได้ และราคาไม่แพง
2. ง่ายต่อการเคลื่อนย้าย และนำติดตัวไปได้
3. เป็นวิธีที่ดี ในการเสนอข้อมูลโดยรูปภาพ เสนอเป็นเรื่องราวเรียงตามลำดับภาพ

ผู้วิจัยได้ทำภาพพลิก ชื่อ “พิษภัยจากสารเสพติด” มาใช้เป็นสื่อในการสอนเกี่ยวกับการป้องกันสารเสพติด

เอกสารแผ่นพับ (Leaflet)

เอกสารแผ่นพับ เป็นสื่อในการสอนที่ประกอบด้วยรูปภาพ และตัวอักษรอธิบายภาพ ซึ่งผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเองตลอดเวลา อาจแจกให้ผู้เรียนก่อนหรือหลังการสอนหรือระหว่างการสอนตามความเหมาะสม เอกสารแผ่นพับที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะจัดเตรียมแผ่นพับดังต่อไปนี้

1. เรื่อง “พิษภัยจากสารเสพติด”
2. เรื่อง “รักเพื่อนต้องเตือนเป็น”
3. เรื่อง “เป้าหมายชีวิต”
4. เรื่อง “ทักษะการปฏิเสธ”

สรุป การสื่อสารกับงานสุขศึกษา ดังได้กล่าวมาแล้วว่าสุขศึกษา คือ กระบวนการจัดประสบการณ์ให้แก่บุคคลกลุ่มเป้าหมาย ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพทั้งทางด้านความรู้ เจตคติและการปฏิบัติตัวให้เป็นไปในทางที่พึงประสงค์ ดังนั้นกระบวนการจัดประสบการณ์ทางด้านสุขภาพ หรืองานสุขศึกษาจึงจำเป็นต้องอาศัยการสื่อสารที่เหมาะสม เพื่อให้การดำเนินงานสุขศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์นั้น ผู้ให้สุขศึกษาจำเป็นต้องเข้าใจถึงทฤษฎีการสื่อสารเป็นอย่างดี กระบวนการสื่อสารมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ ผู้ส่งสาร สาร สื่อ และผู้รับสาร ในกระบวนการถ่ายทอดสารนั้นการเลือกใช้สื่อนับว่า เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้งานสุขศึกษาประสบผลสำเร็จอย่างน่าพอใจ เพราะสื่อแต่ละชนิดมีขีดความสามารถที่จำกัดในด้านการนำสารไปสู่ประสาทสัมผัสของผู้รับสารแตกต่างกัน โดยที่สื่อใดที่คนทั้งหลายมุ่งให้การสื่อความหมายง่ายขึ้น มีลักษณะเป็นรูปธรรมและทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้สูงขึ้น ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกภาพพลิก แผ่นพับ วิดีทัศน์ มาเป็นสื่อการสอนในโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการสุขศึกษา

การให้สุขศึกษา เป็นกระบวนการที่วางแผนไว้อย่างมีระบบและมีจุดมุ่งหมายที่จะให้บุคคล ครอบครัว และชุมชนสามารถคิดและหาเหตุผลด้วยตนเอง รวมทั้งการเลือกและตัดสินใจที่จะปฏิบัติตนในทางที่ถูกต้องเพื่อให้เกิดสุขภาพที่ดีตลอดไป (บุญยง เกี่ยวการค้า, 2534 : 379) การให้สุขศึกษามีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ทางสุขภาพไปยังประชาชน มีผลทำให้เกิดการเรียนรู้ เกิดความเชื่อ เปลี่ยนเจตคติ และมีการปฏิบัติที่ถูกต้องทำให้เกิดเป็นพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้องที่ถูกต้องเหมาะสม ดังนั้นจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้คือ

1. วิธีการที่จะใช้นั้นมีความเหมาะสมกับเนื้อหาสาระที่จะต้องถ่ายทอดหรือไม่
2. วิธีการที่จะใช้นั้นสัมพันธ์กับระดับความรู้ ประสบการณ์ และความต้องการของผู้เรียนหรือผู้รับความรู้หรือไม่
3. ช่วยกระตุ้นให้เกิดความสนใจในเนื้อหาสาระที่จะต้องถ่ายทอดมากน้อยเพียงใด
4. ทำให้ผู้เรียนหรือผู้รับความรู้ได้ใช้ประสาทสัมผัสหลาย ๆ ทางมากน้อยเพียงใด
5. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนหรือผู้รับความรู้ได้มีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้มากน้อยเพียงใด

6. ช่วยให้ผู้เรียนหรือผู้รับความรู้เกิดพัฒนาการทางด้านการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด

นอกจากนี้การให้สุศึกษาจะต้องมีเกณฑ์หรือองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้ (บุญยง เกียวการค้า. 2530 : 382 - 383)

1. ผู้ให้สุศึกษา จะต้องมีความรู้และมีประสบการณ์ในเรื่องที่จะถ่ายทอดเป็นอย่างดี รวมทั้งการมีบุคลิกเป็นที่ยอมรับจากกลุ่มผู้รับความรู้ด้วยจึงจะทำให้การถ่ายทอดความรู้เกิดผลได้ง่ายและรวดเร็ว และถ้าเลือกวิธีการสุศึกษาได้เหมาะสมก็จะเป็นผลทำให้การถ่ายทอดความรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ผู้รับความรู้หรือกลุ่มเป้าหมาย จำเป็นต้องพิจารณาและเลือกการให้สุศึกษาให้สอดคล้องกับขนาดของกลุ่ม ระดับสติปัญญา พื้นฐานการศึกษา ประสบการณ์เดิม อายุรวมทั้งสังคมแวดล้อม และขนบธรรมเนียมประเพณีหรือวัฒนธรรมของกลุ่มเป้าหมาย จึงจะทำให้การถ่ายทอดความรู้เกิดผลดี

3. วัตถุประสงค์ของการถ่ายทอดความรู้ จะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการถ่ายทอดความรู้ที่ชัดเจนว่า ต้องการที่จะให้ผู้รับเกิดการเปลี่ยนแปลงถึงขั้นไหน ได้แก่ ความรู้ ความเชื่อ เจตคติ และการปฏิบัติตัว ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตัว

4. เนื้อหาสาระ ในแต่ละเรื่องจะมีเนื้อหาสาระที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะ ถ้าเป็นเนื้อหาสาระที่ง่ายก็อาจใช้วิธีการที่ง่าย เช่น วิธีการบรรยายหรือบอกเล่าธรรมดา แต่ถ้าเป็นเนื้อหาที่ยุ่งยากซับซ้อนก็อาจจะต้องใช้วิธีการบรรยายประกอบการสาธิต หรือวิธีศึกษาเฉพาะกรณี หรือการฝึกปฏิบัติ เป็นต้น

5. เวลาและสิ่งอำนวยความสะดวก ถ้ามีเวลาเตรียมการมากสามารถที่จะเลือกวิธีที่ซับซ้อนและมีประสิทธิภาพได้ ถ้ามีเวลาเตรียมการน้อยจำเป็นต้องเลือกวิธีที่ง่าย และในช่วงเวลาของวันจะมีผลอย่างมากต่อการเลือกใช้วิธีการให้สุศึกษา เช่น ช่วงเวลาเช้าผู้รับฟังมีความกระปรี้กระเปร่าอาจใช้วิธีบรรยายหรืออภิปรายได้ แต่ช่วงบ่ายอาจต้องเปลี่ยนเป็นวิธีการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อให้ผู้ฟังได้แสดงความคิดเห็นกันอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ยังมีสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เช่น สถานที่ อุปกรณ์ สื่อการสอน ไฟฟ้า เป็นต้น ถ้าสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวไม่พร้อมก็จะเป็นอุปสรรคและมีผลบังคับให้ต้องเลือกวิธีการที่ไม่เหมาะสมได้

ในการเลือกใช้วิธีการให้สุขศึกษาที่ถูกต้องและเหมาะสมจะทำให้ผู้รับฟังเกิดการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งโดยทั่วไปการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นได้กับทุก ๆ คน ทุก สภาวะ และตลอดชีวิต ไม่จำเป็นต้องเกิดจากห้องเรียนเสมอไป อาจขึ้นอยู่กับการจัดโอกาส และกระบวนการถ่ายทอดความรู้ (บุญยง เกี่ยวการค้า. 2530 : 381) วิธีการให้สุข ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพในเรื่องใดเรื่องหนึ่งไม่มีวิธีการใดที่ถือว่าเหมาะสมที่สุด ดังนั้นถ้า ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความรู้ ความเชื่อ เจตคติ และการปฏิบัติ ตัว จึงต้องใช้หลายวิธี ใช้เวลาใช้กระบวนการสอน จึงจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เข้าใจ จำได้ ประทับใจ และสามารถนำไปปฏิบัติตามได้ (สุรีย์ จันทรมล. 2527 : 5-7)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

งานวิจัยในต่างประเทศ

เซนต์ ลอว์เรนซ์และคณะ (St.Lawrence et al. 1994 : 425 -435) ได้ทำการวิจัย เรื่องการแก้ปัญหาโดยการรับรู้พฤติกรรมเพื่อช่วยเหลือวัยรุ่นที่พึ่งพาสารเสพติด ในกลุ่มที่เสี่ยง ต่อการติดเชื้อเอดส์ ในกลุ่มวัยรุ่นที่ใช้สารเสพติดที่ถูกส่งต่อเพื่อบำบัดรักษาด้วยยา ซึ่งได้รับ กิจกรรมเพื่อลดอัตราเสี่ยงต่อการเป็นเอดส์ โดยให้ความรู้เรื่องความเสี่ยงต่อเอดส์ ทักษะความ สามารถทางสังคม ซึ่งได้แก่ การยืนหยัดในสิทธิเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ (Sexual Assertion) การเจรจากับคู่นอนของตน (Partner Negotiation) ทักษะการสื่อสาร (Communication Skill) ทักษะเทคนิคการใช้ถุงยางอนามัยและฝึกการแก้ไขปัญหา (Problem Solving Training) จาก การวัดความรู้ ความเชื่ออำนาจทางสุขภาพ การสนับสนุนทางสังคม เจตคติต่อการป้องกัน เอดส์ เจตคติต่อถุงยางอนามัย ความคาดหวังในความสามารถของตน รวมทั้งประเมินการ แสดงสมมติของทักษะที่ต่อต้านความเสี่ยงต่าง ๆ ผลการวิจัยพบว่า ผลการวัดพฤติกรรมหลัง การใช้กิจกรรมเปรียบเทียบกับก่อนการทำกิจกรรม กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการติดเชื้อ เอดส์และโรคเอดส์เพิ่มมากขึ้น มีเจตคติที่ดีต่อการป้องกันมากขึ้น มีความเชื่ออำนาจภายในตน สูงขึ้น และความเชื่ออำนาจภายนอกตนต่ำลง มีเจตคติที่ดีต่อถุงยางอนามัยมากขึ้น มีความ คาดหวังในความสามารถของตนเองดีขึ้น และรับรู้ความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์มากขึ้น และ ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ทางเพศสัมพันธ์มีอัตราลดลงด้วย

บอทวินและคณะ (Botvin et al. 1995 : 1106-1112) ได้ทำการศึกษาดูตามผล ระยะยาวของการป้องกันการใช้สารเสพติด ในกลุ่มชนชั้นกลางผิวขาวในประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อประเมินประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนเรื่องการป้องกันการเสพติดใน โรงเรียน การออกแบบการทดลอง โดยทำการสุ่มตัวอย่างจากโรงเรียน 56 แห่ง ที่ได้รับ โปรแกรม ซึ่งประกอบด้วย การติดตามกระตุ้นเตือน การสอนทักษะชีวิตทั่ว ๆ ไป และทักษะ การเผชิญอิทธิพลทางสังคมในการต่อต้านการใช้สารเสพติด โดยวิธีการฝึกปฏิบัติร่วมกับการให้ คำปรึกษาแนะนำตลอดทั้งปี ส่วนในกลุ่มควบคุมจะได้รับการฝึกจากวิดีโอเทป และไม่ได้รับคำ

คำปรึกษาแนะนำตลอดทั้งปี ส่วนในกลุ่มควบคุมจะได้รับการฝึกจากวิดีโอเทป และไม่ได้รับคำปรึกษาแนะนำ หรือได้รับการรักษาตามปกติ ทำการติดตามผลในระยะเวลา 6 ปี หลังจากได้รับโปรแกรมการทดลองและการทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากทางโทรศัพท์และทางไปรษณีย์ ผลการศึกษาพบว่า มีการใช้สารเสพติดและยาอื่น ๆ ลดลงทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยสรุปให้เห็นว่า การจัดโปรแกรมการป้องกันใช้สารเสพติดตั้งแต่ในช่วงมัธยมศึกษาตอนต้น จะมีความสำคัญและความอดทนต่อการลดการสูบบุหรี่ ดื่มสุรา และเสพยาโดยตรง ถ้ามีการจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานระหว่างทักษะการเผชิญปัญหาและทักษะชีวิตทั่วไป และมีการกระตุ้นติดตามอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 2 ปี

แคพแลน และคนอื่น ๆ (Kaplan and others. 1994 : 1517 -1521) ได้ศึกษาการป้องกันการใช้สารกระตุ้นในทางที่ผิด กล่าวว่า รูปแบบของจุดการป้องกัน มีประโยชน์มากที่จะมองไปที่จุดเริ่มต้นของผลที่เกิดในสังคม ในทุก ๆ สังคมมีส่วนในการสนับสนุนให้มีการใช้สารกระตุ้นทั้งสิ้น ดังนั้นในการวางแผนการให้สุศึกษา เพื่อการป้องกันจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนไปตามเขตนั้น ๆ ไป ในแง่ของระดับวิทยา ปัญหาของตัวสารกระตุ้น ก็เช่นเดียวกับกับผู้ใช้สารกระตุ้น ซึ่งจะมีธรรมชาติของแนวโน้มที่จะรุนแรงด้วยตัวของมันเองที่จะแสดงออกมา อาจจะมี ความแตกต่างของจุดเริ่มต้นของสารกระตุ้นในแต่ละชนิด แต่ผลของการระบาค และแนวโน้มของการเกิดปัญหาจะเหมือนกัน ความหมายสำหรับการป้องกัน สามารถทำให้ลักษณะระบาคของการใช้สารกระตุ้นลดลงหรือสงบลงได้บ้าง โดยที่ผู้ใช้จะเสี่ยงกับการไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม จุดนี้จึงนำมาเป็นเป้าหมายในการพยายามที่จะป้องกัน และในการประชาสัมพันธ์ในกลุ่มชุมชนให้เด่นชัดว่า ควรจะหลีกเลี่ยงการใช้สารกระตุ้น เนื่องจากมันมีอันตรายมากมายที่สัมพันธ์กับสารกระตุ้น คือ ผลของการใช้สารกระตุ้นทำให้แบบแผนการดำเนินชีวิตที่ทำลายสุขภาพและยังมีโอกาสที่จะใช้ยาเสพติดหลาย ๆ อย่างร่วมด้วยได้ ในเรื่องของการป้องกันนั้น ควรจะอยู่ในช่วงที่เหมาะสมของการระบาคจะได้ผลมาก

มาร์คอส และคนอื่น ๆ (Marcos and others. 1995 : 1383 - 1405) ได้ศึกษารูปแบบของความก้าวหน้าของยาเสพติด : การทดสอบการควบคุมทางสังคม โดยจำแนกและทดสอบการใช้ยาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 2,626 คน ของนักเรียน High School จากทางใต้ของอเมริกาในด้านการควบคุมทางสังคมในรูปแบบที่เกี่ยวกับ บิดามารดา หรือผู้ปกครอง การศึกษา ศาสนา และค่านิยมความเชื่อเดิม พบว่า ร้อยละ 39.00 ใช้แอมเฟตามีน และร้อยละ 24.00 ใช้พวดยาเสพติดที่รุนแรง (โคเคน, เฮโรอีน, LSD) จากการศึกษาพบว่า ควรนำทฤษฎีการควบคุมทางสังคม และการพัฒนาความก้าวหน้าของยาเสพติดร่วมกันทำนวยรูปแบบการใช้ยาเสพติดในวัยรุ่น

พอลสัน (Paulson. 1971 : 5455 - 5456) ได้ทำการศึกษาเรื่องเกี่ยวกับนักศึกษาวิชาเอกพลศึกษา ในมหาวิทยาลัยในกรุงนิวยอร์กที่ใช้สารเสพติด กับนักศึกษาที่ไม่ใช้สารเสพติด สารเสพติดที่ศึกษา ได้แก่ กัญชา เฮโรอีน แอลเอสดี แอมเฟตามีน และยาที่หา

ให้เกิดประสาทหลอน พบว่า นักศึกษาที่ใช้สารเสพติด กับนักศึกษาที่ไม่ใช้สารเสพติด เกี่ยวกับบรรยากาศภายในครอบครัว มีความแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติ โดยกล่าวคือ นักศึกษาที่ติดสารเสพติดมีความสัมพันธ์ภายในครอบครัวจะห่างเหินกัน ขาดความสัมพันธ์ที่ดี มีความรัก ความอบอุ่นน้อยกว่านักศึกษาในกลุ่มที่ไม่ใช้สารเสพติด

งานวิจัยในประเทศไทย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด

กรมการฝึกหัดครู (2530 : 37-39) ได้ศึกษาสภาพการใช้สารเสพติดในสถานศึกษาในกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีประสบการณ์ใช้สารเสพติด จำนวน 10,446 คน พบว่า สาเหตุของการใช้กระตุ้นประสาทมาจากความอยากลอง เป็นอันดับหนึ่ง สาเหตุรองลงมา คือ นำไปบำบัดความปวดและมีเรื่องไม่สบายใจ สำหรับความเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการเลิกใช้ยากระตุ้นประสาทร้อยละ 95.75 คิดว่า วิธีการที่สามารถจะเลิกใช้อันดับแรก คือ การงดหรือเลิกใช้สารเสพติดนั้น ๆ ไปเลย ส่วนบุคคลผู้มีอิทธิพลต่อการเลิกใช้ยากระตุ้นประสาท ในกลุ่มนักเรียน อันดับแรก คือ บิดามารดาร้อยละ 50.00 รองลงมา คือ เพื่อนร้อยละ 28.61 อันดับสาม คู่รักร้อยละ 8.33 ตามลำดับ นอกจากนี้พบว่า นักเรียนช่วงอายุ 16-18 ปี ใช้สารเสพติดมากกว่าช่วงอายุอื่น ๆ จึงควรจะหาแนวทางในการป้องกันการใช้สารเสพติด สำหรับช่วงอายุดังกล่าว

กองสารวัตรนักเรียน (2536 : 7-8) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติดในกลุ่มนักเรียนไทย พบว่า บุคคลที่แนะนำให้นักเรียนในภาคเหนือใช้ยากระตุ้นประสาทครั้งแรก คือ เพื่อนร้อยละ 72.73 รองลงมา คือ ตัวนักเรียนเองร้อยละ 27.27 ในทัศนะนักเรียนมีความเห็นว่า กลุ่มคนที่กินยากระตุ้นประสาทเป็นครั้งคราวนั้นเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ร้อยละ 84.88 และกลุ่มคนที่กินยากระตุ้นประสาทเป็นประจำนั้น นักเรียนทุกคนมีความเห็นว่า เป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสมร้อยละ 100.00 และร้อยละ 66.67 ไม่สามารถหายาประเภทกระตุ้นประสาทได้ นอกจากนี้ ผลการวิจัยข้อมูลด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติดพบว่า สภาพแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียนเป็นเขตที่พักอาศัย ร้านค้า หรือตลาด นักเรียนจำนวน 3 ใน 4 มีความสนใจในการเรียนระดับปานกลางครึ่งหนึ่งมีผลการเรียนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 2.00 ในแง่ของกลุ่มเพื่อน พบว่า มีกลุ่มเพื่อนในชั้นเรียนใช้สารเสพติดประเภทต่าง ๆ จำนวน 1-5 คน ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา นักเรียนเกือบ 1 ใน 4 เคยมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนในปัจจุบัน ส่วนนักเรียนมากกว่าครึ่ง เคยแสดงพฤติกรรมเบี่ยงเบนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จำนวน 4 ใน 5 เคยมีประสบการณ์สูบบุหรี่และดื่มสุรา/เบียร์มากที่สุด

วีรวรรณ สุธีรไกรลาส (2536 : บทคัดย่อ) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรความสามารถในการทำนายและความแปรปรวนของตัวแปรด้านภูมิหลังและชีวสังคม ความภาคภูมิใจในตนเอง สุขภาพจิต การกล้าแสดงออก ทัศนคติต่อการเสพยาเสพติดและการปฏิเสธ

การชักจูงเรื่องยาเสพติดจากเพื่อน ซึ่งตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการต้านทานการติดยาเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และปีที่ 5 ปีการศึกษา 2534 โรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 600 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ประกอบด้วยแบบสอบถามลักษณะภูมิหลังและชีวสังคม แบบสอบถามความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาเสพติด แบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเอง แบบสอบถามสุขภาพจิต แบบสอบถามการกล้าแสดงออก แบบสอบถามเจตคติต่อการเสพยาเสพติดและแบบสอบถามการปฏิเสธการชักจูงเรื่องยาเสพติดจากเพื่อน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ แบบเพิ่มตัวแปรทีละตัว และวิเคราะห์ความแปรปรวน 3 ทาง เมื่อพบว่านัยสำคัญทางสถิติ ใช้วิธีการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe) ผลการศึกษาพบว่า ความภาคภูมิใจในตนเอง สุขภาพจิตและการกล้าแสดงออกมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติต่อการเสพยาเสพติดและการปฏิเสธการชักจูงเรื่องยาเสพติดจากเพื่อน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้พบว่าเจตคติต่อการเสพยาเสพติด ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาเสพติดและความภาคภูมิใจในตนเองสามารถทำนายการปฏิเสธการชักจูงเรื่องยาเสพติดจากเพื่อน ได้ร้อยละ 42.27 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิเชียร จันทะโชติ. (2540 : 236 –237) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรการป้องกันยาเสพติด สำหรับนักศึกษาอุตสาหกรรมศึกษา เพื่อพัฒนาหลักสูตรการป้องกันยาเสพติด โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นสำรวจความรู้พื้นฐาน ขั้นการพัฒนาหลักสูตร และขั้นการประเมินผลหลักสูตรและปรับปรุงแก้ไข ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาอุตสาหกรรมมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับยาเสพติด และเรื่องของฤทธิ์ของยาเสพติดแต่ละตัวอยู่ในขั้นต่ำ ซึ่งนักศึกษาส่วนใหญ่ยังสับสนไม่แน่ใจ เช่น บุหรี่ เหล้า กัญชา ยาบ้าและสารระเหย ในด้านเจตคติ นักศึกษามีความคิดเห็นว่ายาเสพติดเป็นสิ่งไม่ดี เมื่อเสพเข้าไปแล้วจะสร้างปัญหาให้กับตนเองและสังคม และมีความคิดเห็นอีกว่า ยาบ้าเป็นสารเสพติดที่มีอันตรายต่อสุขภาพมากที่สุด การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจและสังคม และการคบเพื่อนที่ไม่ดีจะมีโอกาสใช้ยาเสพติดมาก ในด้านพฤติกรรมเกี่ยวกับยาเสพติดพบว่า นักศึกษาเคยใช้สารเสพติดบ้างคือ บุหรี่ และเหล้ามากที่สุด และนักศึกษามีความต้องการมากเกี่ยวกับในด้านการเข้ารับการอบรมป้องกันยาเสพติด

การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการปฏิเสธ

นงลักษณ์ โดบันลือภพ (2539 : 132) ได้ศึกษาการจัดโปรแกรมสุขศึกษา โดยประยุกต์ทฤษฎีในการป้องกันโรค และแรงสนับสนุนทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำนวน 126 คน โดยจัดสอนเรื่องทักษะการปฏิเสธยาบ้า ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีทักษะการปฏิเสธยาบ้าที่ถูกต้องเพิ่มขึ้น

หลังจากได้รับคำบรรยายถึงวิธีการปฏิเสธที่ถูกต้อง จากการจับคู่นักเรียนเล่นบทบาทสมมติเกี่ยวกับการปฏิเสธยาบ้าที่ถูกต้อง และมีการฝึกกระทำซ้ำ ๆ เพื่อเพิ่มความมั่นใจในการปฏิเสธ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งต่างประเทศและในประเทศ ตลอดจนแนวคิด การจัดกระบวนการทางสุขศึกษาที่จะก่อให้เกิดผลต่อความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตน ควรเลือกวิธีการที่เหมาะสมและก่อให้เกิดผลคงทนถาวร ในการส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันสารเสพติดได้ โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่น่าจะประสบผลสำเร็จในการป้องกันสารเสพติดของนักเรียนในระดับโรงเรียนประถมศึกษาเป็นอย่างดี

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎีและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการจัดโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อให้กลุ่มทดลองเปรียบเทียบความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตนในเรื่องการป้องกันสารเสพติด ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ มีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

1. แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง
2. แบบแผนงานวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล
5. วิธีการดำเนินการทดลอง
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2547 สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี 24 โรงเรียน จำนวน นักเรียน 1,141 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนอนุบาลวิหารแดง อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยได้มาจากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีจับฉลากจากจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 24 โรงเรียน สุ่มอย่างง่ายได้จำนวน 2 โรงเรียน คือโรงเรียนวัดศรีสัจจาวาส และโรงเรียนชุมชนวัดวิหารแดง แล้วสุ่มอย่างง่ายได้โรงเรียนละ 1 ห้องเรียน เป็นกลุ่มทดลอง 1 โรงเรียน คือโรงเรียนวัดศรีสัจจาวาส จำนวน 25 คน ได้รับการใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน คือ โรงเรียนชุมชนวัดวิหารแดง จำนวน 25 คน ได้รับการสอนตามปกติ

กลุ่มทดลอง คือ กลุ่มที่ได้รับการใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 4 ครั้ง โดยผู้วิจัยสร้างขึ้น

กลุ่มควบคุม คือ กลุ่มที่ได้รับการเรียนการสอนตามปกติ 4 ครั้ง

รูปแบบการวิจัย

การศึกษาค้นครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) โดยใช้แผนการทดลอง pretest – posttest control group design ดังต่อไปนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2531 : 67)

กลุ่มทดลอง	O_{1E}	X	O_{2E}
กลุ่มควบคุม	O_{1C}	-X	O_{2C}

สัญลักษณ์ที่ใช้ในรูปแบบการทดลอง

O_{1E} แทน การทดสอบก่อนทำการทดลองในกลุ่มทดลอง

O_{2E} แทน การทดสอบหลังทำการทดลองในกลุ่มทดลอง

O_{1C} แทน การทดสอบก่อนทำการทดลองในกลุ่มควบคุม

O_{2C} แทน การทดสอบหลังทำการทดลองในกลุ่มควบคุม

X แทน โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

-X แทน การเรียนการสอนตามปกติ

ภาพประกอบ 3 รูปแบบการวิจัย

แผนการวิจัย

กลุ่มทดลอง	O_{1E}	X_1	X_2	X_3	X_4	O_{2E}
เริ่มต้น	1	2	3	4	สัปดาห์	

กลุ่มควบคุม	O_{1C}	X_5	X_6	X_7	X_8	O_{2C}
เริ่มต้น	1	2	3	4	สัปดาห์	

O_{1E} แทน การทดสอบก่อนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

O_{2E} แทน การทดสอบหลังกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

O_{1C} แทน การทดสอบก่อนทำการทดลองในกลุ่มควบคุม

O_{2C} แทน การทดสอบหลังทำการทดลองในกลุ่มควบคุม

X_1 แทน การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมครั้งที่ 1 เรื่อง “เป้าหมายชีวิต”

X_2 แทน การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมครั้งที่ 2 เรื่อง “รักเพื่อนต้องเตือนให้เป็น”

X_3	แทน	การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมครั้งที่ 3 เรื่อง "พิษภัยจากสารเสพติด"
X_4	แทน	การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมครั้งที่ 4 เรื่อง "ทักษะการปฏิเสธ"
X_5	แทน	การสอนตามปกติ ครั้งที่ 1 ความหมายและประเภทของสารเสพติด
X_6	แทน	การสอนตามปกติ ครั้งที่ 2 สาเหตุและลักษณะของผู้ติดสารเสพติด
X_7	แทน	การสอนตามปกติ ครั้งที่ 3 โทษของสารเสพติดและวิธีการป้องกัน สารเสพติด
X_8	แทน	การสอนตามปกติ ครั้งที่ 4 สารเสพติดกับโรคเอดส์

วิธีดำเนินการวิจัย

สัปดาห์	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
เริ่มต้น	Pre – test	Pre – test
1	- การสอนโดยการบรรยายจากภาพ ข่าว เหตุการณ์ “เป้าหมายชีวิต”	- การสอนปกติ “ความหมาย/ ประเภทสารเสพติด”
2	- การสอนโดยการบรรยายประกอบ วิ ดิทัศน์เรื่อง “พิษภัยจากสารเสพ ติด”	- การสอนปกติ “สาเหตุ/ ลักษณะผู้ติดสารเสพติด”
3	- การสอนโดยการอภิปรายกลุ่ม ประกอบกรณีศึกษา ตอน “รักเพื่อน ต้องเตือนให้เป็น” ใช้ใบงานใบ ความรู้หลักการเตือน	- การสอนปกติ “โทษ, แนว ทางป้องกันสารเสพติด”
4	- การสอนโดยบทบาทสมมติและกิจ กรรมกลุ่มทักษะการปฏิเสธ (สถาน การณ์จำลอง&ทักษะการปฏิเสธ) “	- การสอนปกติ “สารเสพติด กับโรคเอดส์”
5	Post – test	Post – test

หมายเหตุ : โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการจัดกิจกรรมอยู่ใน ภาคผนวก

ขั้นตอนในการดำเนินการทดลอง

ในการทดลองครั้งนี้แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ทำการทดสอบก่อนการทดลอง (Pre – test) กลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม โดยใช้แบบสอบถามความรู้ เจตคติ และแบบสอบถามการปฏิบัติ ในการป้องกันสารเสพติดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ก่อนทำการทดลอง

2. การดำเนินการวิจัย

2.1 การดำเนินการวิจัยในกลุ่มทดลอง โดยมีระยะเวลาในการจัดโปรแกรม 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง 60 นาที

2.2 กลุ่มควบคุมจัดการสอนตามปกติ 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ครั้ง ครั้งละ 3 คาบ 60 นาที

3. ทำการทดสอบหลังการทดลอง (Post – test) ด้วยแบบสอบถามชุดเดิมหลังเสร็จสิ้นการทดลอง

4. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้ทำการทดลองให้คะแนนแล้วนำคะแนนที่ได้ไปทำการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐาน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย

1. เครื่องมือในการทดลอง

1.1 โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

- โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ครั้งที่ 1 “เป้าหมายชีวิต”
- โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ครั้งที่ 2 “รักเพื่อนต้องเตือนให้เป็น”
- โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ครั้งที่ 3 “พิชภัยจากสารเสพติด”
- โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ครั้งที่ 4 “ทักษะการปฏิเสธ”

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 แบบบันทึกการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ตอนที่ 3 แบบสอบถามด้านความรู้ในการป้องกันสารเสพติด ใช้แบบสอบถามมี 4 ตัวเลือก

ตอนที่ 4 แบบสอบถามด้านเจตคติในการป้องกันสารเสพติด ใช้แบบสอบถาม 5 ระดับ

ตอนที่ 5 แบบสอบถามการปฏิบัติตน ในการป้องกันสารเสพติด ใช้ตัวเลือก 4 ระดับ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 แบบบันทึกการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความรู้ในการป้องกันสารเสพติด เกณฑ์การให้คะแนน ตอบถูกให้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดให้ 0 คะแนน โดยใช้เกณฑ์การแปรผล ของระดับประถมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2534 : 24)

คะแนนเฉลี่ย 20.01 – 25.00 หมายถึง มีความรู้ระดับดีมาก

คะแนนเฉลี่ย 15.01 – 20.00 หมายถึง มีความรู้ระดับดี

คะแนนเฉลี่ย 10.01 – 15.00 หมายถึง มีความรู้ระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 5.01 – 10.00 หมายถึง มีระดับความรู้ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ

คะแนนเฉลี่ย 0 - 5.00 หมายถึง มีระดับความรู้ต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามวัดเจตคติในการป้องกันสารเสพติด มีลักษณะมาตราส่วน
ประมาณค่าแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย
อย่างยิ่ง

คำตอบที่มีลักษณะเป็นบวกให้คะแนน ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	5 คะแนน
เห็นด้วย	ให้	4 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้	3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	2 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	1 คะแนน

คำตอบที่มีลักษณะเป็นลบให้คะแนน ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	1 คะแนน
เห็นด้วย	ให้	2 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้	3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	4 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	5 คะแนน

ประเมินค่าเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์ (วิเชียร เกตุสิงห์. 2538 : 9)

4.50 – 5.00	เจตคติดีมาก
3.50 – 4.49	เจตคติดี
2.50 – 3.49	เจตคติปานกลาง
1.50 – 2.49	เจตคติไม่ดี
1.00 – 1.49	เจตคติไม่ดีมาก

ตอนที่ 5 พฤติกรรมการป้องกันสารเสพติด เกณฑ์การให้คะแนนขึ้นอยู่กับข้อความมี
ลักษณะดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์. 2538 : 9)

ข้อความทางบวก ข้อความทางลบ

ปฏิบัติเป็นประจำ	ให้ 3 คะแนน	ให้ 0 คะแนน
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	ให้ 2 คะแนน	ให้ 1 คะแนน
ปฏิบัติบางครั้ง	ให้ 1 คะแนน	ให้ 2 คะแนน
ไม่ปฏิบัติเลย	ให้ 0 คะแนน	ให้ 3 คะแนน

ประเมินค่าเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์

2.01 – 3.00	ดี
1.00 - 2.00	พอใช้
0 - 0.99	ควรปรับปรุง

การสร้างเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า

1. ศึกษาค้นคว้าเนื้อหาจากเอกสาร ทฤษฎีและการวิจัยที่เกี่ยวข้องร่วมกับการศึกษาปัญหาที่เป็นข้อมูลพื้นฐานจากครูและนักเรียนในโรงเรียน เกี่ยวกับการป้องกันสารเสพติด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีสร้างแบบทดสอบ จากตำราการวัดผลการศึกษาและการประเมินผลทางสุศึกษา
3. กำหนดขอบเขตและประเด็นหลักของความรู้ เจตคติ และทักษะการปฏิเสธเพื่อป้องกันสารเสพติดตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย
4. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจและปรับปรุงแก้ไข
5. ทำการทดลอง (Try out) กลุ่มที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง ที่โรงเรียนวัดบ้านดอน และโรงเรียนบ้านราษฎร์เจริญ จำนวน 50 คน
6. ปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบเพื่อนำไปใช้จริง

วิธีหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. หาความเที่ยงตรง (Content validity) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออนุคณะกรรมการควบคุมปริญญาโท ตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไข ความถูกต้องให้สอดคล้องกับงานวิจัยในครั้งนี้ นำแบบสอบถามมาคิดค่าดัชนีความสอดคล้อง (IC) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 :117) เลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป
2. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ที่โรงเรียนวัดบ้านดอน จำนวน 30 คน และโรงเรียนวัดบ้านราษฎร์ จำนวน 20 คน
3. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาตรวจให้คะแนนและวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือดังนี้
 - 3.1 แบบสอบถามความรู้นำมาหาคุณภาพเครื่องมือดังนี้
 - 3.1.1 หาความยากง่าย

นำแบบสอบถามด้านความรู้เพื่อการป้องกันสารเสพติด โดยหาสัดส่วนระหว่างจำนวนผู้ที่ตอบถูกในแต่ละข้อของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด และเลือกเฉพาะคำถามที่

มีความยากง่ายระหว่าง 0.20 – 0.80 ไว้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 129) ได้ข้อคำถามจำนวน 25 ข้อ จากข้อคำถาม 36 ข้อ มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.30 – 0.72

3.1.2 วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก

นำแบบสอบถามความรู้เพื่อป้องกันสารเสพติด มาหาค่าอำนาจจำแนก โดยวิธีหาค่าสหสัมพันธ์แบบพอยท์ ไบซีเรียล (Point biserial correlation) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ (Item to total correlation) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ : 130 - 131) คัดเลือกข้อที่มีอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป ได้ข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ จากข้อคำถาม 36 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.24 – 0.75

3.1.3 วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น

นำแบบสอบถามความรู้เพื่อป้องกันสารเสพติด มาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 123) ได้ข้อคำถามจำนวน 25 ข้อ จากข้อคำถาม 36 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87

3.2 แบบสอบถามเจตคติและการปฏิบัติเพื่อป้องกันสารเสพติด นำมาหาคุณภาพเครื่องมือดังนี้

3.2.1 วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก

นำแบบสอบถามเจตคติและการปฏิบัติเพื่อป้องกันสารเสพติด ทดสอบค่าที่ (t – test) โดยใช้สูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 132) คัดเลือกข้อคำถามเจตคติเพื่อป้องกันสารเสพติดที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ได้ข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ จากข้อคำถาม 33 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.20 - 0.90 และได้ข้อคำถามการปฏิบัติเพื่อป้องกันสารเสพติดจำนวน 20 ข้อ จากข้อคำถาม 31 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.24 – 0.66

3.2.2 วิเคราะห์หาความเชื่อมั่น

นำแบบสอบถามเจตคติและการปฏิบัติเพื่อป้องกันสารเสพติด โดยใช้สูตร การหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 125 – 126) ได้ข้อคำถามด้านเจตคติจำนวน 20 ข้อ จากข้อคำถาม 33 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83 และ ได้ข้อคำถามแบบสอบถามด้านการปฏิบัติเพื่อป้องกันสารเสพติด จำนวน 20 ข้อ จากข้อคำถาม 31 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการจัดกระทำกับข้อมูล

หลังจากรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามและแบบบันทึกทั้งก่อนและหลังการทดลอง แล้วผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและแบบบันทึก
2. ตรวจสอบให้คะแนนแบบสอบถามและแบบบันทึกแต่ละหมวดตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
3. วิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. เปรียบเทียบคะแนนเจตคติและการปฏิบัติตนในการควบคุมตนเองเพื่อป้องกันสารเสพติด ก่อนการทดลองและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง โดยใช้สถิติ t-test dependent

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณสถิติดังต่อไปนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 ค่าร้อยละ โดยใช้สูตร (ประคอง กรรณสูตร. 2538 : 73)

$$P = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ	P	แทน	ค่าร้อยละ
	f	แทน	ความถี่ที่ต้องการแปลงเป็นค่าร้อยละ
	n	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) ของคะแนน โดยใช้สูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 138)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

1.3 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยใช้สูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 143)

$$S = \sqrt{\frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ	S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	$(\sum X)^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
	n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติที่ทดสอบเครื่องมือ

2.1 หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 117) จากสูตร

$$IC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องของข้อสอบ
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 หาความยากง่ายของแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการเสพยาเสพติด โดยใช้สูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 129)

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ	P	แทน	ค่าความยากง่ายคำถามแต่ละข้อ
	R	แทน	จำนวนผู้ตอบถูกในแต่ละข้อ
	N	แทน	จำนวนผู้เข้าสอบทั้งหมด

2.3 หาค่าอำนาจจำแนกแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการเสพยาเสพติด โดยหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ (Item to total correlation) แบบพอยท์ไบเซเรียล (Point biserial correlation) โดยใช้สูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 130 - 131)

$$r_{pbis} = \frac{\overline{X_p} - \overline{X_q}}{S_x \sqrt{pq}}$$

เมื่อ	r_{pbis}	แทน	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ ดัชนีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แบบพอยท์ไบเซเรียล
	$\overline{X_p}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมของนักเรียน กลุ่มที่ตอบข้อนั้นถูก
	$\overline{X_q}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมของนักเรียน กลุ่มที่ตอบข้อนั้นผิด
	S_x	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน รวมทั้งหมด
	p	แทน	ค่าความยากของข้อสอบข้อนั้น (สัดส่วนของนักเรียนที่ตอบข้อนั้นถูก)
	q	แทน	ค่า $(1 - P)$ ซึ่งคือ สัดส่วนของ นักเรียนที่ตอบข้อนั้นผิด

2.4 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเจตคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันสารเสพติด แล้วทดสอบค่าที (t-test) โดยใช้สูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 132)

$$t = \frac{\overline{X_H} - \overline{X_L}}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณาการแจกแจงความถี่ แบบที
	$\overline{X_H}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มสูง
	$\overline{X_L}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ
	S_H^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของกลุ่มสูง

S_t^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

2.5 หาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการป้องกันสารเสพติด โดยใช้สูตร Kuder Richardson 20 (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 123)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum pq}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ	r_{tt}	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบทั้งฉบับ
	n	แทน	จำนวนข้อสอบของแบบทดสอบ
	p	แทน	ค่าความยากของข้อสอบแต่ละข้อ
	q	แทน	$1-p$ (สัดส่วนของคนทำผิดในแต่ละข้อ)
	S_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

2.6 หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเจตคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันสารเสพติด โดยใช้สูตร การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 125 - 126)

$$\alpha = \left[\frac{n}{n-1} \right] \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	N	แทน	จำนวนข้อในแบบสอบถาม
	$\sum S_i^2$	แทน	ค่าผลรวมคะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ
	S_t^2	แทน	ค่าคะแนนความแปรปรวนของคะแนนแบบสอบถามทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

3.1 ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยก่อนสอบ และหลังการทดสอบของการทดลอง โดยใช้สถิติค่าที (t-test dependent) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1 ,2 และข้อ 3 โดยใช้สูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 165)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}}$$

$$d = n - 1$$

เมื่อ t แทน	ค่าที่ใช้พิจารณาการแจกแจงความถี่
D แทน	ผลต่างของคะแนนก่อนสอบและหลังสอบ
N แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ทดสอบหาความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ย ความรู้ เจตคติ การปฏิบัติของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายในกลุ่มก่อนทดลองและหลังทดลอง โดยใช้สถิติ Wilcoxon Signed Rank test และวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยความรู้ เจตคติ การปฏิบัติระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้สถิติทดสอบ Mann-Whitney U test

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาค้นคว้า

การศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิผลของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันสารเสพติดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดสระบุรี มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาตัวแปรเป็นโปรแกรมสุขศึกษาโดยใช้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันสารเสพติด และตัวแปรตาม คือ ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันสารเสพติด เจตคติเกี่ยวกับการป้องกันสารเสพติด และการปฏิบัติในการป้องกันสารเสพติดหรือทักษะการปฏิเสธ

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
- X แทนคะแนนเฉลี่ย
- S แทนความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- df แทนจำนวนค่าความเป็นอิสระ (Degree of freedom)
- P แทนความน่าจะเป็น (Probability)
- * แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- *** แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

เมื่อได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัยที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 4 ส่วน

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละของข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับอายุ เพศ นักเรียนพักอาศัยอยู่กับใคร จำนวนเพื่อนสนิทในและนอกโรงเรียน กิจกรรมที่ทำในยามว่าง รายได้ของผู้ปกครอง สัมพันธภาพของครอบครัว เสนอเป็นตาราง

ส่วนที่ 2 สรุปการจัดกิจกรรมของโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการป้องกันสารเสพติด

ส่วนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ เจตคติและการปฏิบัติเพื่อป้องกันสารเสพติด ก่อนทดลองและหลังทดลองภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยสถิติ Wilcoxon Signed Rank test เสนอเป็นตารางเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1 , 2 , 3

ส่วนที่ 4 วิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรู้ เจตคติและการปฏิบัติเพื่อป้องกันสารเสพติด หลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้สถิติ Mann-Whitney U test เพื่อทดสอบสมมติฐาน ข้อ 4 , 5 , 6

ผลการศึกษาค้นคว้า

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ อายุ เพศ นักเรียนพักอาศัยอยู่กับจำนวนเพื่อนสนิทในและนอกโรงเรียน กิจกรรมที่นักเรียนทำในยามว่าง สัมพันธภาพของครอบครัว เสนอเป็นตารางดังนี้

ตาราง 9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุและเพศ นักเรียนอาศัยอยู่
เพื่อนสนิททั้งในและนอกโรงเรียน กิจกรรมที่ทำในเวลาว่าง สัมพันธภาพครอบครัว
บุคคลที่ไว้วางใจ

ตัวแปร	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ				
ชาย	16	64.00	19	76.00
หญิง	9	36.00	6	24.00
รวม	25	100.00	25	100.00
อายุ (ปี)				
11	1	4.00	1	4.00
12	22	88.00	24	96.00
13	2	8.00	0	0
รวม	25	100.00	25	100.00
นักเรียนอาศัยอยู่				
บิดาและมารดา	18	72.00	17	68.00
บิดาหรือมารดา	4	16.00	6	24.00
ญาติ	3	12.00	2	8.00
รวม	25	100.00	25	100.00
จำนวนเพื่อนสนิทในโรงเรียน				
2 - 3 คน	3	12.00	4	16.00
4 - 5 คน	8	32.00	10	40.00
6 - 7 คน	11	44.00	9	36.00
8 - 9 คน	2	8.00	1	4.00
10 คน ขึ้นไป	1	4.00	1	4.00
รวม	25	100.00	25	100.00
จำนวนเพื่อนสนิทนอกโรงเรียน				
2 - 3 คน	5	20.00	3	12.00
4 - 5 คน	5	20.00	2	8.00
6 - 7 คน	2	8.00	8	32.00
8 - 9 คน	3	12.00	4	16.00
10 คน ขึ้นไป	10	40.00	8	32.00
รวม	25	100.00	25	100.00

ตาราง 9 (ต่อ)

ตัวแปร	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
กิจกรรมในเวลาว่าง				
เลือกเป็นอันดับ 1				
1. เล่นกีฬา	4	16.00	2	8.00
2. ดูโทรทัศน์	13	52.00	18	72.00
3. เทียวเตร็ดเตร่บ้านเพื่อน	2	8.00	1	4.00
4. เดินเล่นตามห้างฯ	1	4.00	1	4.00
5. อ่านหนังสือเพิลิตเพลิน	2	8.00	1	4.00
6. เล่นเกมส์	3	12.00	2	8.00
กิจกรรมในเวลาว่าง				
เลือกเป็นอันดับ 2				
1. เล่นกีฬา	8	32.00	10	40.00
2. ดูโทรทัศน์	6	24.00	4	16.00
3. เทียวเตร็ดเตร่บ้านเพื่อน	2	8.00	2	8.00
4. เดินเล่นตามห้างฯ	0	0	1	4.00
5. อ่านหนังสือเพิลิตเพลิน	2	8.00	3	12.00
6. เล่นเกมส์	7	28.00	5	20.00
กิจกรรมในเวลาว่าง				
เลือกเป็นอันดับ 3				
1. เล่นกีฬา	3	12.00	8	32.00
2. ดูโทรทัศน์	5	20.00	3	12.00
3. เทียวเตร็ดเตร่บ้านเพื่อน	10	40.00	9	36.00
4. เดินเล่นตามห้างฯ	1	4.00	1	4.00
5. อ่านหนังสือเพิลิตเพลิน	2	8.00	4	16.00
6. เล่นเกมส์	4	16.00	4	16.00

ตาราง 9 (ต่อ)

ตัวแปร	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สัมพันธภาพของครอบครัว				
รักกันดี	12	48.00	14	56.00
ทะเลาะกันบ่อย	9	36.00	7	28.00
ต่างคนต่างอยู่	4	16.00	4	16.00
รวม	25	100.00	25	100.00
บุคคลที่นักเรียนไว้วางใจ				
บิดา	4	16.00	0	0
มารดา	11	44.00	14	56.00
ครู อาจารย์	2	8.00	2	8.00
พี่ น้อง	3	12.00	0	0
เพื่อน	5	20.00	9	36.00
รวม	25	100.00	25	100.00

จากตาราง 9 แสดงว่า กลุ่มทดลองเป็นนักเรียนชาย คิดเป็นร้อยละ 64

นักเรียนหญิง ร้อยละ 36 ส่วนใหญ่อายุ 12 ปี ร้อยละ 88 นักเรียนอาศัยอยู่กับบิดาและมารดา คิดเป็นร้อยละ 72 เพื่อนสนิทในโรงเรียนจำนวน 6 - 7 คน คิดเป็น ร้อยละ 44 ส่วนเพื่อนนอกโรงเรียน 10 คน ขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 40 กิจกรรมในเวลารว่าง ที่เลือกเป็นอันดับที่ 1 คือ ดูโทรทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 52 กิจกรรมในเวลารว่างที่เลือกเป็นอันดับที่ 2 คือ เล่นกีฬา คิดเป็นร้อยละ 32 กิจกรรมในเวลารว่างที่เลือกเป็นอันดับที่ 3 คือ เทียวเตร็ดเตร่บ้านเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 40 สัมพันธภาพครอบครัวส่วนใหญ่ รักกันดี คิดเป็นร้อยละ 48 บุคคลที่นักเรียนไว้วางใจมากที่สุด คือ มารดา ร้อยละ 44 รองลงมา คือเพื่อนร้อยละ 20

กลุ่มควบคุม เป็นนักเรียนชาย ร้อยละ 76 นักเรียนหญิง ร้อยละ 24 ส่วนใหญ่ อายุ 12 ปี ร้อยละ 96 นักเรียนอาศัยอยู่กับบิดาและมารดา คิดเป็นร้อยละ 68 เพื่อนสนิทในโรงเรียนมี 4 - 5 คนคิดเป็น ร้อยละ 40 ส่วนเพื่อนนอกโรงเรียน 10 คนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 32 กิจกรรมในเวลารว่าง ที่เลือกเป็นอันดับที่ 1 คือ ดูโทรทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 72 กิจกรรมในเวลารว่างที่เลือกเป็นอันดับที่ 2 คือ เล่นกีฬา คิดเป็นร้อยละ 40 กิจกรรมในเวลารว่างที่เลือกเป็นอันดับที่ 3 คือ เทียวเตร็ดเตร่บ้านเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 36 สัมพันธภาพในครอบครัวส่วนใหญ่รักกันดี ร้อยละ 56 บุคคลที่นักเรียนไว้วางใจมากที่สุดคือ มารดา ร้อยละ 56 รองลงมา คือเพื่อน ร้อยละ 36

ส่วนที่ 2 สรุปผลการจัดกิจกรรมของโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการป้องกันสารเสพติดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ครั้งที่ 1 – 4 ดังนี้

ครั้งที่ 1 เรื่องเป้าหมายชีวิต

ครั้งที่ 3 เรื่องพิษภัยจากสารเสพติด

ครั้งที่ 2 เรื่องรักเพื่อนต้องเตือนให้เป็น

ครั้งที่ 4 เรื่องทักษะการปฏิเสธ

ครั้งที่	ใบงาน	เรื่อง	ผลการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
1	1	เป้าหมายชีวิต	กลุ่มตัวอย่าง กล้าคิดกล้าแสดงออกยอมรับเมื่อทำผิด
	2	การหาวิธีเหมาะสมในการสร้างความเชื่อมั่น	กลุ่มตัวอย่าง รู้คุณค่าของตัวเอง ปรับตัวเข้ากับเพื่อน และปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียน
	3	กรณีศึกษา “บารมีสู้ชีวิต”	กลุ่มตัวอย่าง เสนอทางเลือกให้แก่บารมีและให้เหตุผลอยู่ในวัยเด็กควรตั้งใจเรียน ประเพณีไทยเด็กควรเคารพผู้ใหญ่ รู้คุณค่าและตอบแทนด้วยความดี ช่วยทำงานให้กับพ่อแม่เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระ
2	1	สถานการณ์จำลอง “ไปเล่นคอมพิวเตอร์กันเถอะ”	กลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ตามประเด็นและสรุปการเตือนในเรื่องที่อ่านได้ว่าเป็นการเตือนที่ดี เพราะไม่เสียการเรียน ไม่เป็นเด็กเกเร ไม่ทำให้พ่อแม่หนักใจ และชวนกันกลับเข้าห้องเรียนหนังสือ
	2	สถานการณ์ การฝึกทักษะการเตือน	สถานการณ์ที่ 1 เดือนเพื่อนเรื่องบุหรี่ยุ่กลุ่มตัวอย่างร่วมกันสรุปและพูดบอกเหตุผลว่าเพราะรักเพื่อน บุหรี่ทำลายสุขภาพ เสียค่าใช้จ่าย ควรประหยัดส่วนใหญ่ค่อยตามแสดงผลถึงการประสบผลสำเร็จเรื่องการเตือนเพื่อน สถานการณ์ที่ 2 เดือนเพื่อนเรื่องดื่มสุรากลุ่มตัวอย่างได้พูดยกตัวอย่างคนติดสุรา การทะเลาะวิวาท ทำร้ายผู้อื่นสังเกตุการแสดงความคิดเห็นโดยภาพรวมค่อยตาม สถานการณ์ที่ 3 เดือนเพื่อนเรื่องยาบ้ากลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ยาบ้าจากข่าว โทษยาบ้าผลต่อครอบครัว เพื่อนบ้าน สถานการณ์ที่ 4 เดือนเพื่อนเรื่องหนีเรียน กลุ่มตัวอย่างได้บอกเหตุผลอย่างจริงใจ ว่าความรักของพ่อแม่สำคัญ เหตุผลส่วนใหญ่กล่าวถึง โอกาสทางการเรียนทำให้อนาคตสดใส

ครั้งที่	ใบงาน	เรื่อง	ผลการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
	2	สถานการณ์ การฝึกทักษะ การเตือน	สถานการณ์ที่ 5 เดือนเพื่อนการไปงานสังสรรค์ กลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นให้คำนึงถึงการใช้จ่าย การประหยัด บอกเหตุผล ผลเสียที่เกิดขึ้น เช่น การขาดสติ ทะเลาะวิวาท ถูกทำร้าย พฤติกรรมไม่ปลอดภัยต่าง สรุป กลุ่มตัวอย่างบอกความรู้สึกอย่างจริงใจ โดยไม่เกิดการโต้แย้ง ตามความเห็นและเตือนตรงไปตรงมา สรุปคำที่ใช้เตือน เช่น "ฉันไม่ชอบ...เพราะ" "ฉันไม่อยาก.....เพราะ" "เธอคงเข้าใจนะ" "เธอคงไม่ว่าอะไรนะ" "ขอบใจนะที่ชวนไป" "ฉันขอตัวไปก่อน" "ขอไม่ไปนะ" เป็นต้น
3	1	ผลกระทบต่อ"ป๊ว"	กลุ่มตัวอย่างสรุปประเด็นการคิดเมื่อเพื่อนชวนใช้สารเสพติดดังนี้ ผลต่อตัวเอง ร่างกายทรุดโทรม อาจคิดยา ผลต่อครอบครัว เสื่อมเสียชื่อเสียงวงศ์ตระกูล ทวาดระแวง สังคมรังเกียจ ผลต่อโรงเรียน เสียชื่อเสียงโรงเรียน เพื่อนกลุ่มเรียนรู้ร่วมไม่มีความสุข วิตกกังวลผลกระทบต่อชุมชน ชุมชนหวาดระแวง ทะเลาะวิวาท เสียชื่อเสียง ขาดคุณธรรม
	2	แนวคิดที่จะช่วยลดปัญหา สารเสพติด	กลุ่มตัวอย่างได้ข้อสรุปคือการใช้สารเสพติดทำให้เกิดความเดือดร้อน แก่ผู้ใช้ และผู้ใกล้ชิด ดังนี้คือ ไม่ลอง เผยแพร่ความรู้สู่รุ่นน้อง พบเห็นเหตุการณ์แจ้งครู พ่อ แม่ ตำรวจ
4	1	สถานการณ์ที่ควรปฏิเสธ	จากการอ่านกรณีศึกษา เรื่องชานนท์และอาคม กลุ่มตัวอย่างได้ข้อสรุปเหตุที่ปฏิเสธเพราะชานนท์ชวนไปใช้ยา ที่อาจเป็นสารเสพติด ตัวอย่างการปฏิเสธแต่ละกลุ่มย่อย ใช้การต่อรอง เหตุผลที่ไม่อาจโต้แย้ง เช่น ขอไม่ไปนะ การรักษาน้ำใจเธอคงไม่ว่าอะไรนะ สถานการณ์ที่ควรปฏิเสธ การผิดระเบียบโรงเรียน และอาจผิดกฎหมาย สถานการณ์ที่เสี่ยง เช่น เพื่อนชวนหนีเที่ยว
	2	สถานการณ์ที่กำหนดให้	ทักษะปฏิเสธของกลุ่มตัวอย่างบอกเหตุผลจากใจจริงว่าบุหรี่ยันตรายต่อสุขภาพ มีผลกระทบกับมารดาตั้งครรภ์ ทักษะการปฏิเสธเตือนเพื่อนเรื่องดื่มสุรา เช่น ขอไม่ดื่มนะสุขภาพไม่ค่อยดีเจ็บคอ ทักษะปฏิเสธเตือนเพื่อนเรื่องลองเสพยาบ้า เช่น ฉันไม่อยากให้พ่อแม่ เสียใจ ทักษะปฏิเสธเรื่องเตือนเพื่อนลองใช้สารระเหย เช่น เธอคงเข้าใจนะ หากเราไม่ไปตามกวางกับพี่ๆ เพราะเราคิดว่าเป็นการทำร้ายตัวเองและครอบครัว

ส่วนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนค่าเฉลี่ย ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนทดลองและหลังทดลองภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้สถิติ Wilcoxon signed rank test

ตาราง 10 ผลการวิเคราะห์ระดับความรู้เพื่อการป้องกันสารเสพติดของกลุ่มตัวอย่างก่อน และ หลังการทดลอง

กลุ่ม	ระดับ	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง	
		n	%	n	%
ทดลอง	ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ	2	8.00	0	0
	ปานกลาง	21	84.00	0	0
	ดี	2	8.00	14	56.00
	ดีมาก	0	0	11	44.00
	รวม	25	100.00	25	100.00
ควบคุม	ต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ	3	12	0	0
	ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ	19	76	9	36
	ปานกลาง	3	12	11	44
	ดี	0	0	3	12
	ดีมาก	0	0	2	8
	รวม	25	100.00	25	100.00

จากตาราง 10 แสดงว่า ภายหลังจากทดลอง กลุ่มทดลองมีระดับความรู้เพื่อการป้องกันสารเสพติด มีความรู้ดีขึ้น คือ ระดับความรู้ระดับดีมากคิดเป็นร้อยละ 44 ระดับความรู้ดีคิดเป็นร้อยละ 56 โดยก่อนการทดลองมีระดับความรู้เพื่อป้องกันสารเสพติดระดับคะแนนปานกลาง กลุ่มควบคุมมีระดับความรู้เพื่อป้องกันสารเสพติด ระดับความรู้ดีมากคิดเป็นร้อยละ 8 ระดับความรู้ระดับดีคิดเป็นร้อยละ 12

ตาราง 11 ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยด้านความรู้เพื่อการป้องกันสารเสพติดของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังทดลอง

กลุ่ม	ความรู้ก่อนทดลอง			ระดับความรู้	ความรู้หลังทดลอง			ระดับความรู้
	n	$\bar{x}$	s		n	$\bar{x}$	s	
ทดลอง	25	13.48	2.02	ปานกลาง	25	20.36	2.16	ดีมาก
ควบคุม	25	8.32	2.39	ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ	25	12.92	4.43	ปานกลาง

จากตาราง 11 แสดงว่า ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนด้านความรู้ เพิ่มขึ้นจาก 13.48 เป็น 20.36 โดยก่อนทดลองมีคะแนนความรู้ในระดับปานกลางและหลังการทดลองมีคะแนนความรู้ในระดับดีมาก กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยของคะแนนด้านความรู้เพิ่มขึ้นจาก 8.32 เป็น 12.92 โดยก่อนการทดลองมีคะแนนความรู้ในผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำและหลังการทดลองมีคะแนนความรู้ในระดับปานกลาง

ตาราง 12 ผลการวิเคราะห์ระดับเจตคติเพื่อป้องกันสารเสพติดของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่ม	ระดับ	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง	
		n	%	n	%
ทดลอง	ปานกลาง	7	28.00	2	8.00
	ดี	18	72.00	22	88.00
	ดีมาก	0	0	1	4.00
รวม		25	100.00	25	100.00
กลุ่มควบคุม	ปานกลาง	5	20.00	3	12.00
	ดี	20	80.00	22	88.00
รวม		25	100.00	25	100.00

จากตาราง 12 แสดงว่า ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองส่วนใหญ่มีระดับเจตคติเพื่อการป้องกันสารเสพติด ระดับดีคิดเป็นร้อยละ 72 หลังการทดลองมีเจตคติเพื่อป้องกันสารเสพติดระดับดีเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 88 ก่อนการทดลองกลุ่มควบคุมมีเจตคติเพื่อป้องกันสารเสพติด ระดับดีคิดเป็น ร้อยละ 80 หลังการทดลองมีเจตคติในระดับดีเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 88

ตาราง 13 ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยด้านเจตคติเพื่อการป้องกันสารเสพติดของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังทดลอง

กลุ่ม	เจตคติก่อนทดลอง			ระดับ เจตคติ	เจตคติหลังทดลอง			ระดับ เจตคติ
	n	$\bar{x}$	s		n	$\bar{x}$	s	
ทดลอง	25	3.66	0.35	ดี	25	3.99	0.34	ดี
ควบคุม	25	3.80	0.34	ดี	25	3.86	0.38	ดี

จากตาราง 13 แสดงว่า ภายหลังจากทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนด้านเจตคติเพิ่มขึ้น จาก 3.66 เป็น 3.99 โดยก่อนและหลังทดลองมีคะแนนเจตคติในระดับ ดี กลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยของคะแนนด้านเจตคติเพิ่มขึ้นจาก 3.80 เป็น 3.86 โดยก่อนและหลังการทดลองมีคะแนนเจตคติในระดับดี

ตาราง 14 ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติเพื่อป้องกันสารเสพติดของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่ม	ระดับ	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง	
		n	%	n	%
ทดลอง	พอใช้	8	32.00	8	32.00
	ดี	17	68.00	17	68.00
	รวม	25	100.00	25	100.00
ควบคุม	พอใช้	11	44.00	12	48.00
	ดี	14	56.00	13	52.00
	รวม	25	100.00	25	100.00

จากตาราง 14 แสดงว่า ก่อนและหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีการปฏิบัติเพื่อป้องกันสารเสพติด ระดับดีคิดเป็น ร้อยละ 68 เท่ากัน ก่อนการทดลองกลุ่มควบคุมมีการปฏิบัติเพื่อป้องกันสารเสพติด ระดับดีคิดเป็น ร้อยละ 56 หลังการทดลองการปฏิบัติอยู่ในระดับดี ลดลงเหลือร้อยละ 52

ตาราง 15 ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยด้านการปฏิบัติเพื่อป้องกันสารเสพติดของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังทดลอง

กลุ่ม	การปฏิบัติก่อนทดลอง			ระดับ การ ปฏิบัติ	การปฏิบัติหลังทดลอง			ระดับ การ ปฏิบัติ
	n	$\bar{x}$	s		n	$\bar{x}$	s	
ทดลอง	25	2.11	0.23	ดี	25	2.14	0.24	ดี
ควบคุม	25	2.12	0.23	ดี	25	2.08	0.22	ดี

จากตาราง 15 แสดงว่า ภายหลังจากทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนด้านการปฏิบัติเพิ่มขึ้นจาก 2.11 เป็น 2.14 โดยก่อนและหลังการทดลองมีคะแนนการปฏิบัติอยู่ใน

ระดับดี ส่วนกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยของคะแนนด้านการปฏิบัติลดลงจาก 2.12 เป็น 2.08 โดยก่อนและหลังการทดลองมีคะแนนการปฏิบัติในระดับดี

ตาราง 16 ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยด้านความรู้เพื่อป้องกันสารเสพติดก่อนและหลังทดลองของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง	n	$\bar{x}$	s	Wilcoxon Signed Rank Test	
				Rank Test	p
ก่อนทดลอง	25	13.48	2.02	4.38***	< .001
กลุ่มทดลอง					
หลังทดลอง	25	20.36	2.16		
ก่อนทดลอง	25	8.32	2.39	3.95***	< .001
กลุ่มควบคุม					
หลังทดลอง	25	12.92	4.43		

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 16 แสดงว่าภายหลังทดลอง กลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ในป้องกันสารเสพติดเพิ่มขึ้นจาก 13.48 เป็น 20.36 ซึ่งเปรียบเทียบคะแนนด้านความรู้ก่อนทดลองและหลังทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้หลังทดลองดีกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ .001 สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อ 1 คือ นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีความรู้ในป้องกันสารเสพติดดีกว่าก่อนทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยความรู้หลังการทดลองดีกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ .001

ตาราง 17 ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยด้านเจตคติเพื่อป้องกันสารเสพติดก่อนและหลังทดลองภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	n	$\bar{x}$	s	Wilcoxon Signed Rank Test	
				Rank Test	p
ก่อนทดลอง	25	3.66	0.35	4.38***	< .001
กลุ่มทดลอง					
หลังทดลอง	25	3.99	0.34		
ก่อนทดลอง	25	3.80	0.34	2.04*	.042
กลุ่มควบคุม					
หลังทดลอง	25	3.86	0.38		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 17 แสดงว่าภายหลังทดลอง กลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยด้านเจตคติ เพื่อป้องกันสารเสพติดเพิ่มขึ้นจาก 3.66 เป็น 3.99 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยด้านเจตคติ ก่อนทดลองและหลังทดลองพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยด้านเจตคติก่อนทดลองดีกว่าหลังทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .001 สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อ 2 คือนักเรียนที่ได้รับ โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีเจตคติเพื่อป้องกันสารเสพติดดีกว่าก่อนทดลองและกลุ่ม ควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยด้านเจตคติหลังการทดลองดีกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ .05

ตาราง 18 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยด้านการปฏิบัติเพื่อป้องกันสารเสพติด ก่อนและหลังทดลองภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	n	$\bar{x}$	s	Wilcoxon Signed Rank Test	
				Rank Test	p
กลุ่มทดลอง	ก่อนทดลอง	25	2.11	1.98 *	.048
	หลังทดลอง	25	2.14		
กลุ่มควบคุม	ก่อนทดลอง	25	2.12	2.43*	.01
	หลังทดลอง	25	2.08		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 18 แสดงว่าภายหลังทดลอง กลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยด้านการปฏิบัติเพื่อป้องกันสารเสพติดเพิ่มขึ้นจาก 2.11 เป็น 2.14 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยด้านการปฏิบัติก่อนทดลองและหลังทดลองพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยด้านการปฏิบัติ หลังทดลองดีกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อ 3 คือนักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติในป้องกันสารเสพติดดีกว่า ก่อนทดลองแต่กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยด้านการปฏิบัติเพื่อป้องกันสารเสพติดหลังการทดลอง น้อยกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ .01

ส่วนที่ 4 วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติในการป้องกันสารเสพติดหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้สถิติ Mann-Whitney U test

ตาราง 19 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้เพื่อป้องกันสารเสพติด หลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	n	$\bar{x}$	s	Mann-Whitney		
				U Test	z	p
กลุ่มทดลอง	25	20.36	2.16	191.50	2.36*	.018
กลุ่มควบคุม	25	12.92	4.43			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 19 แสดงว่าหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้เป็น 20.36 กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้เป็น 12.92 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพบว่า คะแนนเฉลี่ยด้านความรู้เพื่อป้องกันสารเสพติดของกลุ่มทดลองดีกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อ 4 คือนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีความรู้ในป้องกันสารเสพติดดีกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามปกติ

ตาราง 20 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยด้านเจตคติเพื่อป้องกันสารเสพติด หลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	n	$\bar{x}$	s	Mann-Whitney		
				U Test	z	p
กลุ่มทดลอง	25	3.99	0.34	58.50	4.35***	< .001
กลุ่มควบคุม	25	3.86	0.38			

***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 20 แสดงว่าหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยด้านเจตคติ เป็น 3.86 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยด้านเจตคติระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพบว่า คะแนนเฉลี่ย

ด้านเจตคติเพื่อป้องกันสารเสพติดของกลุ่มทดลองดีกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อ 5 นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีเจตคติในป้องกันสารเสพติด ของกลุ่มทดลองดีกว่ากลุ่มควบคุม

ตาราง 21 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยด้านการปฏิบัติเพื่อป้องกันสารเสพติดหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	n	$\bar{x}$	s	Mann-Whitney		
				U Test	z	p
กลุ่มทดลอง	25	2.14	0.24	141.50	3.39***	.001
กลุ่มควบคุม	25	2.08	0.22			

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 21 แสดงว่าหลังการทดลองของกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยด้านการปฏิบัติ เป็น 2.14 กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยด้านการปฏิบัติเป็น 2.08 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยด้านการปฏิบัติ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยด้านการปฏิบัติ หลังการทดลองของกลุ่มทดลองดีกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อ 6 คือนักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติในป้องกันสารเสพติดของกลุ่มทดลองดีกว่ากลุ่มควบคุม

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาประสิทธิภาพโครงการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการป้องกันสารเสพติด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ วิหารแดง จังหวัดสระบุรี

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับโครงการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีความรู้ในการป้องกันสารเสพติดดีกว่าก่อนได้รับโครงการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
2. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับโครงการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีเจตคติในการป้องกันสารเสพติดดีกว่าก่อนได้รับโครงการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
3. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับโครงการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีการปฏิบัติในการป้องกันสารเสพติดดีกว่าก่อนได้รับโครงการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
4. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับโครงการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีความรู้ในการป้องกันสารเสพติดดีกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามปกติ
5. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับโครงการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีเจตคติในการป้องกันสารเสพติดดีกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามปกติ
6. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับโครงการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีการปฏิบัติในการป้องกันสารเสพติดดีกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามปกติ

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นกลุ่มนักเรียนชายหญิง ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ วิหารแดง จังหวัดสระบุรี จำนวน 2 โรงเรียน แล้วแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ได้โรงเรียนวัดศรีสัจจาวาส จำนวน 25 คน เป็นกลุ่มทดลอง และโรงเรียนชุมชนวิหารแดง จำนวน 25 คน เป็นกลุ่มควบคุม

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ในการป้องกันสารเสพติดสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วย

1.1 โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ครั้งที่ 1 เรื่อง เป้าหมายชีวิต เพื่อให้นักเรียนสามารถกำหนดเป้าหมายชีวิตได้ และแนวทางที่นำไปสู่เป้าหมายชีวิต

1.2 โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ครั้งที่ 2 เรื่อง รักเพื่อนต้องเตือนให้เป็น นักเรียนสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ที่เตือนเพื่อนได้

1.3 โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ครั้งที่ 3 เรื่อง พิชัยจากสารเสพติด นักเรียนสามารถบอกความหมายของสารเสพติด และวิเคราะห์สถานการณ์ในชุมชนและบอกผลกระทบต่อโรงเรียนได้

1.4 โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ครั้งที่ 4 เรื่อง ทักษะการปฏิเสธ ในสถานการณ์ที่นักเรียนอาจถูกชักชวนให้มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อสารเสพติด สามารถปฏิเสธได้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป จำนวน 12 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบบันทึกการมีส่วนร่วม

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับสารเสพติด มีลักษณะคำตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 25 ข้อ มีค่าความยากง่าย 0.30 – 0.72 ค่าอำนาจจำแนก 0.24 – 0.75 มีความเชื่อมั่น 0.87

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเจตคติต่อการป้องกันสารเสพติด มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก 0.20 - 0.90 มีค่าความเชื่อมั่น 0.62

ตอนที่ 5 แบบสอบถามพฤติกรรมเกี่ยวกับการป้องกันสารเสพติด มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับคือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง ไม่ปฏิบัติเลย จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก 0.24 – 0.66 มีความเชื่อมั่น 0.67

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยวิเคราะห์ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป โดยแจกแจงความถี่คิดเป็นร้อยละ

2. สรุปผลการจัดกิจกรรมของโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการป้องกันสารเสพติดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ครั้งที่ 1 – 4

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้เจตคติ การปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลองและหลังการทดลองภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้สถิติ Wilcoxon Signed Rank test

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรู้ เจตคติ การปฏิบัติเพื่อป้องกันสารเสพติดหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้สถิติ Mann-Whitney U test

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาประสิทธิผลของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อพฤติกรรมการป้องกันสารเสพติดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

1. ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไป

พบว่านักเรียนทั้งสองเป็นนักเรียนชายมากกว่านักเรียนหญิง ส่วนใหญ่มีอายุ 12 ปี และอาศัยอยู่กับบิดามารดา มีเพื่อนสนิททั้งในและนอกโรงเรียน กิจกรรมในเวลาว่างที่นักเรียนทั้งสองเลือกเป็นอันดับ 1,2,3 คือ ดูโทรทัศน์ เล่นกีฬา และเที่ยวเตร็ดเตร่บ้านเพื่อน ตามลำดับ สัมพันธภาพของครอบครัวของโรงเรียนทั้งสองส่วนใหญ่รักกันดี และบุคคลที่ไว้วางใจคือ มารดา

2. ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า

การจัดโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันสารเสพติดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดสระบุรี มีประสิทธิผลต่อความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติดังนี้

2.1 นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีความรู้ในการป้องกันสารเสพติดดีกว่าก่อนได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 และดีกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

2.2 นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีเจตคติในการป้องกันสารเสพติดดีกว่าก่อนได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 และดีกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001

2.3 นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ด้านการปฏิบัติในการป้องกันสารเสพติดดีกว่าก่อนได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และดีกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001

อภิปรายผล

จากการศึกษาค้นคว้า ประสิทธิภาพของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อพฤติกรรมการป้องกันสารเสพติดของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. องค์ประกอบด้านประสบการณ์ ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามเพื่อรวบรวมประสบการณ์ของผู้เรียน ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มย่อยอภิปรายการเตือนจากสถานการณ์จำลอง ซึ่งการอภิปรายกลุ่มนักเรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์ถึงอันตรายของสารเสพติด ฝึกการปรับตัวร่วมกับผู้อื่น สมาชิกกลุ่มต่างให้ความร่วมมือ

2. องค์ประกอบด้านสะท้อนความคิด/อภิปราย ผู้วิจัยให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นตามใบงานที่มอบหมาย

3. องค์ประกอบด้านความคิดรวบยอด เป็นการสร้างความคิดรวบยอดร่วมกัน และผู้วิจัยได้เพิ่มแนวคิดที่ควรได้ให้สมบูรณ์

4. องค์ประกอบด้านประยุกต์แนวคิด การแนะนำให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมที่ประยุกต์ความรู้ที่เกิดขึ้น

ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ด้านความรู้ในการป้องกันสารเสพติด

ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นกลุ่มทดลองภายหลังได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อพฤติกรรมการป้องกันสารเสพติดมีความรู้ในการป้องกันสารเสพติดมีความรู้เพิ่มขึ้นขึ้นมากกว่าก่อนได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ข้อ 1 ที่ว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีความรู้ในการป้องกันสารเสพติดดีกว่าก่อนได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 4 ที่ว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีความรู้ในการป้องกันสารเสพติดดีกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามปกติ ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า การสอนแบบมีส่วนร่วมซึ่งผู้วิจัยตั้งคำถามให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ พร้อมทั้งให้เนื้อหา โดยการบรรยาย ประกอบวีดิทัศน์ การยกตัวอย่างประกอบทำให้ผู้เรียนนึกความรู้ความเข้าใจและการอภิปรายถึงอันตรายและความสำคัญของการป้องกันสารเสพติดซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจและมีความรู้เพิ่มขึ้นกว่าเดิม สอดคล้องกับประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 123) ที่กล่าวว่า การเชื่อมโยงการเรียนรู้ไม่ได้เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติหรือเกิดโดยบังเอิญ แต่จะต้องมีการวางแผนให้เกิดขึ้น ผู้สอนต้องคำนึงถึงการสอนในสิ่งที่เด็กจะนำความรู้ไปใช้ หมายความว่าสิ่งที่เรียนในโรงเรียนจะต้องใกล้เคียงกับสิ่งที่เกิดขึ้นกับชีวิตจริง

การศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับ กฤษณา ศรีวัฒนรัตน์. (2544 : 88) ศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้การเสริมสร้างทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนัก

งานการประถมศึกษาอำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ซึ่งพบว่ากลุ่มทดลองมีความตระหนักรู้ในตนเองเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ ทักษะการตัดสินใจไม่สูบบุหรี่และแก้ไขปัญหา และมีทักษะการปฏิเสธโดยไม่เสียสัมพันธืที่ดีกว่าก่อนการได้รับโปรแกรมสุขศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ รัตนา เจริญสาธิต.(2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาผลการสอนเพศศึกษาโดยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อความรู้และทักษะชีวิตเกี่ยวกับเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ซึ่งพบว่าภายหลังการสอนเพศศึกษาโดยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กลุ่มทดลองมีความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาดีกว่าก่อนได้รับการสอนเพศศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ด้านเจตคติ ในการป้องกันสารเสพติด

ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นกลุ่มทดลองภายหลังได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อพฤติกรรมการป้องกันสารเสพติดมีเจตคติในการป้องกันสารเสพติดมีเจตคติดีขึ้นขึ้นมากกว่าก่อนได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ข้อ 2 ที่ว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีเจตคติในการป้องกันสารเสพติดดีกว่าก่อนได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 5 ที่ว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีเจตคติในการป้องกันสารเสพติดดีกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามปกติ พบว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีเจตคติในการป้องกันสารเสพติดดีกว่าก่อนทดลองและดีกว่ากลุ่มควบคุม สามารถอภิปรายผลได้ว่า การดำเนินกิจกรรมโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเรื่องเป้าหมายชีวิต ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ผู้วิจัยได้นำการเสริมสร้างทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมาประยุกต์ใช้โดยมีจุดประสงค์เพื่อสร้างเจตคติในการป้องกันสารเสพติดเพื่อให้กลุ่มทดลองสามารถกำหนดเป้าหมายในชีวิตได้ และได้แนวทางที่เป็นรูปธรรมนำไปสู่เป้าหมายชีวิต โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนมีส่วนร่วม โดยเริ่มใช้คำถามและการตอบคำถามเป็นการนำเข้าสู่บทเรียน การใช้คำถาม ถามความรู้สึถึงเหตุการณ์ที่ตรงกับชีวิตจริงในการเรียนรู้ สะท้อนความคิด และการเรียนรู้จากกรณีศึกษาเรื่อง บารมีคนสู้ชีวิต เป็นการสอนเจตคติมีองค์ประกอบ 2 ด้าน คือการสร้างความรู้สึที่สอดคล้องกับเจตคติดังกล่าว คือการเสนอทางเลือกให้แก่บารมี (กรณีศึกษา) และการจัดระบบความคิดความเชื่อ

การศึกษาคั้งนี้สอดคล้องกับ รัตนา เจริญสาธิต (2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาผลการสอนเพศศึกษาโดยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อความรู้และทักษะชีวิตเกี่ยวกับเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ซึ่งพบว่าภายหลังการสอนเพศศึกษาโดยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กลุ่มทดลองมีความภูมิใจในตนเอง และสอดคล้องกับ อรดา วงษ์ใส (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้การเสริมสร้างทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อทักษะชีวิตในการป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ราชบุรี เขต 2 (สำนักงานการประถมศึกษา) พบว่ากลุ่มทดลองมีการตระหนักในตนเอง ความภูมิใจในตนเอง ดีวก่อนได้รับโปรแกรมสุขศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ด้านการปฏิบัติในการป้องกันสารเสพติด

ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นกลุ่มทดลองภายหลังได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อพฤติกรรมในการป้องกันสารเสพติดมีความรู้ในการป้องกันสารเสพติดมีความรู้เพิ่มขึ้นขึ้นมากกว่าก่อนได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ข้อ 3 ที่ว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีการปฏิบัติในด้านการป้องกันสารเสพติดดีกว่าก่อนได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 6 ที่ว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีการปฏิบัติในด้านการป้องกันสารเสพติดดีกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามปกติ ทั้งนี้ก็ปรากฏผลได้ว่า เนื่องจากนักเรียนในกลุ่มทดลองได้รับกิจกรรมการเรียนการสอนจากโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่องทักษะการปฏิเสธที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ผู้วิจัยได้นำการเสริมสร้างทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมาประยุกต์ใช้ โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้กลุ่มทดลองสามารถปฏิเสธ เพื่อหลีกเลี่ยงสารเสพติด โดยการนำกระบวนการกลุ่มมาใช้ในการจัดกิจกรรม เพื่อให้ นักเรียนมีการระดมสมอง แลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น และการแสดงบทบาทสมมติถึงวิธีการปฏิบัติโดยการปฏิเสธเพื่อไม่เสียสัมพันธภาพ รวมทั้งการบรรยายถึงการปฏิเสธโดยไม่เสียสัมพันธภาพและให้นักเรียนกลุ่มทดลองมีส่วนร่วมสรุปเกี่ยวกับการปฏิเสธโดยไม่เสียสัมพันธภาพ พบว่านักเรียนมีการปฏิบัติเพื่อป้องกันสารเสพติด ดีขึ้นกว่าเดิม

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สอดคล้องกับ กฤษณา ศรียมณีรัตน์. (2544 : 88) ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้การเสริมสร้างทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อพฤติกรรมในการป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ซึ่งพบว่ากลุ่มทดลองมีทักษะการตัดสินใจไม่สูบบุหรี่และแก้ไขปัญหาดีกว่าก่อนการได้รับโปรแกรมสุขศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ รัตนา เจริญสาธิต.(2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาผลการสอนเพศศึกษาโดยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อทักษะชีวิตเกี่ยวกับเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ซึ่งพบว่าภายหลังการสอนเพศศึกษาโดยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กลุ่มทดลองมีทักษะชีวิตเกี่ยวกับเพศศึกษาในด้านทักษะการตัดสินใจ และทักษะการปฏิเสธโดยไม่เสียสัมพันธภาพดีกว่าก่อนได้รับการสอนเพศศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ พรดี ลิ้มปรัดนากร. (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้การเสริมสร้างทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อทักษะชีวิตในการป้องกันพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ผลการศึกษาพบว่าภายหลังการได้รับ

โปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้การเสริมสร้างทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม พบว่ากลุ่มทดลองมีทักษะการแก้ปัญหาและดีกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ อรดา วงษ์ใส (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้การเสริมสร้างทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อทักษะชีวิตในการป้องกันและการเสพยาสูบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 (สำนักงานการประถมศึกษา) พบว่ากลุ่มทดลองมีทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาสูบ ทักษะการตัดสินใจ และทักษะปฏิเสธโดยไม่เสียสัมพันธภาพดีกว่าก่อนได้รับโปรแกรมสุขศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ผลการศึกษาพบว่า โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการป้องกันสารเสพติดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถทำให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีความรู้ เจตคติ การปฏิบัติดีกว่าก่อนได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ดังนั้นควรนำโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการป้องกันสารเสพติดไปประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน การให้สุขศึกษาสำหรับนักเรียนให้ได้ผลดีและเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น

2. การจัดโปรแกรมในงานวิจัยต่างๆ ควรมุ่งเน้นการจัดผสมผสานกับกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นหลัก โดยผู้วิจัยและครูเป็นผู้เสนอแนะและสนับสนุนการแสดงความคิดเห็นและแนวคิดที่ควรได้ในการจัดกิจกรรมทุกครั้ง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับสาระวิชาอื่น ๆ
2. ศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยมีผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมกับการสอนสุขศึกษาด้วยวิธีอื่นๆ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. (2528). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและ
จิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- กรมการฝึกหัดครู.. (2530). การศึกษาสภาพการใช้สารเสพติดในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ :
หน่วยศึกษานิเทศน์.
- กรมตำรวจ. (2540). เปรียบเทียบผลการจับกุมยาเสพติดประเภทต่าง ๆ ระหว่างปี พ.ศ. 2536
–2540. กรุงเทพฯ : กรมฯ.
- กรมวิชาการ. (2540). ร่วมใจต้านภัยสารเสพติด คู่มือการเรียนรู้ : การใช้กระบวนการแนะแนว
เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การ
ศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2536). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติด ในกลุ่มนักเรียนไทย.
กรุงเทพฯ : กรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2544). รายงานการศึกษารูปแบบการดำเนินงานป้องกันและการแก้ปัญหาสารเสพติด
ในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2544). รูปแบบการดำเนินงานป้องกันและแก้ปัญหาสารเสพติดในสถานศึกษา.
กรุงเทพฯ : ศูนย์กลางดพรว.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2539). การสอนทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม. กรม
อนามัย. อัดสำเนา.
- _____. (2541). คู่มือแนวทางการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการระบาดของยาบ้า ด้านการ
แพทย์และสาธารณสุข. กรุงเทพฯ : กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.
- _____. (2542). การสอนทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม. กรมอนามัย.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2539). การสอนทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม. กรม
อนามัย กระทรวงสาธารณสุข.
- _____. (2544). รายงานสถิติวิเคราะห์ระบบข้อมูลการติดสารเสพติด ประชากรซึ่งรับการ
บำบัดทั่วประเทศ จำแนกตามสถานพยาบาล ปีงบประมาณ พ.ศ. 2543. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์.

- กฤษฎณา ตริยมณีนรัตน์. (2544). ประสิทธิภาพของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้การเสริมสร้างทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- ชูศรี วงศ์รัตน. (2534). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หงลักษณ์ โดบันลือภพ. (2539). การประยุกต์ทฤษฎีแรงจูงใจในการป้องกันโรคร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมเพื่อการป้องกันการพึ่งยาแอมเฟตามีนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- บุญยงค์ เกียวการคำ. (2534). "วิธีการสุขศึกษา," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาสุขศึกษา หน่วยที่ 8. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญเยี่ยม ตระกูลวงษ์. (2538). "จิตวิทยาสังคมกับสาธารณสุข," เอกสารการสอนชุดวิชาสังคมวิทยาการแพทย์ หน่วยที่ 9-15 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์
- ประเทือง ภูมิภัทราคม. (2535). การปรับพฤติกรรม ทฤษฎีการประยุกต์. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยาและแนวคณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2526). ทศนคติ : การจัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : พีรพัฒนา.
- ปิ่น โภ. (2540). ประสิทธิภาพของโปรแกรมสุขศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมการป้องกันยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2539). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดีการพิมพ์.
- ประยูร อองกุลนะ. (ม.ป.ป) คู่มือแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อป้องกันเอดส์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา. สังกัดกรมสามัญ.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2536). การปรับพฤติกรรมเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : โครงการส่งเสริมตำราทบทวนมหาวิทยาลัย.
- พรดี ลิ้มปรัดนากร. (2547). ผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้การเสริมสร้างทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อทักษะชีวิตในการป้องกันพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- มานี ชูไทย. (2523). *วิชาการสุศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล.
- มาลินี จุฑะรพ. (2537). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ.
- รัตนา จริณสาธิต. (2546). *ผลของการสอนเพศศึกษาโดยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ที่มีต่อ ความรู้และทักษะชีวิตเกี่ยวกับเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียน สาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร(ฝ่ายมัธยม)*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (สุศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เรณู โกยสุโข. (2539). "นโยบายการสุศึกษาแห่งชาติ," ใน *เอกสารประกอบการสัมมนาวิชา การสุศึกษา เรื่อง การประเมินผลงานสุศึกษาในปีงบประมาณ 2539*. กรุงเทพฯ : กองสุศึกษา.
- วิจิตร บุญยะโหดระ. (2538). *อุบัตถิยไกล่ตัว เล่ม 1*. กรุงเทพฯ : ธรรมสาร.
- วิชาการ (2534). *คู่มือหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- _____. (2534). *แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุรัสภา ลาดพร้าว.
- _____. (2535). *หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533)*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2538, กุมภาพันธ์-มีนาคม). "คำเเลี่ยนกับการแปลความหมาย : เรื่องง่าย ๆ ที่บางครั้งก็พลาดได้," *ข่าวสารการวิจัยการศึกษา*. 18(3) : 8 – 11.
- วิเชียร จันทะโชติ. *การพัฒนาหลักสูตรการป้องกันยาเสพติดสำหรับนักศึกษาอุตสาหกรรม สถาบันราชภัฏอุดรธานี*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง, ม.ป.ป.
- วิภาพรรณ ผลผลา. (2541). *ประสิทธิผลของโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อป้องกันเอดส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1โรงเรียนสตรีวิทยา 2*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (สุศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วีรวรรณ สุธีรไกรลาศ. (2536). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการต้านทานการติดยาเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (สุศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์. (2544). *ระบบข้อมูลการติดยาเสพติด*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2536). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สรศักดิ์ภูณณ์ ดวงคำสวัสดิ์. (2537,กันยายน). "การนำทฤษฎีแรงสนับสนุนทางด้านสังคมมาใช้ในงาน สุขศึกษา," *เพื่อนสุขภาพ*. 6(1) : 29 – 35.
- สิริวรรณ ศรพหล และ พันทิพา อุทัยสุข (2529). "การสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง," ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการสอนหน่วยที่ 8 – 15 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*. กรุงเทพฯ : บริษัทประชาชน.
- สุขฤดี ธัชตฤตการสกุล. (2543). *โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.(สุขศึกษา) : กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- สุชา จันทรเฒ. (2538). *จิตวิทยาวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุรพล ปธานวนิช. (2536). "การพัฒนาเครื่องมือมาตรฐานสำหรับการประเมินผลโครงการเผยแพร่เพื่อการป้องกันสารเสพติด (ฐานชุมชน)," ใน *ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการลดอุปสงค์ในการใช้สารเสพติด พ.ศ. 2532-2539*. หน้า 103-104. กรุงเทพฯ : การป้องกันยาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2541). *จิตวิทยาการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรีย์ จันทรโมลี. (2527). *วิธีการให้สุขศึกษา*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาสุขศึกษา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2540). *ข้อมูลผู้เข้ารับการบำบัดรักษา*. กรุงเทพฯ : สำนักงานพัฒนาการป้องกัน.
- _____. (2543). *มาตรการการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด*. กรุงเทพฯ : สำนักงานสำนักนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2545). *มาตรการการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด*. กรุงเทพฯ : สำนักงานสำนักนายกรัฐมนตรี.
- อรดา วงษ์ไสว. (2547). *ผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้การเสริมสร้างทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อทักษะชีวิตในการป้องกันการเสพติดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรี เขต 2 (สำนักงานการประถมศึกษา)*. ปรินูญานิพนธ์ วท.ม.(สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- อารีย์ พันธุ์มณี. (2538). *จิตวิทยาการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ.

- Bandura, Albert. (1969). *Principle of Behavior Modification*. New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc.,
- Botvin GJ et al. (1995,). "Long – term follow-up result of a randomized drug abuse prevention trial In a white middle – class population," *Journal of Behavioral Medicine*. 273(14) : 1106-1112.
- Gross, Alan M. and Ronald. S. Drabman. (1982). "Teaching Self – Recording, Self – Reward to Nonclinic Children and A adolescents," in *Self – Management and Behavior Change From Theory to Practice* : Edited by Paul Karoly and Frederick H. Kanfer. P. 258 –314. New York : Pergamon Press,
- Kaplan, C.D., J.A. Husch and B. Bieleman. (1994,). "The Prevention of Stimulant Misuse," *Addiction*. 89(11) : 517 –1521
- Kazdin, Aalan E. (1984). *Behavior Modification in Applied Setting*. Illinois : Dorsey Press.
- Marcos, A.C. and S.J. Bahr. (1995, September). "Drug Progression Model : A Social Control Test," *Int. J. Addict*. 30(11) : 1383 – 1405
- Paulson, Patricia C. (1971, March). "Psychosocial Factor in Drug Use Among Community Collage Students," *Dissertation Abstracts*. 31(9) : 5455 – 5456B
- Slavin R. E. (1980, Summer) "Cooperative Learning" *Review of Education Research*. 50 (2) : 315-342.
- Stienberg, Laurence D. (1993). *Adolescence*. 3rd ed. International Edition : McGraw-hill.
- St. Lawrence JJ. Jefferson KW, Banks PG et al. (1994,). Cognitive behavioral group in intervention to assist substance dependent adolescents in lowering HIV infection risk," *AIDS Education and Prevention*. 6(5) : 425 –435.
- Wilson, Terence G. and Daniel K.O. Leary. (1980). *Principles of Behavior Therapy*. New Jersey : Prentice Hall.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญ
หนังสือราชการ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. รองศาสตราจารย์ สพญ. นภาพร มัชฌิมางกูร	ภาควิชาสุขศึกษา คณะพลศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์ ดร. ทรงพล ต่อนี่	ภาควิชาสุขศึกษา คณะพลศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วีนัส ปัทมภาสพงษ์	ภาควิชาสุขศึกษา คณะพลศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. อาจารย์ ดร. แสณ สมนึก	ฝ่ายงานวัดผลและประเมินผล
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชั้น
พื้นฐาน สระบุรี เขต 2
5. คุณสุภา วิเชียรพงษ์	งานสุขศึกษา โรงพยาบาลวิหารแดง
อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

ที่ ศธ 0519.12/ 11444

บัณฑิตวิทยาลัย 87
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

19 พฤศจิกายน 2547

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลวิหารแดง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาว อาริยา ทรัพย์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาสุศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ประสิทธิผลของการเรียนรู้แบบมี
ส่วนร่วมต่อพฤติกรรมการป้องกันสารเสพติดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
อำเภอวิหารแดง จ.สระบุรี” โดยมี รองศาสตราจารย์วิชา สุขวงศ์ และ อาจารย์กมลมาลย์ วิรัตน์เศรษฐิน
เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์สุดา วิเชียรพงษ์
เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันสารเสพติด และโปรแกรม
การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันสารเสพติด

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ
แบบสอบถาม และโปรแกรมฯให้ นางสาว อาริยา ทรัพย์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จีระเชษฐกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 036-377981 มือถือ 09-8084852

บันทึกข้อความ

88

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย นศว โทร. 5731, 5618

ที่ ศธ 0519.12/11446

วันที่ 14 พฤศจิกายน 2547

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะพลศึกษา

เนื่องด้วย นางสาวเรียง ถาวรทรัพย์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาสุขศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปฏิญานิพนธ์ เรื่อง “ประสิทธิผลของการเรียนรู้แบบมี
ส่วนร่วมต่อพฤติกรรมการป้องกันสารเสพติดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
อำเภอวิหารแดง จ.สระบุรี” โดยมี รองศาสตราจารย์วิริยา สุขวงศ์ และ อาจารย์กมลมาลย์ วิรัตน์เศรษฐิน
เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปฏิญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ รองศาสตราจารย์
นภาพร มัชฌมังกูร ผู้ช่วยศาสตราจารย์วินัส ปัทมภาสพงษ์ และ อาจารย์ทรงพล ต่อนี้ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ
แบบสอบถามความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันสารเสพติด และโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
เพื่อป้องกันสารเสพติด

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ
แบบสอบถาม และโปรแกรมฯให้ นางสาวเรียง ถาวรทรัพย์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จีระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 0519.12/11456

บัณฑิตวิทยาลัย 89

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

19 พฤศจิกายน 2547

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบ้านดอน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม และโปรแกรมฯ

เนื่องด้วย นางสาว เถาว์ทรัพย์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาสุศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “ประสิทธิผลของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อพฤติกรรมการป้องกันสารเสพติดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการศึกษาอำเภอวิหารแดง จ.สระบุรี” โดยมี รองศาสตราจารย์วิริยา สุขวงศ์ และ อาจารย์กมลมาลย์ วิรัตน์เศรษฐิน เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอใช้สถานที่ทดลองใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันสารเสพติด กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 30 คน และเป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันสารเสพติด ในระหว่างเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม 2547

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาว เถาว์ทรัพย์ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 036-377981 มือถือ 09-8084852

/9 พฤศจิกายน 2547

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบ้านราษฎร์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม และโปรแกรมฯ

เนื่องด้วย นางสาวเริง ถาวรทรัพย์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาสุศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “ประสิทธิผลของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อพฤติกรรมการป้องกันสารเสพติดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวิหารแดง จ.สระบุรี” โดยมี รองศาสตราจารย์วิชา สุขวงศ์ และ อาจารย์กมลมาลย์ วิรัตน์เศรษฐิน เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอใช้สถานที่ทดลองใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันสารเสพติด กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 20 คน และเป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันสารเสพติด ในระหว่างเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม 2547

จึงเรียนมาเพื่อขอบความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวเริง ถาวรทรัพย์ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ จีระเชษฐกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 036-377981 มือถือ 09-8084852

ที่ ศธ 0519.12/11445

บัณฑิตวิทยาลัย 91
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

19 พฤศจิกายน 2547

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 2

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวเรียง ถาวรทรัพย์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาสุศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ประสิทธิผลของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อพฤติกรรมการป้องกันสารเสพติดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวิหารแดง จ.สระบุรี” โดยมี รองศาสตราจารย์วิชา สุขวงศ์ และ อาจารย์กมลมาลย์ วิรัตน์เศรษฐิน เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์แสน สมนึก เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันสารเสพติด และโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันสารเสพติด

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม และโปรแกรมฯให้ นางสาวเรียง ถาวรทรัพย์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ จีระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 036-377981 มือถือ 09-8084852

19 พฤศจิกายน 2547

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศรีสังฆาวาส

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม และโปรแกรมฯ

เนื่องด้วย นางสาวธรรพรพย์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาสุขศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ประสิทธิผลของการเรียนรู้แบบมี
ส่วนร่วมต่อพฤติกรรมการป้องกันสารเสพติดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
อำเภอวิหารแดง จ.สระบุรี” โดยมี รองศาสตราจารย์วิริยา สุขวงศ์ และ อาจารย์กมลมาลย์ วิรัตน์เศรษฐิน
เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
โดยขอใช้สถานที่ทดลองใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันสารเสพติด กับนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 6 จำนวน 25 คน และตอบแบบสอบถามความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันสารเสพติด
ในระหว่างเดือนธันวาคม 2547 - มกราคม 2548

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวธรรพรพย์ ได้เก็บข้อมูล
ในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จีระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 036-377981 มือถือ 09-8084852

ภาคผนวก ข

โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

เพื่อป้องกันสารเสพติดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ครั้งที่ 1

เรื่อง เป้าหมายชีวิต

สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เวลา 60 นาที

จุดประสงค์การเรียนรู้ : การสร้างเจตคติเพื่อการป้องกันสารเสพติด

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถกำหนดเป้าหมายในชีวิตได้
2. เพื่อให้นักเรียนได้แนวทางที่เป็นรูปธรรมนำไปสู่เป้าหมายชีวิต

สาระสำคัญ : การสร้างเจตคติเพื่อการป้องกันสารเสพติด เป็นการกำหนดเป้าหมายในชีวิตให้นักเรียนและเป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้มีการปฏิบัติร่วมกัน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จที่ร่วมกันตั้งไว้

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน :

องค์ประกอบ PL	บทบาทนักเรียน	บทบาทครู	สื่อการเรียนรู้
ขั้นรู้ชัด เห็นจริง ประสบการณ์	- นักเรียนสนทนา โดยพูดถึงความสำคัญและอันตรายสารเสพติด	- เกริ่นนำความสำคัญอันตรายสารเสพติด - แจกใบงานที่ 1 และรวบรวมความคิดเห็นจากการสังเกตการณ์แต่ละกลุ่ม	ใบงานที่ 1 เป้าหมายชีวิต
ความคิดรวบยอด	- นักเรียนอ่านใบความรู้และบันทึกความคิดเห็นของกลุ่ม รายงานหน้าชั้น	- บรรยายใบความรู้และสรุปข้อคิดเห็นกลุ่มใหญ่	ใบความรู้ "การสร้างความเชื่อมั่น"
สะท้อนความคิดเห็น / อภิปราย	- อภิปรายเพื่อหาวิธีที่เหมาะสม ในการสร้างความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการป้องกันสารเสพติดแก่ตนเอง	- ให้นักเรียนกับครูช่วยกันสรุปวิธีที่เหมาะสมในการสร้างความเชื่อมั่น	- ใบงานที่ 2 หาความเหมาะสมในการสร้างความเชื่อมั่น
ขั้นลงมือกระทำ ประยุกต์แนวคิด	- นักเรียนอ่านกรณีศึกษา ในใบงานที่ 3 อภิปรายว่าจะมีแนวทางเพื่อป้องกันการติดสารเสพติด		- ใบงานที่ 3 กรณีศึกษา "บารมีคนสู้ชีวิต"

องค์ประกอบ PL	บทบาทนักเรียน	บทบาทครู	สื่อการเรียนรู้
ความคิดรวบยอด - กลุ่มใหญ่	- นักเรียนรายงานหน้าชั้นและช่วยกันสรุปความมุ่งหมายในชีวิต	- ครูสังเกต/สรุปจากรายงานกลุ่มและเพิ่มเติม	ใบความรู้ การสร้างความเชื่อมั่น

สื่อการเรียนการสอน

1. ใบงานที่ 1 , 2 และ 3
2. ใบความรู้กรณีศึกษา “บารมีคนสู้ชีวิต”
3. ใบความรู้ การสร้างความเชื่อมั่น

การประเมินผล

1. สังเกตการมีส่วนร่วมในการอภิปรายกลุ่ม
2. พิจารณาผลสรุปของกลุ่ม

ใบงานที่ 1
โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่อง เป้าหมายชีวิต คำชี้แจง นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 2-4 คน ให้ 2 คนจับคู่กัน โดยมีคนหนึ่งเป็นผู้ฝึกพูด เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับอีกคนหนึ่ง โดยพูดให้เห็นความสำคัญในการกำหนดเป้าหมายชีวิต ส่วนเพื่อนที่เหลือบันทึกความคิดเห็นของตนเองและแสดงความคิดเห็นขณะสังเกตพฤติกรรมของเพื่อน ๆ ที่ฝึกพูดทั้งสอง จากนั้นให้กลุ่มใหญ่ช่วยกันรวบรวมความคิดเห็นจากการสังเกตการณ์ของกลุ่ม

ใบความรู้ การสร้างความเชื่อมั่น
โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่อง "เป้าหมายชีวิต"

ประเด็น การสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง

การสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นคุณลักษณะที่สำคัญยิ่งที่จะช่วยให้คนเราทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จ ความเชื่อมั่นจะช่วยให้คนเราเป็นตัวของตัวเอง กล้าคิดกล้าแสดงออก สามารถปรับตัวเองเข้ากับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม ทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยความมั่นใจ ยอมรับผลที่เกิดขึ้นด้วยความพอใจและภาคภูมิใจ สามารถเผชิญเหตุการณ์ต่าง ๆ และแก้ปัญหาด้วยความรู้สึกที่มั่นคง ซึ่งจะทำให้เป็นผู้มีสุขภาพจิตดี และมีความสุขในการดำรงชีวิต

การสร้างความเชื่อมั่นให้กับตนเองได้ มีองค์ประกอบ 2 ประการคือ

1. การรู้จักตนเอง คือ ความสามารถในการเข้าใจตนเองและผู้อื่น เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น สามารถตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผลเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนปรับตัวให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
2. การมีวินัยในตนเอง เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกด้วยการคิดตัดสินใจ และเลือกทำตามข้อตกลงด้วยความสมัครใจ เพื่อแก้ปัญหาซึ่งสามารถทำให้ควบคุมตนเองให้ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องได้

ดังนั้น เมื่อเราสร้างความเชื่อมั่นให้กับตนเองได้สำเร็จจะทำให้เราปฏิเสธการใช้สารเสพติดได้ด้วยความมั่นใจพร้อมทั้งให้เหตุผลที่ดี

ใบงานที่ 2 การหาวิธีที่เหมาะสมในการสร้างความเชื่อมั่น
โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่อง "เป้าหมายชีวิต"

คำชี้แจง ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ 5 คน โดยให้มีสมาชิกใหม่อย่างน้อย 2 คนแล้วอภิปราย
แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อหาวิธีที่เหมาะสมในการสร้างความเชื่อมั่นแก่ตนเอง
ให้กลุ่มส่งตัวแทนรายงานหน้าชั้น และครูให้ข้อสังเกตและเพิ่มเติม

ใบงานที่ 3 กรณีศึกษา "บารมีคนสู้ชีวิต"
โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่อง "เป้าหมายชีวิต"

กรณีศึกษา -บารมีอยู่ในระหว่างบำบัดเพื่องดสารเสพติดอย่างเด็ดขาด เขาอายุ 12 ปี เรียนจบ
ป.6 เคยทำงานรับจ้างทั่วไป พ่อรับราชการส่วนแม่มีเพิงขายอาหารเล็ก ๆ อยู่หน้าบ้าน พี่สาว
คนโต รับงานเย็บเสื้อผ้ามาทำที่บ้าน และต้องไปส่งงานทุก ๆ 3 วัน บารมี มีมอเตอร์ไซด์อยู่คัน
หนึ่งสภาพกลางเก่ากลางใหม่ ส่วนน้องสาวคนเล็กช่วยแม่ทำอาหารขาย ขณะนี้แม่อายุมากขึ้น
ไปจ่ายของในตลาดเช้ามีดแล้วต้องกลับมาทำอาหารรวมทั้งต้องขายให้ลูกค้าจนหมดกว่าจะล้าง
ชามล้างจานเสร็จ แม่ก็แทบไม่มีแรงทำงานในวันต่อไปอีกแล้ว

ถ้านักเรียนจะแนะนำบารมีให้กำหนดเป้าหมายชีวิตเขาเองแล้ว นักเรียนจะเสนอทางเลือก
พร้อมกับเหตุผลใดบ้างแก่บารมี

- ส่งตัวแทนกลุ่มเพื่อรายงานหน้าชั้น และฟังข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากครู

โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ครั้งที่ 2

เรื่อง รักเพื่อนต้องเตือนให้เป็น

สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เวลา 60 นาที

- จุดประสงค์การเรียนรู้ : 1. เพื่อให้ความรู้เรื่องสารเสพติด
2. วิเคราะห์สถานการณ์ที่เตือนเพื่อนได้
3. เพื่อฝึกทักษะการเตือนตามสถานการณ์ที่กำหนดได้
- สาระสำคัญ : การให้ความรู้เรื่องสารเสพติด ทำให้นักเรียนสามารถเตือนเพื่อนได้ เมื่อเพื่อนมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อสารเสพติดโดยไม่เสียสัมพันธภาพ และเป็นการป้องกันปัญหาสารเสพติดได้

กิจกรรมการเรียนการสอน :

องค์ประกอบ PL	กิจกรรมการเรียนการสอน	สื่อการเรียนรู้
ขั้นรู้ชัด เห็นจริง ประสบการณ์ -กลุ่มใหญ่ (3 นาที)	-นำเข้าสู่บทเรียนโดยครูถามนักเรียนว่า “เคยเตือนเพื่อนบ้างหรือไม่และในสถานการณ์ใดบ้าง”	
ความคิดรวบยอด -กลุ่มใหญ่ (10 นาที)	-ให้ความรู้เรื่องสารเสพติด -ครูสุ่มถาม 4-5 คน -ครูช่วยสรุปถึงสถานการณ์ที่ควรเตือนเพื่อน	-ไปความรู้ เรื่องสารเสพติด -สถานการณ์ที่ควรเตือนเพื่อน เช่น เมื่อเพื่อนทำผิดระเบียบของโรงเรียน หรือมีการซื้อขาย หรือ เสพ สารเสพติด
ประสบการณ์ -กลุ่มใหญ่ 10 นาที	อ่านตัวอย่างสถานการณ์จำลอง เรื่อง “ไปเล่นเกมคอมพิวเตอร์”	-ตัวอย่างสถานการณ์จำลอง เรื่อง “ไปเล่นเกมคอมพิวเตอร์”
สะท้อนความคิด/อภิปราย -กลุ่มเล็ก (10 นาที)	-แบ่งกลุ่ม 5-6 คน เขียน อภิปรายตามประเด็นในใบงาน 1 “ไปเล่นเกมคอมพิวเตอร์กันเถอะ”	-ใบงาน 1 สถานการณ์จำลอง “ไปเล่นเกมคอมพิวเตอร์กันเถอะ”

องค์ประกอบ PL	กิจกรรมการเรียนการสอน	สื่อการเรียน
ความคิดรวบยอด -กลุ่มใหญ่ (12 นาที)	-ครูสุ่ม 1-2 กลุ่ม สรุปร -ครูบรรยายไปความรู้ “หลัก การเดือน” -ประเมินการฝึก โดยนักเรียน ในกลุ่มประเมินกันเอง ครูช่วย สรุปผลการประเมิน	-ไปความรู้เรื่องหลักการเดือน -ไปความรู้สำหรับครู “แนวคิดที่ ควรได้”
ขั้นลงมือกระทำ ประยุกต์แนวความคิด -กลุ่ม 6 คน (15 นาที)	-แบ่งกลุ่ม 6 คน ฝึกทักษะ เดือนเพื่อนตามสถานการณ์ที่ กำหนด ตามใบงาน 2	-ใบงาน 2 การฝึกทักษะการ เดือน 5 สถานการณ์

สื่อการเรียนการสอน

1. ตัวอย่างสถานการณ์จำลอง เรื่อง “ไปเล่นเกมคอมพิวเตอร์กันเถอะ”
2. ไปความรู้เรื่อง “หลักการเดือน”
3. ใบงานที่ 1 และใบงานที่ 2
4. ไปความรู้สำหรับครู “แนวคิดที่ควรได้”
5. ไปความรู้ เรื่องสารเสพติด (เนื้อหาที่ใช้สอนทั้งหมด)

การประเมินผล

1. สังเกตความตั้งใจและการมีส่วนร่วมในการฝึกปฏิบัติ
2. สังเกตความสนใจและการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น
ในกลุ่มย่อยและในชั้น
3. จากบทสนทนาในการฝึกปฏิบัติ
4. จากการประเมินจุดประสงค์

ตัวอย่าง สถานการณ์จำลอง เรื่อง “ไปเล่นเกมคอมพิวเตอร์กันเถอะ” โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่อง “รักเพื่อนต้องเตือนให้เป็น”	
สถานการณ์	: หน้าห้องนำชาย บอลกำลังสนทนากับเจ้ง
บอล	: เจ้ง ชั่วโมงนี้เรียนภาษาไทย เราเบื่อมากเลย เบื่อทั้งวิชา เบื่อทั้งครูเลย เราไปหาที่เล่นเกมคอมพิวเตอร์กันไหม
เจ้ง	: จะไปไหนล่ะ นี่เพิ่งจะ 10 โมงเช้านะเพื่อน
บอล	: เอาเถอะนะ เรามีที่ไปก็แล้วกัน อยู่แถวตลาดนี่เอง
เจ้ง	: ไปเล่นเกมคอมพิวเตอร์หรอ
บอล	: เออ ใช่ไปไหม สนุกนะ เรานัดพวกโจ้ไว้ด้วย เล่นเกมคอมพิวเตอร์เสร็จแล้วไปเที่ยวต่อได้เลย
เจ้ง	: นี้อบอล เราว่าอย่าโดดเรียนเลยนะ วิชาภาษาไทยนี่นะสำคัญนะ พวกเราเป็นคนไทย ถ้าไม่รู้เรื่องภาษาไทยดี อายเขาแย่เลย แล้วเราก็ไม่ชอบด้วย มันผิดระเบียบของโรงเรียน นี่ก็ใกล้สอบแล้ว เราว่านายอย่าไปเลยเล่นเกมคอมพิวเตอร์ แล้วถ้าอาจารย์รู้เข้า นายจะมีความผิดด้วยนะ เข้าห้องเรียนกันดีกว่า เชื่อเราเถอะ เราหวังดีนะ ไปเถอะได้เวลาเรียนแล้ว
บอล	: (ทำท่าลังเล...) เออ... ไปเรียนก็ไปเรียน ไม่ค่อยอยากเรียนแล้ว พวกโจ้มันด่าเราแน่เลย....เจ้งลากบอลเข้าห้องเรียน.....

ใบงานที่ 1 สถานการณ์จำลอง “ไปเล่นเกมคอมพิวเตอร์กันเถอะ” โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่อง รักเพื่อนต้องเตือนให้เป็น	
คำชี้แจง อ่านตัวอย่างสถานการณ์จำลอง “ไปเล่นเกมคอมพิวเตอร์กันเถอะ” ที่นักเรียนที่ครูแจก และ ให้นักเรียนรวมกลุ่ม 5-6 คน ช่วยกันวิเคราะห์ตามประเด็นต่อไปนี้(เวลา 10 นาที และเตรียมตัวแทนเพื่อรายงานหน้าชั้น 1. การเตือนที่เห็น เป็นการเตือนที่ดีหรือไม่ อย่างไร 2. การเตือนที่เห็นประสบความสำเร็จหรือไม่ เพราะอะไร	

ใบงานที่ 2 สถานการณ์ การฝึกทักษะการเตือน
 โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่อง “รักเพื่อนต้องเตือนให้เป็น”

คำชี้แจง ให้นักเรียนรวมกลุ่ม 5-6 คน ผลัดกันฝึกทักษะการเตือน ตามสถานการณ์ต่อไปนี้
 กลุ่มละ 1 สถานการณ์ โดยคิดบทสนทนาเอง และใช้หลักการเตือน ตามที่ได้เรียนรู้ไป
 แล้ว (เวลา 15 นาที) เสร็จแล้วเตรียมแสดงหน้าชั้น

- สถานการณ์ที่ 1 เตือนเพื่อนที่สูบบุหรี่
- สถานการณ์ที่ 2 เตือนเพื่อนที่ดื่มเบียร์หรือดื่มสุรา
- สถานการณ์ที่ 3 เตือนเพื่อนที่เสพยาบ้า
- สถานการณ์ที่ 4 เตือนเพื่อนที่หนีเรียน
- สถานการณ์ที่ 5 เตือนเพื่อนที่ชวนไปร่วมงานสังสรรค์ที่มีการใช้สารเสพติด

ใบความรู้ เรื่องหลักการเตือน

โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่อง รักเพื่อนต้องเตือนให้เป็น

การเตือนเป็นการสื่อสารที่ดี และสามารถถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ความต้องการและความ
 เข้าใจ เพื่อให้ผู้อื่นมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทำให้อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

ขั้นตอนการเตือน

1. บอกความรู้สึกของตนอย่างจริงใจ โดยอาจมีหรือไม่มีเหตุผลประกอบ
2. การบอกความรู้สึกทำให้ถูกโต้แย้งได้ยากกว่าการใช้เหตุผล
3. บอกพฤติกรรมต้องการเตือนของผู้เตือนอย่างตรงไปตรงมา
4. ถามความเห็นอีกฝ่าย เพื่อเป็นการรักษาน้ำใจของอีกฝ่าย แสดงถึงความสัมพันธ์
 ที่ดีต่อกัน

ใบความรู้สำหรับครู “แนวคิดที่ควรได้” โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่อง รักเพื่อนต้องเตือนให้เป็น	
ประเด็นอภิปราย	แนวคิดที่ควรได้
1.ให้นักเรียนวิเคราะห์บทบาทสมมุติจากสถานการณ์จำลอง ว่า การเตือนที่เห็นเป็นการเตือนที่ดีหรือไม่ อย่างไร	1.วิเคราะห์ตามหลักการเตือน ถ้อยทบาทแสดงได้ถูกต้องตามขั้นตอนและหลักการเตือนก็เป็นการเตือนที่ดี
2.การเตือนที่เห็นจากสถานการณ์จำลอง ประสบความสำเร็จหรือไม่ เพราะอะไร	2.การแสดงบทบาทจากสถานการณ์จำลอง ถ้านักเรียนเตือนเพื่อนได้และเพื่อนคล้อยตามยอมเปลี่ยนพฤติกรรม ในทางที่เหมาะสมเป็นการเตือนที่ประสบความสำเร็จ
3.ให้นักเรียนกลุ่มละ 6 คน ผลัดกันฝึกทักษะการเตือน ตามสถานการณ์ที่กำหนด	3.ประเมินตามหลักการเตือน(ใบความรู้หลักการเตือน)

ใบความรู้ เรื่องสารเสพติด

ความหมายและชนิดของสารเสพติด

1. ความหมายของสารเสพติด

สารเสพติด หมายถึง สารหรือยาที่อาจเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากธรรมชาติ หรือจากการสังเคราะห์ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกาย ไม่ว่าจะโดยการกิน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยวิธีการใดๆแล้ว จะทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจ ในลักษณะสำคัญ เช่น

ผู้ที่เสพยา ต้องเพิ่มขนาดการเสพขึ้นเรื่อยๆ

ผู้ที่เสพยา มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา หรือหยุดใช้ยา

ผู้ที่เสพยา มีความต้องการเสพทั้งร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงและต่อเนื่อง

ผู้ที่เสพยา สุขภาพทั่วไปจะทรุดโทรม

2. ชนิดของสารเสพติด

1. **บุหรี่ย** เป็นสารเสพติดที่ทำมาจากใบยาสูบ จะมีสารต่างๆ มากมาย สารที่สำคัญ คือ นิโคติน ซึ่งออกฤทธิ์กระตุ้นระบบประสาทส่วนกลาง ผู้ที่เสพติดแล้วมักพบว่ามีอาการปวดศีรษะ ท้องผูกหรือท้องเดิน นอนไม่หลับ ฯลฯ อาจเป็นโรคหรือมีอาการผิดปกติ เช่น โรคความดันโลหิตสูง เส้นเลือดแข็งตัว ถุงลมโป่งพอง มะเร็งปอด ถ้าผู้ติดเป็นหญิงตั้งครรภ์จะแท้งได้ง่าย หรือเด็กที่เกิดมามีน้ำหนักตัวน้อยกว่าปกติ

2. **แอลกอฮอล์** เป็นสารเสพติดที่สำคัญในเหล้า และเครื่องดื่มมีเมาต่างๆ ออกฤทธิ์กดสมอง โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิด การควบคุมตนเอง การตัดสินใจ และการยับยั้งหรือหักห้ามใจ ถ้าเสพเป็นระยะเวลานานก็จะทำให้กลายเป็นพิษสุราเรื้อรัง และอาจเกิดโรคตับแข็ง

3. **ยาบ้า (เมทแอมเฟตามีน)** ออกฤทธิ์กระตุ้นประสาททำให้ผู้เสพมีอาการหงุดหงิด กระวนกระวาย จิตใจสับสน เมื่อหมดฤทธิ์ยาผู้เสพจะอ่อนเพลีย ประสาททำให้การตัดสินใจผิดพลาด ถ้าเสพเป็นระยะเวลานานจะทำให้เกิดอาการประสาทหลอน เครียด ความดันโลหิตสูง คลุ้มคลั่ง อาจทำร้ายตนเองและผู้อื่นได้

4. **ยาอี (เอดส์ตาซี)** ออกฤทธิ์กระตุ้นประสาทในช่วงเวลาสั้นๆ จากนั้นจะหลอนประสาทอย่างรุนแรง ทำให้การมองเห็นภาพและการรับฟังเสียงผิดไปจากความจริง ฤทธิ์ของยาในระยะสั้นจะทำให้หัวใจเต้นเร็ว เกิดการเกร็งที่แขน ขา และขากรรไกร ถ้าเสพมากอาจทำให้ระบบการหายใจล้มเหลวและตายได้

5. **สารระเหย** ออกฤทธิ์กดประสาท ทำให้ผู้เสพสมองมีสมาธิอ่อนล้า ควบคุมตัวเองไม่ได้ หากเสพเป็นระยะเวลานานจะทำลายอวัยวะและระบบประสาท ทำให้สมองฝ่อ ความจำเสื่อม ลึนเข้มน้ำ ผุดผาด ควบคุมการทรงตัวไม่ได้ การทำลายของสารระเหยต่ออวัยวะและระบบประสาท นั้นเป็นการทำงานอย่างถาวร ไม่สามารถรักษาให้หายกลับมาเป็นปกติได้

6. **กัญชา** เป็นสารเสพติดที่ออกฤทธิ์ผสมผสาน คือ ทั้งกระตุ้น กด และหลอนประสาท โดยระยะแรกระบบประสาทจะถูกกระตุ้น ทำให้ผู้เสพยามีอาการตื่นเต้น กระวนกระวาย ต่อมาจะกดประสาททำให้สมองมีสมาธิ เชื่องซึม และหลอนประสาท ทำให้เห็นภาพลวงตา หูแว่ว ความคิดสับสน ถ้าเสพเป็นระยะเวลานานจะทำให้ระบบประสาทเสื่อมโทรม ความจำเสื่อม เป็นโรคจิตและอาจทำให้เป็นบ้าได้

7. **ฝิ่น มอร์ฟีน** เป็นสารเสพติดที่ร้ายแรง เช่นเดียวกับเฮโรอีน เมื่อออกฤทธิ์จะกดประสาททำให้ผู้เสพยามีอาการมึนงง ซึมเศร้า อ่อนเพลีย หากเสพเกินขนาดอาจมีอาการลงแดงหรือมีอาการชัก

8. **เฮโรอีน** เป็นสารเสพติดร้ายแรง ที่มีสารทำให้เกิดการเสพติดได้ง่าย เสพเพียงครั้งเดียวจะทำให้ติดได้ เฮโรอีนออกฤทธิ์กดประสาท ทำให้ผู้เสพยาสมองมีสมาธิอ่อนล้า เมื่อเสพยาบ่อยๆ จะทำให้สมองเสื่อม ปัญญาอ่อน อารมณ์และจิตใจผิดปกติ หากเสพเกินขนาดอาจชักและเสียชีวิต การเสพยาเฮโรอีนโดยวิธีฉีดอาจนำไปสู่การติดโรคเอดส์

สาเหตุของการติดสารเสพติด

การติดสารเสพติดอาจเกิดขึ้นได้ เนื่องจาก..

- ความอยากรู้ อยากลอง ด้วยความคึกคะนอง
- เพื่อนชวน หรือต้องการให้เป็นที่ยอมรับจากกลุ่มเพื่อน
- มีความเชื่อในทางที่ผิด เช่น เชื่อสารเสพติดบางชนิด อาจช่วยให้สบายใจ สบายความทุกข์ หรือช่วยให้ทำงานได้มาก ๆ
- ขาดความระมัดระวังในการใช้ยา เพราะคุณสมบัติของยาบางชนิด อาจทำให้ผู้ใช้ยาเกิดการเสพติดโดยไม่รู้ตัว หากใช้ยาอย่างพร่ำเพรื่อ หรือใช้ติดต่อกันเป็นเวลานาน โดยขาดการแนะนำจากแพทย์หรือเภสัชกร
- สภาพแวดล้อม ที่อยู่อาศัย มีการค้าสารเสพติด หรือมีผู้ติดสารเสพติด
- ถูกหลอกให้ใช้สารเสพติดโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์
- เพื่อหนีปัญหา เมื่อมีปัญหาแล้วไม่สามารถแก้ปัญหาให้กับตัวเองได้

ลักษณะและพฤติกรรมของผู้ติดสารเสพติด

- ร่างการทรุดโทรม ชูบผอม
- อารมณ์ฉุนเฉียว จึงมักพบผู้เสพติดชอบทะเลาะวิวาท และทำร้ายผู้อื่น หรือในทางกลับ กันบางคนอาจเจียบขีมิติดปกติชอบแยกตัวอยู่คนเดียว หนีออกจากพรรคพวก เพื่อนฝูง
- ถ้าผู้เสพติดเป็นนักเรียน จะมีผลการเรียนแย่ง ถ้าเป็นพนักงาน ประสิทธิภาพในการทำงานจะลดลง หรือไม่ยอมทำงานเลย
- ใส่เสื้อแขนยาวตลอดเวลา เพื่อปกปิดรอยเข็มฉีดยาบริเวณท้องแขนด้านใน หรือรอยกรีดตรงต้นแขนด้านใน
- ติดต่อกับเพื่อนแปลกๆ ใหม่ ๆ ซึ่งมีพฤติกรรมผิดปกติ
- ขอเงินจากผู้ปกครองเพิ่ม หรือยืมเงินจากเพื่อนฝูงเสมอเพื่อนำไปซื้อสารเสพติด
- ขโมย ฉกชิงวิ่งราว เพื่อหาเงินไปซื้อสารเสพติด
- ผู้ติดสารเสพติดบางชนิด เช่น เฮโรอีน จะมีอาการอยากยา บางคนมีอาการรุนแรง ถึงขั้นลงแดง

โทษและผลกระทบของการติดสารเสพติด

1. โทษของการติดสารเสพติด

สุขภาพของผู้เสพติดมักเสื่อมโทรมทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ดังนี้

- ร่างกายผ่ายผอม ชูบซีด ผิวกล้า
- สมอเสื่อม
- ป่วยเป็นโรคระบบต่างๆที่ยาสามารถไปออกฤทธิ์ เช่น โรคทางเดินอาหาร โรคปอด โรคหัวใจ โรคตับ โรคไต ฯลฯ
- ป่วยเป็นโรคติดเชื้อง่าย เพราะภูมิคุ้มกันต้านทานในร่างกายลดลง
- ในด้านจิตใจ จะมีอาการไม่ปกติ เช่น อ่อนไหวง่าย ซึม หรือเกรี้ยวกราด ฯลฯ

2. ผลกระทบของการติดสารเสพติด

ผลกระทบต่อตนเอง ผู้ติดสารเสพติดจะมีสุขภาพเสื่อมโทรมทั้งร่างกายและจิตใจ ซึ่งมีผลเสียดังนี้

- เป็นบุคคลไร้สมรรถภาพทั้งร่างกาย และจิตใจ
- บุคลิกภาพเสีย เกียจคร้าน เฉื่อยชา ไม่สนใจตนเอง
- ขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย
- ไม่สามารถประกอบอาชีพหรือเรียนหนังสือได้
- มักประสบอุบัติเหตุได้ง่าย
- มักทำร้ายตนเอง และผู้อื่น
- ทำให้เสียทรัพย์
- ผู้เสพติดชนิดที่ผิดกฎหมาย ถือว่ามีความผิดตามกฎหมาย

ผลกระทบต่อครอบครัว

- ทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงของครอบครัว
- ขาดความรับผิดชอบต่อครอบครัว
- เป็นภาระของครอบครัว
- ทำให้ครอบครัวไม่มีความสุข

ผลกระทบต่อสังคม และประเทศชาติ

ผลกระทบต่อสังคมเป็นปัญหามาก คือ การก่ออาชญากรรม เช่น ชิงทรัพย์ ทำร้ายผู้อื่น ฯลฯ นอกจากนี้ยังอาจเป็นต้นเหตุความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของผู้อื่น เช่น การเกิดอุบัติเหตุ รถชนบนท้องถนน การเกิดเพลิงไหม้ ฯลฯ

ผลกระทบต่อประเทศชาติ ผู้คิดสารเสพติดจัดได้ว่าเป็นผู้บ่อนทำลายเศรษฐกิจ และความมั่นคงของชาติ ทั้งนี้เพราะรัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายในการป้องกันปราบปราม และบำบัดรักษา และผลกระทบที่ร้ายแรงคือ ทำให้ขาดทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ

การป้องกันสารเสพติด

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบร้ายแรงต่อสังคมส่วนรวมในทุกๆ ด้าน นับตั้งแต่ด้านสุขภาพร่างกาย ครอบครัว เศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนด้านความมั่นคงของประเทศชาติ การป้องกันและการแก้ไขปัญหายาเสพติดจึงมิใช่หน้าที่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเพียงเท่านั้น หากแต่เป็นปัญหาและหน้าที่ของทุกคน ทุกๆ หน่วยงาน ทั้งภาครัฐบาลและเอกชนที่จะต้องร่วมมือกันดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างต่อเนื่อง สำหรับในด้านการป้องกันยาเสพติดนั้น จึงควรเริ่มจากเด็กและเยาวชน เพื่อให้พวกเขาเหล่านั้นรู้จักการป้องกันตนเองจากยาเสพติด เพราะเด็กและเยาวชนนับเป็นทรัพยากรบุคคลอันมีค่าที่จะเป็นพลังสำคัญต่อสังคมและประเทศชาติต่อไปในอนาคต วิธีการป้องกันยาเสพติดสามารถปฏิบัติได้ดังนี้

1. เด็กและเยาวชนกับการป้องกันตนเองจากยาเสพติด

- หมั่นศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับโทษ พิษภัยและอันตรายอันเกิดจากการใช้ยาเสพติดตลอดจนเรียนรู้ถึงวิธีใช้ยาให้ถูกหลักการแพทย์
- มีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะไม่ริลอง ทดลองยาเสพติด (เพราะยาเสพติดบางประเภทเสพติดเพียง 1-2 ครั้ง ก็ติดเป็นทาสของยาเสพติดทันที)
- ไม่เชื่อคำโฆษณาชวนเชื่อ หรือ คำชักชวนใดๆ ว่า ยาเสพติดจะสามารถช่วยคลายความทุกข์หรือก่อให้เกิดความสุข ความสนุกต่างๆ อย่างเด็ดขาด

- รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคมส่วนรวม เช่น การออกกำลังกาย เล่นกีฬา ช่วยทำงานบ้าน ช่วยหารายได้พิเศษให้กับครอบครัวในช่วงปิดภาคเรียน ชักชวนสมาชิกในครอบครัวออกกำลังกาย เข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ในชุมชน เป็นต้น
- รู้จักเลือกคบเพื่อนที่ดี
- หลีกเลี่ยงการเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืน ไม่มั่วสุมกับเพื่อนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
- เมื่อมีปัญหาควรปรึกษาผู้ใหญ่ ผู้ใกล้ชิดที่เราไว้วางใจ เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหา

2. พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์กับการป้องกันยาเสพติด

- ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับโทษ พิษภัยของยาเสพติดอย่างสม่ำเสมอ
- แนะนำ ตักเตือน ให้ความรู้แก่สมาชิกฯ ของตน ให้เกิดความตระหนักถึงโทษพิษภัยของยาเสพติด
- สอดส่องดูแลสมาชิกฯ ของตนอย่างสม่ำเสมอ หากพบว่าติดยาให้รีบนำไปบำบัดรักษาทันที
- ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นตัวอย่างที่ดีแก่สมาชิกฯ ด้วยการไม่สูบบุหรี่และใช้ยาเสพติดใดๆ
- ให้คำปรึกษา เป็นที่ปรึกษาที่ดีแก่สมาชิกฯ เมื่อสมาชิกฯ มีปัญหา
- ส่งเสริมให้สมาชิกฯ รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ทางราชการที่เกี่ยวข้องกับการปราบปราม โดยการแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งผลิต คำ จำหน่าย และแหล่งมั่วสุมยาเสพติด เพื่อดำเนินการตามกฎหมาย

โปรแกรมการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม ครั้งที่ 3

เรื่อง พิชัยจากสารเสพติด

สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เวลา 60 นาที

- จุดประสงค์การเรียนรู้ :
1. ให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันสารเสพติดและ
ทบทวนเรื่องที่ได้เรียนมาแล้ว
 2. นักเรียนบอกความหมายของสารเสพติดได้
 3. นักเรียนวิเคราะห์สถานการณ์และบอกผลกระทบต่อโรงเรียนได้
 4. นักเรียนบอกแนวทางวิธีการที่จะนำไปสู่การป้องกันสารเสพติดได้

สาระสำคัญ : การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันสารเสพติด เป็นการวิเคราะห์
ปัญหาในโรงเรียนและผลกระทบที่มีต่อโรงเรียนเพื่อหาแนวทางป้องกันหลัก
เสี่ยงและเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับนักเรียน

กิจกรรมการเรียนการสอน :

กิจกรรมการเรียนรู้PL	บทบาทนักเรียน	บทบาทครู	สื่อการเรียนการสอน
ขั้นสร้างความรู้สึก ประสบการณ์ -กลุ่มใหญ่ (10นาที)	- นักเรียนช่วยกันสรุป ประเด็นที่ครูถาม	- นำเข้าสู่บทเรียน โดยการทบทวน ความรู้เรื่องสารเสพติด ครูถามนักเรียน ว่า"นักเรียนคิดว่า จะเกิดปัญหาอะไร บ้าง ถ้ามีการใช้ สารเสพติด"	- ภาพข่าวปัญหา ผู้เสพยาเสพติด
สะท้อนความคิด/ อภิปราย - กลุ่มเล็ก (15 นาที)	- นักเรียนอ่านกรณี ศึกษา เรื่อง "บิว" - นักเรียนแบ่งกลุ่ม 5- 6 คน อภิปรายตาม ประเด็นในใบงานที่ 1 พิชัยจากสารเสพติด	-ถามนักเรียนว่ารู้ สึกอย่างไรกับเรื่อง ที่อ่าน(กรณีศึกษา เรื่อง"บิว" - ให้นักเรียน อภิปรายกลุ่มย่อย ถึงประเด็นในใบ งานที่ 1	กรณีศึกษา เรื่อง "บิว" - ใบงานที่ 1 พิชัย จากสารเสพติด

กิจกรรมการเรียนรู้PL	บทบาทนักเรียน	บทบาทครู	สื่อการเรียนการสอน
ความคิดรวบยอด - กลุ่มใหญ่(10นาที)	- ตัวแทนกลุ่มรายงานสรุปประเด็นสำคัญ จากใบงานที่ 1	- อภิปรายเพิ่มเติม "แนวคิดที่ควรได้"จากใบความรู้สำหรับครู	- ใบความรู้สำหรับครู "แนวคิดที่ควรได้"
ประยุกต์แนวคิด -กลุ่มเล็ก (15นาที)	- นักเรียนแบ่งกลุ่ม 5-6 คน อภิปรายตามประเด็นในใบงานที่ 2	- ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายตามประเด็นใบงานที่ 2	- ใบงานที่ 2 แนวคิดที่จะช่วยลดปัญหาสารเสพติด
ความคิดรวบยอด -กลุ่มใหญ่ (10นาที)	- ตัวแทนรายงานข้อสรุปจากการอภิปรายประเด็นตามใบงานที่2	- ครูรวบรวมข้อสรุปและอภิปรายเพิ่มเติม "แนวคิดที่ควรได้"	- ใบความรู้สำหรับครู "แนวคิดที่ควรได้"

สื่อการเรียนการสอน :

1. บทสำหรับอ่าน กรณีศึกษาเรื่อง บิว
2. ใบงาน 1 และ 2
3. ใบความรู้สำหรับครู "แนวคิดที่ควรได้"
4. เนื้อหาความรู้ เรื่องสารเสพติด(ทบทวน)

การประเมินผล :

1. สังเกตความสนใจและการแสดงความรู้สึกลงในกลุ่ม
2. สังเกตการมีส่วนร่วมอภิปรายในกลุ่ม
3. จากการรายงานผลงานกลุ่ม
4. จากแบบประเมิน

กรณีศึกษาเรื่อง "บิว"

โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่อง พิชัยจากสารเสพติด

บิวเป็นลูกคนเดียวของพ่อแม่ เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนแห่งหนึ่งบิวมีเพื่อนสนิท 3 คน ที่ชอบชวนเที่ยวอยู่เสมอเป็นเหตุให้เรียนไม่ทันเพื่อน ๆ ผลการเรียนไม่ดี วันหนึ่งเพื่อนชวนให้ลองใช้ยาบ้า บิวก็ลองใช้ เมื่อใช้ได้ครั้งแรกแล้วก็อยากใช้อีก ต่อมาบิวถูกตำรวจจับข้อหาขายยาบ้าไว้ในครอบครอง พ่อกับแม่รักบิวอยากให้บิวถูกขัง บิวขอให้พ่อแม่ประกันตัว แต่พ่อแม่ไม่มีเงินจึงขอร้องให้ญาติ ๆ ช่วยเหลือ ศาลตัดสินให้บิวถูกควบคุมความประพฤติ 1 ปี โดยต้องรายงานตัวต่อศาลเดือนละ 1 ครั้ง ระยะแรก ๆ ก็ไปรายงานตัวต่อศาล ต่อมาบิวไม่ยอมไปรายงานตัวอีก เมื่อไม่ได้รายงานตัวติดต่อกัน 3 ครั้ง ศาลจึงสั่งให้จำคุก ญาติที่ไปประกันตัวโกเดือดร้อน เพราะศาลริบเงินประกัน พ่อแม่บิวต้องไปกู้เงินเพื่อนบ้าน เพื่อใช้หนี้ญาติที่ค้ำประกัน พ่อบิวเสียใจมาก เคียดแค้นโหดในสมองแตก เป็นอัมพา

ใบงาน 1 ผลกระทบต่อ "บิว"

โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่อง พิชัยจากสารเสพติด

คำชี้แจง ให้รวมกลุ่ม 5-6 คน ร่วมอภิปรายเพื่อให้ได้ข้อสรุปตามหัวข้อที่ครูมอบหมาย (เวลา 10 นาที) แล้วส่งตัวแทนกลุ่มรายงานในกลุ่มใหญ่ (เวลา 5 นาที)

1. นักเรียนคิดอย่างไร กับเพื่อนที่มาชวนให้ใช้สารเสพติด
2. การใช้สารเสพติดมีผลต่อบิวและครอบครัวของบิวอย่างไร
3. การที่บุคคลในครอบครัว ใช้สารเสพติดมีข้อเสียอย่างไรบ้าง

ใบความรู้สำหรับครู “แนวคิดที่ควรได้”
โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่อง พินัยจากสารเสพติด

ประเด็นอภิปราย

1. นักเรียนคิดอย่างไรกับเพื่อนที่
มาชวนให้ใช้สารเสพติด
2. การใช้สารเสพติดของบิวมีผล
ต่อบิวและครอบครัวอย่างไรบ้าง
3. การที่บุคคลในครอบครัวใช้
สารเสพติด มีข้อเสียอย่างไร
4. นักเรียนมีแนวคิดที่จะช่วย
ลดปัญหาที่เกิดจากการใช้สารเสพติด
ได้อย่างไร

แนวคิดที่ควรได้

- เป็นเพื่อนที่คบไม่ได้ ไม่รักและหวังดี
ต่อกันจริง ชักชวนเพื่อนไปในทางที่ผิด

ผลต่อบิว

- บิวต้องถูกตำรวจจับ ติดคุก

ผลต่อครอบครัว

- ทำให้ครอบครัวไม่มีความสุข เตือนร้อน
- พ่อแม่ต้องมีหนี้สิน
- พ่อเครียด ล้มป่วย
- สังคมไม่ยอมรับ

ตนเอง

- ต้องติดสารเสพติด สุขภาพเสื่อมโทรม
เพื่อน ญาติ พี่น้องรังเกียจ
อาจเป็นสาเหตุให้เกิดอุบัติเหตุ เช่น
รถชน ไฟไหม้ เป็นต้น

ครอบครัว

- ครอบครัวขาดความอบอุ่น ไม่มีความสุข
เกิดความวิตกกังวล หวาดระแวง
เสื่อมเสียชื่อเสียง วงศ์ตระกูล
- ไม่ลองใช้สารเสพติด แม้เพียงเล็กน้อย
- ช่วยเผยแพร่ความรู้ เรื่องสารเสพติด
ให้แก่เพื่อนและคนใกล้ชิด
- เมื่อพบเห็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับ
สารเสพติด ควรแจ้งผู้ปกครอง ครู ตำรวจ
- มีส่วนร่วมในการรณรงค์ต่อต้านสารเสพติด

ใบงาน 2 แนวคิดที่จะช่วยลดปัญหาสารเสพติด โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่อง พิษภัยจากสารเสพติด	
คำชี้แจง	ให้รวมกลุ่ม 5-6 คน ร่วมอภิปรายเพื่อให้ได้ข้อสรุปตามหัวข้อที่ครูมอบหมาย (เวลา 10 นาที) แล้วส่งตัวแทนกลุ่มรายงานในกลุ่มใหญ่ (เวลา 5 นาที) เมื่อนักเรียนได้ทราบแล้วว่า การใช้สารเสพติดทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้ใช้สารเสพติดเองและผู้ใกล้ชิด นักเรียนจะมีแนวคิดที่จะช่วยลดปัญหาที่เกิดจากการใช้สารเสพติดได้อย่างไร

โปรแกรมการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม ครั้งที่ 4

เรื่อง ทักษะการปฏิเสธ

สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เวลา 60 นาที

จุดประสงค์การเรียนรู้ : เพื่อให้นักเรียนสามารถปฏิเสธเจราตอรองเพื่อหลีกเลี่ยงสารเสพติด

สาระสำคัญ : นักเรียนมีทักษะการปฏิเสธเจราตอรองเพื่อป้องกันและหลีกเลี่ยงสารเสพติดโดยไม่เสียสัมพันธภาพ จะช่วยป้องกันปัญหาสารเสพติดได้

กิจกรรมการเรียนการสอน :

กิจกรรมการเรียนรู้ PL	บทบาทนักเรียน	บทบาทครู	สื่อการเรียนการสอน
ขั้นรู้ชัด เห็นจริง ประสบการณ์ - กลุ่มใหญ่ (10 นาที)	- นักเรียน อ่านกรณีศึกษาเรื่องของชานนท์และอาคมตามใบงานที่ 1 สถานการณ์ที่ควรปฏิเสธ	- นำเข้าสู่บทเรียนโดยครูถามนักเรียนว่า “เคยปฏิเสธเพื่อน บ้างหรือไม่” และในสถานการณ์ใดบ้าง	
สะท้อนความคิด/อภิปราย - กลุ่มเล็ก (10 นาที)	- สรุปสถานการณ์ที่ควรปฏิเสธตามหัวข้อกำหนดจากใบงานที่ 1	- บรรยายไปความรู้ทักษะปฏิเสธ	- ใบความรู้ทักษะปฏิเสธ
ความคิดรวบยอด - กลุ่มใหญ่ (15 นาที)	- นักเรียนช่วยกันสรุปประเด็นสำคัญใบงานที่ 1 สถานการณ์ที่ควรปฏิเสธ	- ให้นักเรียนอภิปรายกลุ่มย่อยถึงสถานการณ์ที่ควรปฏิเสธ	- ใบงาน 1 สถานการณ์ที่ควรปฏิเสธ
ชั้นลงมือกระทำ ประยุกต์แนวความคิด - กลุ่มเล็ก (15 นาที)	- ฝึกทักษะปฏิเสธตามสถานการณ์ที่กำหนดในใบงานที่ 2	- ให้นักเรียนฝึกทักษะปฏิเสธตามใบงานที่ 2 สถานการณ์ที่กำหนดให้ “เพื่อนชวนลองต้องปฏิเสธ”	- ใบงาน 2 สถานการณ์ที่กำหนดให้ “เพื่อนชวนลองต้องปฏิเสธ” (4 สถานการณ์)
ความคิดรวบยอด - กลุ่มใหญ่ (10 นาที)	- นักเรียนช่วยกันสรุปภายในกลุ่ม	- ครูและนักเรียนช่วยกันสรุป	- ใบความรู้(ครู) “แนวคิดว่าควรได้”

สื่อการเรียนการสอน

1. ใบความรู้ทักษะการปฏิเสธ
2. ใบงานที่ 1 สถานการณ์ควรปฏิเสธ
3. กรณีศึกษา เรื่องของชานนท์และอาคม
4. ใบงานที่ 2 สถานการณ์ ที่กำหนดให้ เพื่อนชวนลองต้องปฏิเสธ
5. ใบความรู้สำหรับครู “แนวคิดที่ควรได้”

การประเมินผล

1. สังเกตความตั้งใจและการมีส่วนร่วมในการฝึกปฏิบัติ
2. สังเกตความสนใจและการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ในกลุ่มย่อย และในชั้น
3. จากบทสนทนาในการฝึกปฏิบัติ
4. จากการประเมินจุดประสงค์

ใบความรู้
เรื่อง ทักษะการปฏิเสธ

การปฏิเสธเป็นสิทธิส่วนบุคคล เมื่อบุคคลเกิดความตระหนักว่าถูกชวนไปกระทำในสิ่งที่คาดว่าจะเกิดผลเสียหรือผลกระทบในด้านลบติดตามมา ควรมีทักษะปฏิเสธ ดังนี้

1. ปฏิเสธอย่างจริงจัง ทั้งท่าทาง คำพูด และน้ำเสียง เพื่อแสดงความตั้งใจอย่างชัดเจนที่จะขอปฏิเสธ
2. ใช้ความรู้สึกเป็นข้ออ้างประกอบเหตุผล เพราะการใช้เหตุผลอย่างเดียว มักถูกโต้แย้งด้วยเหตุผลอื่น การอ้างความรู้สึกจะทำให้โต้แย้งได้ยากขึ้น
3. การขอความเห็นชอบ และแสดงการขอบคุณเมื่อผู้ชวนยอมรับ จะเป็นการรักษาน้ำใจของผู้ชวน
4. เมื่อถูกเข้าชี้ต่อหรือสบประมาทไม่ควรหวั่นไหวไปกับคำพูดเหล่านั้น เพราะจะทำให้ขาดสมาธิในการหาทางออก ยืนยันการปฏิเสธและหาทางออกโดยเลือกวิธีต่อไปนี้
 - 4.1 ปฏิเสธชั้โดยไม่ต้องใช้ข้ออ้าง พร้อมทั้งบอกสาเหตุทางเลียงจากเหตุการณ์ไป
 - 4.2 การต่อรอง โดยการหากิจกรรมอื่นที่ดีกว่ามาทดแทน
 - 4.3 การผัดผ่อนโดยการขอยืดระยะเวลาออกไปเพื่อให้ผู้ชวนเปลี่ยนความตั้งใจ

ใบงานที่ 1 สถานการณ์ที่ควรปฏิเสธ
โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่อง ทักษะการปฏิเสธ

คำชี้แจง ให้นักเรียนรวมกลุ่ม 5-6 คน อ่านตัวอย่างกรณีศึกษา เรื่องของชานนท์และอาคม แล้วร่วมกันอภิปรายเพื่อให้ได้ข้อตามหัวข้อต่อไปนี้ แล้วส่งตัวแทนกลุ่มรายงานหน้าชั้น

1. เพราะเหตุใด อาคม จึงปฏิเสธคำชวนของ ชานนท์
2. การปฏิเสธที่เห็น ประสบความสำเร็จหรือไม่ และเป็นการปฏิเสธที่ดีหรือไม่ เพราะเหตุใด
3. สถานการณ์ใดบ้างที่นักเรียนควรปฏิเสธคำชวนของเพื่อน ให้นักเรียนยกตัวอย่าง กลุ่มละ 3 สถานการณ์

ใบความรู้สำหรับครู "แนวคิดที่ควรได้"
 โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเรื่อง "ทักษะปฏิเสธ"

ประเด็นอภิปราย	แนวคิดที่ควรได้
1.เพราะเหตุใด อาคมจึงปฏิเสธชานนท์	1.เพราะชานนท์ชวนให้ไปยาที่อาจเป็นสารเสพติดและอาคมรู้ว่าไม่ดี ไปแล้วอาจติดได้
2.การปฏิเสธที่เห็นเป็นการปฏิเสธที่ดีหรือไม่ เพราะเหตุใด	2.ให้นักเรียนตอบตามเหตุผลของกลุ่มอย่างอิสระ
3.สถานการณ์ใดบ้าง ที่ควรปฏิเสธเพื่อน ให้นักเรียนยกตัวอย่างมากลุ่มละ 3 สถานการณ์	3.สถานการณ์ที่ผิดระเบียบของโรงเรียนและอาจผิดกฎหมาย สถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดทุกชนิด เช่น เพื่อนชวนหนีเรียน ทะเลาะวิวาท เทียบกลางคืน สูบบุหรี่ ดื่มเหล้า ดื่มเบียร์
4. ให้นักเรียนรวมกลุ่ม 3 คน เพื่อฝึกทักษะปฏิเสธ ตามทักษะปฏิเสธจากสถานการณ์ที่กำหนดให้	4.ประเมินตามทักษะการปฏิเสธ

ใบงานที่ 2 สถานการณ์ที่กำหนดให้ เพื่อนชวนลอง ต้องปฏิเสธ
โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่อง ทักษะการปฏิเสธ

คำชี้แจง ให้นักเรียนรวมกลุ่ม 5-6 คน เพื่อฝึกทักษะปฏิเสธที่ดี กลุ่มละ 1 สถานการณ์ จากสถานการณ์ต่อไปนี้ โดยคิดบทสนทนาเอง แล้วผลัดกันชวน ปฏิเสธ และสังเกตการณ์ แล้วแสดงให้เพื่อนดูหน้าชั้น (20 นาที)

- สถานการณ์ที่ 1 เมื่อเพื่อนชวนให้ลองสูบบุหรี่
- สถานการณ์ที่ 2 เมื่อเพื่อนชวนให้ลองดื่มเบียร์หรือดื่มสุรา
- สถานการณ์ที่ 3 เมื่อเพื่อนชวนให้ลองเสพยาบ้า
- สถานการณ์ที่ 4 เมื่อเพื่อนชวนให้ลองใช้สารระเหย

ตัวอย่าง กรณีศึกษา เรื่องของชานนท์และอาคม
โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม “ทักษะปฏิเสธ”

ในงานเลี้ยงฉลองปีใหม่ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีเพื่อน ๆ มาร่วมงานเกือบทั้งห้อง นักเรียนชาย 2 คน กำลังสนทนากันอยู่

- ชานนท์ : อาคม ปีใหม่ทั้งทีลองไอ้หน้อยน่า ดีนาโว้ย
- อาคม : ดิอย่างไรวะ
- ชานนท์ : เพล็นดี ไม่ง่วงด้วย จะได้สนุกกันต่อทั้งคืน
- อาคม : โอ๊ย ไม่เอาหรอก กลัวติดวะ
- ชานนท์ : ครั้งเดียวไม่ติดหรอกน่า เดี่ยวจะว่ามีของดีแล้วไม่บอก
- อาคม : ไม่เอาดีกว่า ไม่อยากลอง เราไม่ชอบของพวกนี้ ถ้านายชวนเราไปเตะบอลละก็ ตกลงทันทีเลยวะ
- ชานนท์ : น้า ... ลองนิดเดียว ไม่ติดหรอก แค่นึก ๆ เอง
- อาคม : ไม่ละ ขอบใจนายมากที่ชวน แต่เราไม่ยากลองจริงๆ นายก็น้อย ๆ หน้อยละ เดี่ยวจะติด

แบบบันทึกกิจกรรม

โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ครั้งที่ เรื่อง

- วิธีดำเนินการ
1. ให้นักเรียนศึกษาใบงานที่แจกให้
 2. ปฏิบัติกิจกรรมตามใบงาน ให้ครบถ้วนตามเวลาที่กำหนด
 3. ร่วมกันแสดงความคิดเห็น และอภิปรายเรื่องราวในกรณีศึกษา/สถานการณ์แล้วตอบคำถาม

สรุปประเด็นที่.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุปประเด็นที่.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุปประเด็นที่.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค

**แบบสอบถามเกี่ยวกับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
เพื่อป้องกันสารเสพติดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
เฉลยแบบสอบถาม**

แบบสอบถาม

ประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ต่อพฤติกรรมการป้องกัน
สารเสพติด ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

แบบสอบถามมีทั้งหมด 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับสารเสพติด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเจตคติต่อการป้องกันสารเสพติด

ตอนที่ 4 แบบสอบถามการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันสารเสพติด

ในแต่ละตอนจะมีคำแนะนำในการตอบประกอบทุกตอนจึงขอให้นักเรียนอ่านให้เข้าใจ
ก่อนตอบแบบสอบถามทั้ง 4 ตอน คำตอบที่ได้จากแบบสอบถามจะนำไปใช้เพื่อประโยชน์
ในการวิจัยเท่านั้น ผู้วิจัยขอรับรองว่าจะไม่มีผลกระทบกับนักเรียนเป็นการส่วนตัว ดังนั้นเพื่อ
ให้ผลการวิจัยในครั้งนี้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม จึงขอความกรุณาตอบแบบสอบถามด้วย
ตนเอง รวมทั้งตอบให้ครบทุกข้อ และทุกตอน

ขอขอบคุณนักเรียนทุกคนที่ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

สำเร็จ ถาวรทรัพย์

นักศึกษาปริญญาโท สาขา สุขศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () ตามความเป็นจริง

1. เพศ

() ชาย () หญิง

2. อายุ.....ปี

3. ชั้น ป.....ห้อง...../.....

4. ปัจจุบันนักเรียนอาศัยอยู่กับใคร

() บิดาและมารดา () เพื่อน

() บิดา หรือมารดา () คนเดียว

() ญาติ โปรดระบุ... () อื่นๆ ระบุ.....

5. ความสัมพันธ์ของบิดา - มารดา

() รักกันดี () ทะเลาะกันบ่อย () ต่างคนต่างอยู่

6. รายได้ของผู้ปกครอง

() น้อยกว่า 6,000 บาท/เดือน () 6,001 - 8,000 บาท/เดือน

() 8,000- 10,000 บาท/เดือน () มากกว่า 10,000 บาท/เดือน

7. บุคคลที่นักเรียนให้ความไว้วางใจมากที่สุด

() บิดา () มารดา () ครู - อาจารย์

() พี่ - น้อง () เพื่อน

8. นักเรียนมีเพื่อนสนิทอยู่ในโรงเรียนกี่คน

() ไม่มี () 1-2 คน () 3-4 คน

() 5-6 คน () 7-9 คน () 10 คนขึ้นไป

9. นักเรียนมีเพื่อนสนิทอยู่นอกโรงเรียนกี่คน

() ไม่มี () 1-2 คน () 3-4 คน

() 5-6 คน () 7-9 คน () 10 คนขึ้นไป

10. นักเรียนใช้เวลาว่างส่วนใหญ่ทำอะไรมากที่สุด (เรียงลำดับ 1...2...3...4...5...6)

() เล่นกีฬา () ดูโทรทัศน์ () เทียวเตร็ดเตร่บ้านเพื่อน

() เดินเล่นตามห้าง () อ่านหนังสือเพลิตเพลิน () เล่นเกมส์

11. เพื่อนชักชวนให้ทำความผิดในเรื่องใด

☐ ไม่เคย

☐ เคย () ทะเลาะกับผู้อื่น () ลักขโมย () หนีโรงเรียน () เสพสารเสพติด

12. นักเรียนมีความรู้เรื่อง ยาเสพติด

() มาก () ปานกลาง () น้อย

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับสารเสพติด

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้เป็นเรื่องความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสารเสพติด

ข้อความมี 4 ตัวเลือกให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย(✓) ทับบนอักษรหน้าข้อ
ที่เห็นว่าถูกต้องมากที่สุดเพียงคำตอบเดียว แบบสอบถามนี้มี 25 ข้อ
กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

1. ข้อใดคือความหมายของสารเสพติด

- ก. สารใดก็ตามที่เข้าสู่ร่างกายมีผลต่อร่างกาย
- ข. สารใดก็ตามที่เข้าสู่ร่างกายมีผลต่อจิตใจ
- ค. สารใดก็ตามที่เข้าสู่ร่างกายมีผลต่อร่างกายและจิตใจ
- ง. สารใดก็ตามที่เข้าสู่ร่างกายมีผลต่อร่างกาย
และจิตใจและผู้ใช้จะเพิ่มจำนวนของสารนั้นขึ้นเรื่อยๆ

2. ยาเสพติดประเภทร้ายแรงที่สุดคือข้อใด

- ก. ฝิ่น ข. กัญชา
- ค. โคเคอิน ง. ยาบ้า

3. สารเสพติดประเภทใดที่ทำให้ผู้ใช้เสพติดมีอาการเซื่องซึม และหลอนประสาท เห็นแต่ภาพลวงตา
ควบคุมตนเองไม่ได้

- ก. กัญชา
- ข. โคเคอิน
- ค. เฮโรอิน
- ง. เซคโคนาล

4. เฮโรอิน มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าอย่างไร

- ก. เซคโคนาล
- ข. ม้าขาว
- ค. ยาบ้า
- ง. ผงขาว

5. เฮโรอิน จัดว่าเป็นสารเสพติดธรรมชาติหรือไม่

- ก. เป็นเพราะสกัดจากพืช
- ข. เป็น เพราะมีการผลิตในป่า
- ค. ไม่เป็น เพราะเฮโรอินไม่ใช่พืช
- ง. ไม่เป็น เพราะได้จากการสกัดจากการสังเคราะห์

6. สารเสพติดชนิดใดที่แพทย์ใช้เป็นยาบรรเทาความเจ็บปวด
ในการฉีดยาเป็นจริง ๆ เท่านั้น
- ฝิ่น
 - เฮโรอีน
 - มอร์ฟีน
 - กัญชา
7. ถ้าในหมู่บ้านที่นักเรียนอาศัยอยู่มีการเสพและขายสารเสพติด
กันอย่างมากมายข้อใดที่มีผลกระทบต่อนักเรียนและครอบครัวมากที่สุด
- นักเรียนและครอบครัวมีโอกาสถูกชักจูงให้ใช้สารเสพติดได้ง่าย
 - นักเรียนและครอบครัวมีความปลอดภัยในชีวิตลดลง
 - นักเรียนและครอบครัวอาจถูกผู้อื่นมองว่าเป็นผู้ใช้สารเสพติดด้วย
 - นักเรียนในหมู่บ้าน ก็มีแต่ผู้ใช้สารเสพติดจนถึงลูกหลาน
8. ชั้น ป.6 ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง มีนักเรียนในชั้นประมาณ 6-7 คน ชอบแอบไปมั่วสุม
ใช้สารเสพติดที่บริเวณห้องน้ำหลังโรงเรียนนักเรียนชั้นนั้นน่าจะได้รับผลกระทบ
ข้อใดมากที่สุด
- นักเรียนในชั้นนั้นอาจถูกชักชวนให้ใช้สารเสพติด
 - นักเรียนในชั้นนั้นอาจถูกขโมยเงิน
 - นักเรียนในชั้นนั้นอาจถูกครูรังเกียจ
 - นักเรียนในชั้นนั้นอาจถูกขโมยอุปกรณ์การเรียน
9. การหลีกเลี่ยงไม่สูบบุหรี่ที่เหมาะสมคือวิธีใด
- คบเพื่อนที่ไม่สูบบุหรี่
 - ดื่มกาแฟแทนการสูบบุหรี่
 - มีความตั้งใจจริงที่จะไม่สูบบุหรี่
 - เลือกเอาวันใดวันหนึ่งเป็นวันสูบบุหรี่
10. เครื่องดื่มชนิดใดที่ดื่มแล้วทำให้อ่อนไม่หลับ
ใจสั้น ซึ่พจรเต้นเร็ว ตกใจง่าย
- เหล้า
 - กาแฟ
 - นมเปรี้ยว
 - น้ำอัดลม

11. มีเสียงในหู มีอาการสั่นของกล้ามเนื้อ การรับรู้ต่างๆเสียไปเป็นอาการของคนเสพสารเสพติดอะไร
 - ก. ผีน
 - ข. กัญชา
 - ค. สารระเหย
 - ง. ยาบ้า
12. โทษของการติดสารเสพติดที่มีต่อประเทศชาติคือข้อใดมากที่สุด
 - ก. โรคภัยไข้เจ็บ
 - ข. อาชญากรรม
 - ค. เศรษฐกิจ
 - ง. ความน่าเชื่อถือ
13. ข้อใดไม่ใช่ผลกระทบต่อร่างกายจากการเสพยาระเหย
 - ก. หอบ
 - ข. คลื่นไส้
 - ค. ดกใจง่าย
 - ง. ระคายเคืองเยื่อในจมูก
14. ข้อใดไม่ใช่สาเหตุที่ทำให้ติดสารระเหย
 - ก. อยากทดลอง
 - ข. เพื่อนชักชวน
 - ค. มีอาชีพเป็นช่างทาสี
 - ง. มีอาชีพที่ต้องใช้สารเคมีบ่อยๆ
15. ดื่มสุราเป็นระยะเวลานานทำให้เกิดโรคอะไร
 - ก. โรคท้องเสีย
 - ข. โรคเบื่ออาหาร
 - ค. โรคอาหารไม่ย่อย
 - ง. โรคพิษสุราเรื้อรัง
16. การป้องกันการติดสุรา ควรปฏิบัติอย่างไร
 - ก. ดื่มเฉพาะในกลุ่มเพื่อนฝูงเท่านั้น
 - ข. หลีกเลี่ยงการใช้อย่างที่มีส่วนผสมของสุรา
 - ค. ไม่ทดลองหรือเชื่อการเชิญชวนให้ดื่มสุรา
 - ง. ดื่มเฉพาะโอกาสสำคัญ เช่น วันขึ้นปีใหม่

17. นักเรียนจะมีวิธีการอย่างไรในการหลีกเลี่ยงที่จะไม่ดื่มสุรา
 - ก. ไม่เที่ยวกลางคืน ข. ใช้จ่ายตรงแทนการดื่มสุรา
 - ค. ไม่เก็บสุราเข้ามาไว้ในบ้าน ง. หลีกเลี่ยงการคบเพื่อนที่ดื่มสุรา
- 18.วัยรุ่นต้องการแสดงความกล้าหาญเพื่อให้เพื่อนยอมรับว่าตนเองเก่งและอาจติดสารเสพติดเพราะเหตุใด
 - ก. ความอยากลอง
 - ข. ความคึกคะนอง
 - ค. การชักชวนของเพื่อน
 - ง. สภาพแวดล้อมทางสังคม
19. ข้อใดเป็นวิธีป้องกันอันตรายจากสารเสพติด
 - ก. ไม่มั่วสุมกับผู้ติดสารเสพติด
 - ข. ทดลองเสพเพื่อจะรู้ถึงอาการที่แท้จริง
 - ค. ใช้จ่ายโดยคำแนะนำของแพทย์หรือเภสัชกร
 - ง. ทำจิตใจให้ร่าเริงแจ่มใส และปรับตัวเข้ากับกลุ่มเพื่อน
20. โทษของสารเสพติดทางด้านสังคม คือข้อใด
 - ก. ทำให้เป็นภาระต่อสังคม
 - ข. เป็นที่รังเกียจของคนทั่วไป
 - ค. มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและประเทศชาติ
 - ง. อาจคลุ้มคลั่งอาละวาดและก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม
21. นักเรียนควรปฏิบัติตนอย่างไรเกี่ยวกับสารเสพติด
 - ก. ทดลองเสพเพื่อให้รู้ และเลิกเด็ดขาด
 - ข. ไม่ต้องสนใจเพราะเป็นปัญหาของชาติ
 - ค. ศึกษาหาความรู้ และหาทางป้องกันตนเอง
 - ง. คบเพื่อนที่ติดสารเสพติดแต่ตัวเราเองไม่ควรเสพ
22. ข้อใดเป็นการปฏิบัติเพื่อป้องกันสารเสพติด
 - ก. ใช้สารเสพติดเป็นครั้งคราวเฉพาะเวลาที่จำเป็น
 - ข. ทดลองเสพสารเสพติดเพียงครั้งเดียวเพื่อให้รู้
 - ค. ไม่หลงเชื่อหรือทดลองสารเสพติด
 - ง. คบเพื่อนที่เสพสารเสพติดเพื่อจะได้รู้วิธีป้องกัน
23. กิจกรรมใดที่สามารถช่วยป้องกันปัญหาสารเสพติดได้ดีที่สุด
 - ก. กิจกรรมชุมนุมต่างๆ
 - ข. กิจกรรมเข้าค่ายพักแรม
 - ค. กิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา
 - ง. กิจกรรมบรรยายเกี่ยวกับปัญหาสารเสพติด

24. วิธีการใดที่ทำให้สารเสพติดแพร่ระบาดได้เร็วที่สุด

- ก. นักเรียนที่เป็นผู้นำของกลุ่มเป็นผู้ขายสารเสพติด
- ข. นักเรียนที่สนใจมีรายได้เพิ่มขึ้นเป็นผู้ขายสารเสพติด
- ค. นักเรียนที่เสพสารเสพติดแจกให้เพื่อนลองเสพฟรี
- ง. นักเรียนที่เป็นลูกของผู้ขายสารเสพติด

25. เหล้าแห้ง คือสารเสพติดประเภทยาเสพติดประสาท มีชื่อเรียกอีกอย่างว่าอะไร

- ก. ยากล่อมประสาท
- ข. อิมบาร์บิทัล
- ค. เซตโคนาล
- ง. เฮโรอิน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเจตคติต่อการป้องกันสารเสพติด

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่านักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อความนั้นเพียงใด แล้วกาเครื่องหมาย (/) ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียนเพียงช่องเดียวในแต่ละข้อ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

ลำดับ	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
0	การสูบบุหรี่เป็นเรื่องโก้เก๋					/
00	การติดสารเสพติดจะทำให้สุขภาพทรุดโทรม	/				

จากตัวอย่าง

ข้อ 0 แสดงให้เห็นว่านักเรียนไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับคำกล่าวที่ว่า “การสูบบุหรี่เป็นเรื่องโก้เก๋”

ข้อ 00 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนเห็นด้วยอย่างยิ่งกับคำกล่าวที่ว่า “การติดสารเสพติดสุขภาพทรุดโทรม”

ลำดับ	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1	นักเรียนจะเสียใจมากถ้าเพื่อนสนิทติดสารเสพติด					
2	การติดสารเสพติดอาจทำให้เป็นอาชญากรได้					
3	ผู้ติดสารเสพติดเป็นบุคคลที่สังคมรังเกียจ					
4	เป็นเรื่องน่าอับอายถ้าบุคคลในครอบครัวมีผู้ติดสารเสพติด					
5	การสูบบุหรี่ช่วยเสริมบุคลิกภาพให้ดีขึ้น					
6	การสูบบุหรี่ทำให้อารมณ์ดีขึ้น					
7	การนำกัญชามาปรุงรสอาหารทำให้รสอาหารดีขึ้น					
8	การสูบบุหรี่ทำให้เสียทรัพย์สินโดยไม่จำเป็น					
9	ผู้ใหญ่ที่สูบบุหรี่ย่อมเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีต่อเด็ก					
10	การสูบบุหรี่หรือดื่มสุราเป็นสิ่งจำเป็นในการเข้าสังคมไทย					
11	การสูบบุหรี่และการดื่มสุราจะเพิ่มความโก้โก้ได้					
12	ดื่มสุราช่วยให้ลืมความทุกข์และความผิดหวังได้					

ลำดับ	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่แน่ ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
13	การยุติธรรมจะหายทำให้ล้มความ ทุกขได้					
14	การยุติธรรมจะหายทำให้ผลการ เรียนต่ำลง					
15	ความรักความเอาใจใส่ของบิดา มารดา เป็นการป้องกันไม่ให้นัก เรียนหันไปหาสารเสพติด					
16	พ่อแม่หรือผู้ปกครองมีบทบาท สำคัญในการป้องกันสารเสพติดให้ แก่นักเรียน					
17	โรงเรียนควรมีการบริการ แนะแนวและข่าวสารการป้องกัน สารเสพติด					
18	โรงเรียนควรจัดสิ่งแวดล้อมใน บริเวณโรงเรียนให้สวยงาม ร่มรื่น					
19	นักเรียนควรมีบทบาทร่วมกับทาง โรงเรียนในการป้องกันสารเสพติด					
20	เพื่อนสนิทไม่เลิกเสพยาเสพติด ควรปรึกษาครู					

ตอนที่ 4 แบบสอบถามการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันสารเสพติด

คำชี้แจง ทำเครื่องหมาย (/) ลงในช่องว่างตรงกับการปฏิบัติของนักเรียน

ลำดับ	ข้อความ	ปฏิบัติ เป็นประจำ	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง	ปฏิบัติ บางครั้ง	ไม่ ปฏิบัติ เลย
1	นักเรียนชมนิทรรศการเรื่องสารเสพติด				
2	นักเรียนบอกวิธีป้องกันสารเสพติดให้ เพื่อนทราบ				
3	นักเรียนจะหาทางปฏิเสธหากเพื่อนสนิท ชวนนักเรียนให้ร่วมเสพยา				
4	นักเรียนใช้เวลาว่างในการเล่นกีฬาและ ออกกำลังกาย				
5	นักเรียนเอาใจใส่สุขภาพของตนเอง				
6	นักเรียนปฏิเสธถ้าเพื่อนให้ลองสิ่งที่ไม่ ดีว่าเป็นสารเสพติด				
7	นักเรียนจะหลีกเลี่ยงถ้าเพื่อนชวนให้เข้า ร่วมกิจกรรมที่นำไปสู่การเสพยาเสพติด				
8	ก่อนสอบนักเรียนจะช้ยาบ้าแก้ปวด				
9	นักเรียนเตือนเพื่อนของนักเรียนไม่ให้ เกี่ยวข้องกับสารเสพติด				
10	นักเรียนเสพยาเสพติดเมื่อเพื่อนชักจูงให้ เห็นประโยชน์ของสารเสพติด				

ลำดับ	ข้อความ	ปฏิบัติ เป็นประจำ	ปฏิบัติ บ่อย ครั้ง	ปฏิบัติ บาง ครั้ง	ไม่ ปฏิบัติ เลย
11	นักเรียนหาความรู้เกี่ยวกับการแพร่ระบาดของ ของสารเสพติด				
12	เมื่อมีปัญหา นักเรียนจะอยู่คนเดียวและแก้ ปัญหาด้วยตนเอง				
13	นักเรียนกลับบ้านทันทีเมื่อโรงเรียนเลิก				
14	นักเรียนพูดโกหกผู้ปกครอง เมื่อเพื่อนชวน ไปทดลองสารเสพติด				
15	นักเรียนไม่กล้าขัดใจเพื่อน หากเพื่อน ขอร้องให้ติดต่อกับผู้ชายสารเสพติด				
16	นักเรียนสูบบุหรี่เมื่อไปสังสรรค์กับเพื่อน				
17	นักเรียนดื่มสุราเมื่อมีงานเลี้ยงกับกลุ่ม เพื่อนๆ				
18	เมื่อมีเรื่องกังวลใจนักเรียนใช้สารเสพติด				
19	การซื้อยา ล่านฉลากยาและส่วนผสม ของยาก่อนซื้อ				
20	นักเรียนเตือนเพื่อน เมื่อเพื่อนอยากทดลอง สารเสพติด				

ภาคผนวก ง

คะแนนสอบก่อนสอบหลังของการจัดโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อป้องกัน
สารเสพติดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดสระบุรี

ตาราง 22 เฉลยแบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันสารเสพติด

ข้อ	คำตอบ	ข้อ	คำตอบ
1	ง	14	ง
2	ค	15	ง
3	ค	16	ก
4	ง	17	ง
5	ง	18	ค
6	ค	19	ก
7	ก	20	ง
8	ก	21	ค
9	ค	22	ก
10	ข	23	ง
11	ค	24	ค
12	ง	25	ก
13	ค		

แบบสอบถามเจตคติ เป็นบวก ข้อ 1,2,3,4,8,9,14,15,16,17,18,19,20

เป็นลบ ข้อ 5,6,7,10,11,12,13,

แบบสอบถามการปฏิบัติ เป็นบวก ข้อ 1,2,3,4,5,6,7,9,11,13,19,

ข้อ 8,10,12,14,15,16,17,18,20

ตาราง 23 ความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบด้านความรู้
เกี่ยวกับพฤติกรรมกำบังกันสารเสพติด

ข้อ	P	r	ข้อ	P	r
1	.82	.30	14	.64	.17
2	.36	.22	15	.50	.21
3	.52	.20	16	.66	.64
4	.60	.37	17	.64	.21
5	.28	.24	18	.66	.22
6	.52	.21	19	.70	.22
7	.50	.28	20	.40	.65
8	.54	.29	21	.56	.45
9	.56	.20	22	.52	.33
10	.70	.47	23	.54	.47
11	.52	.22	24	.68	.35
12	.58	.32	25	.66	.20
13	.20	.32			

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87

ตาราง 24 ค่าอำนาจจำแนก (r) เป็นรายข้อของแบบสอบถามเจตคติเกี่ยวกับพฤติกรรม
การป้องกันสารเสพติด

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (r)
1	.43	11	.46
2	.21	12	.21
3	.20	13	.23
4	.22	14	.22
5	.32	15	.25
6	.53	16	.42
7	.28	17	.25
8	.27	18	.24
9	.36	19	.20
10	.19	20	.19

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.62

ตาราง 25 ค่าอำนาจจำแนก (r) รายข้อของแบบสอบถาม ด้านการปฏิบัติ เกี่ยวกับ
พฤติกรรมป้องกันสารเสพติด

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก(r)	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (r)
1	.78	11	.20
2	.45	12	.41
3	.44	13	.41
4	.19	14	.29
5	.21	15	.45
6	.36	16	.19
7	.47	17	.22
8	.35	18	.44
9	.32	19	.52
10	.22	20	.20

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.67

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นางสำเริง ถาวรทรัพย์
วันเดือนปีเกิด	18 ธันวาคม 2506
สถานที่เกิด	อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	38/1 หมู่ 1 ถ.สุวรรณศร ต.บ้านลำ อ. วิหารแดง จ. สระบุรี
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	อาจารย์ 2 ระดับ 7
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนวัดศรีสัจจาวาส อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2525	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี
พ.ศ. 2530	การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พลศึกษา เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2548	การศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพมหานคร